

Västervik december 2010

SLUTRAPPORT
UNGA VÄGLEDER UNGA PROJEKTET

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning

Allmän bakgrund	5
Syfte med projektet :	
Barn-utbildningsförvaltningen Västerviks kommun	6
Stiftelsen ICDP Sweden International Child Development Programme	7
Beskrivning av programmet Vägledande samspel	7

2. Genomförande av projektet

Upplägg och tidsplan	8
Mål	9
Målgrupp	10
Metod	11
Processen under projektets gång	12

3. Ekonomisk redovisning

Utbildning av gymnasieelever i programmet Vägledande Samspel	14
Projektledning	15
Utvärdering	15
Resor, material och övriga kostnader.	15
Seminarium och informationspridning	15

4. Resultat -utvärderingar

Självskattningar ”Jag tycker jag är” av mellanstadiebarnen före och efter vägledningen	16
Utvärdering gjord av eleverna från gymnasierna och folkhögskolan efter vägledarutbildningen	18

5. Avslutande reflektioner

Barn och utbildningschefen Västerviks kommun, Kjell Fernandi
Kursledare: Specialpedagog Annette Torstensson

Bilagor	19
----------------	-----------

Projektarbeten

Bilaga 1:	20-42
Examensarbete ICDP, <i>Oskar Melin, Gamleby Folkhögskola.</i>	

Bilaga 2: 43-47
Rapport från vägledningsgrupp Åbyängskolan, *Emma Mellberg, Oskar Melin, Erika Zeilon Palm och Niklas Lundgren, Gamleby folkhögskola.*

Bilaga 3: 47-66
Unga Vägleder unga – ett projektarbete inom ICDP, *Lotten Karlsson, Lovisa Andersson, Maja Nelson, Malin Törnblom och Mariette Naaman; Västerviks Gymnasium.*

Bilaga 4: 66-82
Unga vägleder unga, *Susanne Nilsson; Samhällsvetenskapliga programmet, Östra Akademien.*

Bilaga 5: 83
Vägledarutbildning nivå 1

Bilaga 6: 84
Vägledarutbildning nivå 2

Bilaga 7: 85-87
Åtta teman för gott samspel transformerade för barn och ungdomar

Bilaga 8: 88-89

Deltagarförteckning

Uppsatser. Dessa två arbeten ligger i separata PDF filer

Bidrar Vägledande samspel/ICDP till att öka ungas affektmedvetenhet?

Louise Forsgren, Psykoterapeutprogrammet; Institutionen för beteendevetenskap och lärande,

Linköpings universitet

1. Påverkas ungdomars reflekterande förmåga av utbildningsprogrammet "Unga vägleder unga"?

Per Rydholm

Hans Lennart Bodström

Psykoterapeutprogrammet; Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet

Västervik 17 december 2010

Sammanfattning

Den 2 juni 2008 ansökte Västerviks barn- och utbildningsförvaltning samt Stiftelsen International Child Development Programmet gemensamt om stöd från Sparbanksstiftelsen i Tjustbygden för kompetensutveckling inom skolan. Ansökan avsåg parallellt metodutveckling av programmet Vägledande samspel/ stiftelsen ICDP International Child Development Programmes. Sparbanksstiftelsen ställde sig positiva till projekt Unga vägleder unga och beviljade medel till att genomföra en utbildningssatsning för unga i Västerviks kommun.

I denna slutrapport beskrivs projektets olika faser, från planering och genomförande till utvärdering och resultat. Rapporten avslutas med kommentarer av förvaltningschefen i Västerviks kommun samt av kursledare .

Till rapporten bifogas examensarbeten av eleverna från Västervikortens gymnasier samt Gamleby folkhögskola. Vissa aspekter av projektet har undersökts av studenter från psykoterapiutbildningen vid Linköpings universitet. De har undersökt om programmet har ökat ungdomarnas medvetenhet om sina känslor och om utbildningen har ökat deras förmåga att reflektera över sig själva. De har också intervjuat ungdomarna om deras upplevelser av utbildningen och vägledningen.

Målet med projektet är att främja barns och ungdomars psykosociala hälsa genom att

- ge redskap för inkluderande och förebyggande grupprocesser i skolan.
- förmedla och öka förståelsen för betydelsen av gott samspel.
- visa unga elever att känslor är viktiga och att känslor behöver uttryckas och bekräftas.

Utvärderingarna, intervjuerna och mätningarna visar på olika sätt att målet har uppnåtts för såväl ungdomarna som gick utbildning och mellanstadieeleverna som mottog vägledning. Projektet blev lyckosamt och en positiv upplevelse för alla inblandade.

En gemensam förhoppning är att projektet kan bidra till att öka kompetens och kunskaper i frågor som rör psykosocial hälsa i skolans värld. Projektets ansats, att verka förebyggande, genom att utveckla redskap för inkluderande och förebyggande grupprocesser i skolan kan vara en konstruktiv väg att motverka mobbing. Att dessutom tidigt sätta dessa redskap i händerna på unga människor kan vara ett sätt att utveckla inkluderande arbetssätt som följer barnen genom hela skoltiden. På så sätt kanske behovet av specifika mobbingprogram minskar eller rentav försvinner. Programmet Vägledande samspel är ett basprogram som förespråkar humanism och förståelse på ett så enkelt sätt att det kommer alla människor till del, spädbarn, tonåring som vuxen.

Leg. Psykolog/psykoterapeut
Projektledare Unga vägleder unga
Ordförande Stiftelsen ICDP Sweden

Annelie Waldau Bergman
Annelie Waldau Bergman

Barn och utbildningschef
Västerviks kommun

Kjell Fernandi
Kjell Fernandi

Allmän bakgrund

Den psykosociala ohälsan har ökat. Barn mår allt sämre. Vårt samhälle gynnar inte den psykiska hälsan vare sig hos barn eller vuxna. Enligt barnombudsmannen lider var tjugonde tonåring av depression. (Lena Nyberg 2008). Enligt Bo behöver barnperspektivet öka i alla beslut som berör barn och unga. (Ur faktasamlingen Upp till 18).

Ur Barnombudsmannens yttrande över regeringens rapport 2002 till FN:s kommitté för barnets rättigheter: "Det finns flera oroande signaler i vår egen statistik, liksom i flera andra rapporter. Allt fler barn lider av psykiska besvär och att allt fler barn söker hjälp inom barn- och ungdomspsykiatri". ... "Barnombudsmannen menar med hänvisning till de senaste årens statistik att mobbning ser ut att vara ett av de allvarligaste problemen i barn och ungdomars liv". Av svenska barn uppvisar 10-25% betydande psykiska problem. Storstadsbarn mår sämre än barn på landsbygden (Anders Broberg 2004)

Barns situation i den svenska skolan har debatterats mycket under senare tid både när det gäller barnens kunskapsinhämtande och deras arbetstrivsel (Pisa 2004). En del barn känner sig mobbade i skolan både av vuxna och barn.

Barn och ökad stress är också en uppmärksammas fråga (Sven Bremberg 2007).

Det är ur ett samhällsligt perspektiv en angelägen uppgift att vidareutveckla förebyggande metoder och aktiva förhållningssätt och redskap för att öka barns välmående och psykiska hälsa i såväl skola som på fritiden och i kamratgruppen. Detta projekt ska ses som ett försök att öka ungas förmåga och förståelse för de möjligheter som ligger i ett lyhört och gott samspel. Det är viktigt att tidigt forma inkluderande och förebyggande grupp - processer i skolan. Bland för att motverka utstötning och mobbning och fånga upp de känslor rädsla och osäkerhet som ofta styr dynamiken i ungas gruppprocesser.

Kan de äldre eleverna fungera som modeller för de yngre i denna process? Hur kan man systematisera och skapa fungerande metoder för detta arbete i skolan och i övriga sammanhang där barn och elever möts? Detta är de bakomliggande frågorna som ligger till grund för projekt Unga vägleder Unga.

Det är med hjälp av Tjustbygdens Sparbankstiftelse som detta projekt blivit möjligt att genomföra. Det har inneburit ett steg framåt i metodutveckling i förebyggande psykosocialt hälsoarbete i framförallt Västerviks kommun. Resultatet av detta projekt kommer genom den spridning som sker via Stiftelsen ICDP Sweden att spridas till många fler av landets kommuner.

Syfte:

Stiftelsen ICDP Sweden

Stiftelsen ICDP Sweden har nu arbetat med att föra ut kunskap om samspelets betydelse i 10 år i Sverige. Utgångspunkten under denna tid har varit att arbeta genom den vuxnes förståelse och ökad lyhörddhet. Det har inneburit att programmet Vägledande samspel framförallt har blivit ett

redskap för föräldrar i sin föräldraroll och för professionella, förskollärare, pedagoger, socionomer, psykologer o s v i sin yrkesutövning. Implementeringen av programmet har varit mycket framgångsrikt och har idag ca 10 000 personer mött programmet i någon av de former som det utvecklats i .

Däremot har den direkta kontakten mellan programmet och barn och ungdomar varit begränsad. Företrädare för ICDP och styrelsen ICDP har vid fler tillfällen under årens lopp lyft tanken på att pröva ut en modell direkt tillämpbar för barn och unga.

Ett av flera syften med detta projekt är att öka barn och ungas samspelsförmåga, att förstå betydelsen av att man är positiv och stöttande mot varandra i skolan och kamratgruppen. Det är angeläget att unga människor får del av kunskapen om hur kopplingen mellan gott samspel och vårt välbefinnande ser ut. Att vi tidigt får lära oss vikten av positiva relationer och att barn i unga får lära sig att bejaka och bekräfta känslor hos sig själv och andra.

Syfte:

Barn- och utbildningsförvaltningen Västerviks kommun

Citat ur Barn- och utbildningsförvaltningens verksamhetsplan 2008

I barn- och utbildningsförvaltningens verksamhetsplan för 2008 skriver barn- och utbildningsnämndens ordförande Mats Hugosson bl.a.:

Citat 1

"Bemötande och förhållningssätt är ett prioriterat område av barn- och utbildningsnämnden och satsningen på lärande samtal, ICDP och föräldrastöd fortsätter under 2008".

Vidare står att läsa i verksamhetsplanen:

Citat 2

"Varje beslut som tas av barn- och utbildningsnämnden ska prövas mot konventionen om barns rättigheter. Barn- och ungdomar ska göras delaktiga och ges tillfälle att komma till tals i frågor som berör dem."

Citat 3

"Uppdrag gällande samtliga verksamheter:

Ett positivt bemötande ska genomsyra all verksamhet inom barn- och utbildningsförvaltningen. Nolltolerans gäller mot alla former av kränkningar inklusive kränkande språkbruk.

Resurser avsätts för kompetensutveckling som stödjer detta förhållningssätt (ICDP, LIP, Lärande samtal etc.)

Samtliga förskolor och skolor kan redovisa exempel på framsteg i arbetet med att förebygga alla former av kränkningar inklusive kränkande språkbruk".

Resurser enl. ovan finansierar idag två specialpedagoger som arbetar med ”Vägledande samspel – ICDP” genom kompetensutveckling av vår personal under tid motsvarande en dag i veckan. Ca 200 lärare har hittills genomgått utbildning i ”Vägledande samspel – ICDP”.

Barn- och utbildningsförvaltningen har mycket goda erfarenheter av förhållningssättet ”Vägledande samspel – ICDP” som började implementeras redan runt år 2000 via en samverkan mellan undertecknade Kjell Fernandi och Annelie Waldau Bergman, som då innehade tjänsten som förskolepsykolog inom förvaltningen. Annelie kommer att vara projektledare för ”Unga vägleder unga”.

Det är nu läge att föra förhållningssättet till elevnivå enligt projektet ”Unga vägleder unga” (beskrivet nedan). Vi är övertygade om att projektet kommer att bli så lyckosamt att det kan permanentas (se tidsplan) och bli en del av gymnasiets ordinarie kursutbud inom vissa program.

Barn- och utbildningsförvaltningen har huvudansvaret för projektet och Stiftelsen ICDP Sweden ansvarar för projektledning, projektredovisning och spridning av de dokumenterade erfarenheterna. Förvaltningen har mycket goda erfarenheter av samarbetet med Stiftelsen ICDP Sweden, som nu pågått under snart 8 år.

Beskrivning av Programmet Vägledande samspel

Vägledande samspel, ICDP, International Child Development Programmes. Programmet är relations- och resursorienterat. Det är inriktat på att utveckla pedagogernas/omsorgspersonernas förmåga att skapa – vidmakthålla och utveckla relationer. Resursorienteringen innebär att man söker det barn kan och bygger på det istället för att i huvudsak vara inriktad på vad barnen inte kan.

Det positiva samspelet mellan vuxna och barn är en avgörande faktor för barns utveckling. ICDP är ett hälsofrämjande program som är uppbyggt kring åtta samspelsteman. De fyra första temana omfattar den känslomässiga utvecklingen, de fyra övriga behandlar förutsättningar för den kognitiva utvecklingen. Det åttonde temat handlar om positiv reglering och gränsättning.

De åtta temana baserar sig på forskning om samspelets möjligheter och den känslomässiga kommunikationens betydelse för barns utveckling. Kunskapen är hämtad från: anknytningsteori, objektrelationsteori, modern utvecklingspsykologi, affektpsykologi och förmedlad inläring.

Avsikten är att skapa ett väl utvecklat samspel mellan vuxna och barn, barn sinsemellan och mellan vuxna. I programmet används de dagliga samspelssituationerna för att utveckla de vuxnas lyhördhet och känslighet för barns behov.

De åtta tema är också sammanfattade i de tre dialogerna: Den emotionella dialogen, den meningsskapande dialogen och den reglerande dialogen. Att dessa tre dialoger fungerar mellan vuxna och barn är av avgörande betydelse för att man ska kunna skapa en fungerande vardag som samtidigt verkar utvecklingsfrämjande för barn.

ICDP, International Child Development Programmes/Vägledande samspel har utvecklats av professor Karsten Hundeide och professor Henning Rye, båda vid Oslo Universitet. Programmet används också för barn i behov av särskilt stöd.

Se Barn med specielle behov, Henning Rye 2008.04.

Våren 2000 bildades Stiftelsen ICDP Sweden, vars mål är att introducera ICDP i Sverige samt verka för spridning och vidareutveckling av programmet. Den svenska stiftelsen registrerades hos Länsstyrelsen i Stockholm 2000. Den svenska stiftelsen har ett samarbetsavtal med med Stiftelsen ICDP International som grundades 1992.

Allt arbete med policy-utbildningsdokument, information och administration sker på ideell basis. Stiftelsen har inga som helst bidrag från någon myndighet eller dylikt.

Intresset i Sverige för ICDP/Vägledande samspel är stort. Det gäller barnhälsovård, förskola, skola och socialtjänst. På många platser i landet har man börjat pröva ut och integrera Vägledande samspel i sin verksamhet. Efterfrågan på dokumentation av arbetssätt och erfarenheter efterfrågas ständigt. Under 2008 påbörjas en utvärderingsatsning i samarbete med LinköpingsUniversitet.

Stiftelsen ICDP Sweden har en hemsida: www.icdp.se

Information om det internationella arbetet finns på www.icdp.info

Genomförande

Upplägg samt tidsplan

Tid	Innehåll	Anm.
2008		
Höstterminen 2008	Implementeringsfas	
v.32	Projektstart	Planeringsarbete
	Möte med gymnassiets ledningsgrupp Möte med berörda gymnasielärare	Information och förankringsarbete
	Möte med gymnasieeleverna	Information och förankringsarbete inför elevernas kursval till läsåret 2009-2010
2009		
Vårterminen 2009	Möte med mottagande lärare och elever på mellanstadiet.	Information och förankringsarbete

	Utvärderingsfasen startar med förmätningar.	För och eftermätningar med självskattnings-formulär för elever och pedagoger
Höstterminen 2009	Utbildning av minst 10 gymnasieelever	Basutbildning 4 heldagar
Höstterminen 2009 samt ev. början av vårterminen 2010	De utbildade gymnasie-eleverna vägleder i sin tur mellanstadieeleverna . Utvärderingsfasen avslutas med mätning och sammanställning av analys. Eleverna väljer kurser inför läsåret 2010-2011	Praktik 4 heldagar
2010		
Vårterminen 2010	Slutseminarium 1 juni	
Projektrapport klar Utvärdering Linköpings universitet klar Läsåret 2010-2011	Dec 2010 Dec 2010 Projektet permanentas?	Ingår i ordinarie kursutbud

Tidsplanen har hållits under projektiden.

Mål

- Målet med projektet var att främja barns och ungdomars psykosociala hälsa genom att
- ge redskap för inkluderande och förebyggande grupp - processer i skolan.
  - förmedla och öka förståelsen för betydelsen av gott samspel.
  - visa unga elever att känslor är viktiga och att känslor behöver uttryckas och bekräftas.

Målgrupp

Projektet har omfattat två målgrupper

1. Gymnasieelever åk tre samt elever på fritidsledarutbildningens sista år.
2. Mellanstadieelever åk 4-6

Metod

Utbilda en grupp elever (minst 10 personer) från Västerviks kommuns gymnasieskolor samt Gamleby folkhögskolas fritidsledarutbildning i programmet Vägledande Samspel.

Utbildningen omfattar fyra heldagar teori samt fyra heldagar praktik. I utbildningen deltog 12 elever varav 11 personer genomgick både nivå ett och två. En slutade efter nivå ett p g a press inför avslutningsarbetet på gymnasiet.

Utgångspunkten var att ge unga elever gedigna redskap för att förmedla gott samspel. Med denna kunskap kan de i sin tur ge en god vägledning till yngre barn (mellanstadiebarn). De kan då fungera både som modeller för de yngre barnen att identifiera sig med och ta efter roller och beteenden. Som ung vuxen har du också möjlighet att förmedla budskap på ett lekfullt sätt som barnen lätt kan förstå och tycka om.

När gymnasisterna och de blivande fritidsledarna var klara med sin utbildning (nivå1) vägledde de i sin tur en klass mellanstadieelever. Vägledningen följer programmets utbildningsnivå (nivå två). Programmet behövde naturligtvis anpassas något till elevernas ålder och mognadsnivå. Barnen får under ledning av gymnasieeleverna hjälp att skapa sitt eget utbildningsmaterial, att skapa dialog och under lekfulla former introduceras i teman som berör känslor, samspel och relationer. Utgångspunkten är de åtta temana för gott samspel.

De unga vägledarna får i sin tur stöd fått stöd av sina handledare (projektledaren samt en utbildare) i att utforma och genomföra programmet Vägledande Samspel. Del två motsvarar fyra heldagar och leder till att man blir diplomerad vägledare. Som diplomerad vägledare har du rätt att använda programmet i barngrupper, föräldragrupper, inom verksamheter som förskola, skola, socialtjänst och MVC-BVC.

Eleverna fick göra en utvärdering efter sin egen nivå ett utbildning. Utvärderingen redovisas under resultatdelen.

Processen under projektets gång:

Projektet startade hösten 2008 med en implementeringsfas. Två inledande möten hölls i september månad med projektledare Annelie Waldau Bergman, ICDP-utbildare Anette Torstensson anställd i Västerviks kommun samt utvecklingsledare Kjell Fernandi, Barn- och utbildningskontoret Västerviks kommun. Vi skissade då på en plan för att nå rätt målgrupp bland eleverna och de viktiga nyckelpersonerna bland lärare och rektorer på gymnasiet. Parallellt med det arbetet startade kursledarna förberedelser i hur presentationen skulle gå till. Skulle vi göra ha ett särskilt material, visa film, göra empatiövningar osv. ? Vi ansåg det angeläget att nå fram till eleverna på ett positivt sätt så de förstod vad projektet gick ut på.

I slutet på september träffade vi först Staffan Erlandsson, gymnasiechef samt två rektorer; Boel Runesson rektor för Barn - och fritidsprogrammet och Pontus Larsson, rektor för estetprogrammet. Med dem diskuterade vi projektiden. De ansåg det vara en spännande ide men såg också svårigheter i själva genomförandet. Gymnasiet är tydligen ganska hårt reglerat genom centrala direktiv och de olika programmen har inte så mycket kontakt mellan sig. De ansåg dock att vi skulle gå vidare.

Nästa steg blev en träff med samtliga gymnasierektorer på deras ledningsgruppstid den 25 september 2008. Då diskuterades vilka program som kunde vara mest intressanta för projektet

men även för eleverna naturligtvis. Vi kom till sist fram till att fokusera på barn- och fritid samt estetprogrammen.

Vi fick kontakt med några lärare från respektive program. Vi beslöt även att informera lärarna på IV, Individuella programmet för att se om de hade några elever hos sig som kunde vara lämpliga deltagare. Nu hade Anette och jag gjort klart ett presentationsmaterial som vi använde när vi träffade lärare från respektive program. Under perioden oktober-januari höll vi sedan presentationer för IV, estet samt barn- och fritidsprogrammen.

Det gick åt en hel del tid till telefon samtal och mejlkontakter och ordna möjliga mötestider. Det genomgående temat under denna period var att man ansåg projektet lovvärt men att det av olika anledningar var svårt att genomföra för just deras elever/program. Vid vårterminens start hade vi ännu inte fått besked om några elever var intresserade och vid sportlovet v8 fick vi besked att inga elever från barn- och fritid skulle delta då man ansåg det för svårt att genomföra. Inte heller estetprogrammet hade någon intresserad elev.

Vid denna tidpunkt hade Anette och jag överläggningar med varandra huruvida vi skulle ge upp och släppa tanken på ett projekt. En annan möjlighet var att utvidga deltagargruppen utanför Västerviks gymnasium. Efter kontakt med Christer Svedebäck som gav klartecken till att vidga gruppen beslöt vi oss för att öka våra ansträngningar för att få projektet i hamn. Vi tog kontakt med Östra akademien och Gamleby folkhögskola

Detta resulterade i att vi fick en rad anmälningar till kursen som snart blev full. Det kändes dock inte helt bra att vi inte fått med Västerviks gymnasium. Anette är ju dessutom anställd vid barn- och utbildningsförvaltningen och i kontakter med ledningen fick vi besked om att man ville att något skulle göras. Vi beslöt att göra en sista satsning. Via estet läraren Annika Sundberg fick jag kontakt med en ny rektor för samhällsprogrammet Jörgen Jonsson. Han nappade direkt och två dagar senare hade vi fem elever från samhällsprogrammet på listan samt en kontakt med deras mentor Heidemarie Brandt. Genom henne och Katarina Brewitz, ansvarig lärare på barn- och fritidsutbildningen på Gamleby folkhögskola, lades sedan planeringen för höststarten.

I juni var så slutligen kursen fullteknad, datum inbokad och Anette och jag hade en kursplan klar som fungerade både för gymnasiets krav för projektarbete samt programmet ICDP Vägledande samspels basprogram. Det är ju första gången som utbildningen till vägledare hålls för ungdomar. Den ordinarie utbildningen är ju anpassad för professionella yrkesutövare, pedagoger, psykologer, sjuksköterskor samt socionomer etc.

Det har inneburit att vi fått lägga en hel del tid på att anpassa utbildningens innehåll efter utbildningsgruppens möjligheter och behov.

Det kändes bra i slutet på juni att titta på tidsplanen och se att vi trots hinder ändå lyckats hålla vår planering.

Den andra delen av projektet ”mottagande elever och lärare på mellanstadiet” pågick som sagt parallellt. Att få med intresserade mellanstadieskolor var däremot enkelt. Efter att Anette och jag diskuterat vilka skolor som var möjliga beslöt vi oss för att fråga Marieborgsskolan, Åbyskolan samt Överum skolan. På dessa skolor finns det lärare som är utbildade i programmet, och deras rektorer är positiva till projektet. De tackade samtliga ja.

Vad som kvarstod och som släpat efter var kontakten med Linköpings universitet och utvärderingen. Anledningen till förseningen var att jag inte vågade koppla på universitetet förrän det var helt klart att projektet skulle genomföras. Studenterna som ska göra före- och efter

mätningarna går sista terminerna på psykoterapeututbildning, det hade varit förödande för dem om de startat upp ett arbete som inte blev genomfört.

Under juni månad fick vi göra en intensiv insats för att få med studenterna och formulera en utvärderingsmodell. I detta arbete har professor Rolf Holmqvist, Linköpings universitet involverats samt stiftelsen ICDP Sweden:s forskningsansvarige leg. psykolog/psykoterapeut Paul Bergman.

Mötet med eleverna och start av vägledarutbildningen.

Så var det äntligen dags för att starta upp vår första utbildningsdag i mitten av september 2009.

Vi hade blivit lovade att få hålla utbildningen i Gamleby folkhögskolas lokaler. Tillsammans med eleverna hade vi kommit fram till att det bästa var att lägga utbildningen på två helger lördag till söndag. Eftersom deltagarna kom från tre olika utbildningsinstitutioner med olika tider och scheman insåg vi att det var enda möjliga att lägga utbildningen på två x två helgdagar. Starten var pirrig. Hur skulle eleverna uppfatta kursen, skulle de gilla den, skulle de uppfatta det underliggande budskapet? osv. Frågorna var många. Vi hade beställt mat och kaffe med bröd från en cateringfirma i Gamleby för att vara säkra på att de skulle bli mätta!

Så en vacker solig lördagsmorgon möttes den här gruppen i Gamleby folkhögskolas konferenslokal

Man kan säga att det blev ett gott möte från första stund . Ungdomarna var helt fantastiska! De var lyhörda, positiva och samarbetsvilliga. Vi startade med att presentera oss för varandra med bland annat frågan ”Vilket djur skulle jag vilja vara”

Det öppnade direkt för många nya infallsvinklar och glada skratt. Det fanns både igelkottar, lejon och fåglar bland deltagarna!

Sen gav vi oss in i programmet via filmen Patrik 1,5 av Ella Lemhagen. I korthet handlar filmen om ett homosexuellt par Göran och Sven som vill adoptera ett barn. De har stora svårigheter med sin adoption eftersom de flesta länder inte accepterar homosexuella föräldrar. Till sist får de en chans att ta emot ett svenskt barn Patrik 1,5. Det är bara det att han inte är 1,5 år utan 15,5 år och en riktig värsting.....

Via filmens olika känslomässigt starka scener hamnar vi direkt i situationer med olika relations- och samspelsexempel som lätt kan överföras till Vägledande samspels tre dialoger och åtta teman. Med filmens hjälp introducerade vi även de viktiga grundläggande teoretiska spåren, anknytningsteori och affektteori. Programmets bärande tanke om empati och lyhördhet som en viktig grund för gott samspel kom också fram mycket tydligt i de olika bemötande som Patrik fick från sina nya föräldrar.

Patriks självbild och dåliga erfarenheter av utanförskap ledde oss lätt in på programmets delar om vilka processer som skapar exkludering och mobbing samt även dess motsats, hur zonen för känslomässig närhet kan formas och upprätthållas.

Under de två första dagarna la vi mycket energi på att låta alla komma till tals och känna sig delaktiga.

Efter ca en månad var det åter dags att mötas i Gamleby helgen den 17-18 oktober.

Annette och jag hade träffats emellan utbildningsdagarna och planerat programmet för nästa kurstillfälle. Programmet följer i princip samma innehåll som den vanliga vägledarutbildningen. Dag tre och fyra ligger mycket fokus på deltagarnas egna filmer. Samtliga ungdomarna hade gjort var sin film med sig själva och ett barn i samspel. Man instrueras att filma sig själv i en vardagssituation, dvs så nära en vanlig vardaglig situation man kan komma med en filmkamera igång. Avsikten är att använda filmen för att uppleva och förstå att de tre dialogerna och även inse att de ingår i samspelet omedvetet och oreflekterat för de flesta människor. Genom att se sig själv på film och få höra positiva reaktioner från de övriga deltagarna utvecklar man sitt samspel och får nyvunnen självförolit.

Ungdomarna förstod omedelbart hur de skulle använda filmmomentet. De gav varandra konstruktiv och framåtriktad respons. I de allra flesta fall visades fina små sekvenser av olika leksituationer med barn, från förskola, syskonbarn, grannbarn och sambos barn. Under de två dagarnas gick vi också igenom hemuppgifterna. Gruppen hade tagit med foto och med barnböcker. Man får berätta om sin

Bild och bok. De har ofta en känslomässigt förtätad innebörd och väcker många minnen, tankar och känslor. De här momenten har till avsikt att öka lyhördheten hos såväl berättaren och lyssnaren.

Under dag fyra ingår också ett moment som kallas "Viktig vuxen från barndomen". Denna övning väckte många skolminnen hos ungdomarna. Det är troligen för att det ligger så nära i tid som skolan blir framträdande. De berättade om episoder från skolans värld som varit viktiga och bra men tyvärr också många dåliga minnen från situationer med okänsliga och orättvisa lärare. Det blev en mycket viktig stund med delande av insikter och känslor. Ungdomarna hade många tankar inför framtiden hur de skulle vilja göra annorlunda och barn när de kommer ut i arbetslivet. Vi kopplade innehållet i FN: konvention för barns rättigheter till detta moment. Vi

anser att arbeta med Programmet Vägledande samspel är ett sätt att tillämpa barnkonventionen i vardagen. Slutligen gick vi igenom förberedelser inför nästa moment, vägledningen i klasserna.

Gruppen delades in i tre mindre grupper. Grupperna bestod av 4-6 deltagare och de tre skolorna fördelades mellan grupperna utifrån vad som var enklast rent praktiskt. Det innebar att folkhögskolans elever tog sig an Åbyängskolan i Gamleby, medan en grupp fick Marieborgskolan och den andra gruppen Överum. Grupperna tog sedan själva ansvar för kontakten med respektive skola och klasslärare och planerade in tider. Grupperna sågs sedan på egen hand och planerade in vilka moment de skulle lägga in i vägledningarna. Fyra vägledningstillfällen per grupp bokades in. I efterhand kan vi konstatera att det blev för få tillfällen. Det hade varit önskvärt med fler. Eleverna bedömde att de skulle velat vägleda klassen 6-8 tillfällen under en termin. De följer också det mer gängse antalet vägledningar som ingår i utbildningen till diplomerad vägledare. Skälet till att det endast var fyra tillfällen var tidsbrist. Eleverna hade kort om tid innan projektarbetet skulle lämnas in i maj månad. Folkhögskolans elever hade flera inbokade lägervistelser och fjällresor under våren vilket försvårade kontinuiteten.

Annette och jag träffade eleverna med jämna mellanrum för handledning. Handledningen blev bäst genomförd med gymnasisterna för att de hade fastare tidsramar. De andra fick jobba intensivt mot slutet av terminen p g a de övriga aktiviteterna tog tid och utrymme under våren. Alla genomförde sin planering och vägledning och skrev var sin rapport.

En av deltagarna gjorde en utlandsresa under sista delen av projektet. Hon har gjort en vägledning i en klass i Gamleby under vintern 2010 istället och ska lämna in en rapport i februari 2011. Man kan verkligen säga att ungdomarna har fullföljt sin del i projektet med stort ansvarstagande och nära nog 100% måluppfyllelse.

Ekonomisk redovisning

Utbildning av gymnasieelever 8 dagar	130 000 kr
Projektledning 24 mån	200 000 kr
Utvärdering	50 000 kr
Resor, material, övriga omkostnader	30 000 kr
Seminarium, informationsspridning	30 000 kr
Totalt	440 000 kr

Kostnaderna har hållits inom budgeten som lades för projektet.

Utbildningsdelen av gymnasieelever samt deras praktik del ligger inom projektkostnaden. Barn- och utbildningsförvaltningen har stått för samtliga kostnader som avser personalens arbete/insatser inom projektet "Unga vägleder unga".

Utbildning av gymnasieelever i programmet Vägledande Samspel

Utbildningen har omfattat 8 heldagar och leder till kompetens som diplomerad vägledare

Det innebär att man har rätt att vägleda barn och ungdomar i programmet. En utbildningsplats i stiftelsens regi kostar 13 000 kr ex moms. I detta fall utbildades 11 ungdomar för en utbildningskostnad per elev a 8 000 kr ink moms.

Projektledning

Projektet har hållits samman av en projektledare under de fyra terminer projektet fortlöpt.

Projektledaren har planerat de olika momenten, ordnar möten mellan olika parter, samordnat arrangemangen samt dokumenterar. Arbetet sammanfattas in en rapport där även utvärderingen ingår. Projekttiden beräknas till 200 tim fördelat under fyra terminer.

Projektledaren baserar sin arbetskostnad på 1000 kr/ tim ink moms.

Utvärdering

En del av utvärderingen har bestått av före- och efter mätning av elever på mellanstadiet. Det är deras upplevelser av sig själva av och trivsel och stämning i klassen som har varit det primära intresset. Självskattningsmaterialet är standardiserat och används för att mäta psykosociala processer "Sådan är jag samt "Jag tycker att jag är".

Utvärderingen genomförs av extern konsult i samarbete med Linköpings Universitet under ledning av professor Rolf Holmqvist, psykologiska institutionen.

En annan del av utvärderingen har administrerats av psykoterapistuderter från Linköpings universitet. Den delen har fokuserat på de unga vägledarna. Man har undersökt om Vägledande samspel bidrar till att ökas ungas affektmedvetenhet samt reflekterande förmåga. I kostnaden ingår arvode för personerna som administrerat självskattningsmaterialet och videofilmningarna ,resor samt studenternas boende i Västervik. I kostnaden ingår ej arvode till psykoterapistuderterna.

Resor, material och övriga kostnader

Kostnader för studenternas resor till olika skolor och möten. Framställan av material i utbildningen, tryckkostnader av folder. Elevernas materialkostnader för utbildningsmaterial till mellanstadiet. Video- dokumentation. Obligatorisk litteratur till kursen, registrering i vägledarregister samt diplom. Bussning av mellanstadiebarnen till seminarium i Västervik. Mat och kaffe under utbildningstillfällena. Lunch och kaffe samt tårta för deltagarna på seminariet.

Seminarium och informationspridning

Slutseminarium hölls den 1 juni med ett 80 tal deltagare. Medverkande gjorde elever från Marieborgsskolan, Överum, Åbyäng samt ungdomar från Västerviks gymnasium, Östra Akademien samt Gamleby folkhögskolas fritidsledarutbildning. Kursledarna

Rektorer och lärare från respektive skola, förvaltningschef Kjell Fernandi, elevhälsochef Christel Dorch, specialpedagoger från stödteam, Västervik bygdens sparbanksstiftelse representerades av Tobias Bååth samt Joakim Jansson.

Det var bland också representanter från Kumla skolförvaltning med som var intresserade av att genomföra något liknande på Kumla gymnasium.

På seminariet fick gymnasieungdomarna beskriva sitt arbete och processen runt projektet. De visade tillsammans med mellanstadieeleverna exempel på hur vägledningen gått till. Alla elever fick gå fram på scenen och motta varsitt diplom för att de medverkat i projektet. Ungdomarna fick i sin tur diplom för genomförd ungdomsvägledarutbildning i programmet Vägledande samspel.

Resultat

Utvärderingar

Själskattningsinstrumentet ”Jag tycker jag är”

Metoden ”Jag tycker jag är” består av ett frågeformulär med 72 påståenden som vart och ett avser att mäta barns och ungas självvärdering. Formuläret består av tre områden som kan hänföras till centrala delar av självupplevandet.

- A. Fysiska egenskaper (utseende, kroppsutveckling)
- B. Psykiska egenskaper (färdigheter, talanger, begåvning och psykiskt välmående som styrka, ångest, aggressivitet).
- C. Relationer till andra i omgivningen (Föräldrar och familjen, kamrater och lärare)

Testet är standardiserat med totalt 3 465 barn och ungdomar och anses ge en tillförlitlig bild och har god validitet.

I projektets utvärdering användes testet som före och efter mätning dvs det tre mellanstadieklasserna fick göra testet innan vägledningen och efter avslutad vägledning. Totalt deltog 30 barn i testet varav 11 var flickor och 19 var pojkar. Resultatet av mätningen visar att samtliga tre klasser har höjt sina skattningar efter genomgången vägledning. Den totala ökningen motsvarar en stanine vilket är ett resultat som kan tolkas som att programmet gett effekt. Någon närmare analys på vilket område av självupplevelse A, B eller C skattningen har höjts mest har inte gjorts. Pojkarna höjde mest medan flickorna låg högre redan i före mätningen. Antalet barn i mätningen är dock för liten för att säkerställa att höjningen enbart skulle bero på programmet. Det är dock en viktig tendens och som skulle kunna säkerställas i fler mätningar om vägledningen fortsätter på mellanstadiet i Västerviks kommuns skolor. Det verkar som testet är användbart i detta sammanhang.

Utvärdering gjord av eleverna från gymnasierna och folkhögskolan efter genomförd vägledarutbildning

Utvärderingen består av en A4-sida med dels tre gradig skala om förväntningar
Har utbildningen:

Motsvarat dina förväntningar:

Ja, helt och hållet 9 personer
Ja, till viss del 3 personer
Nej, inte alls 0 personer

Den består också av olika påståenden som man kan ringa in med både negativa och positiva bedömningar. Inga negativa påståenden har ringats in alls. Deltagarna har genomgående tyckt att kursen varit värdefull, gett nya insikter, är aktuell, lärorik samt praktiskt tillämpbar. De finns också ett utrymme för personliga kommentarer på sidan. Nedan återges några citat från deltagarnas kommentarer:

”Jag anser att den här utbildningen är en av de bästa jag har gått. Att lära sig så mycket och intensivt hjälper mig att hålla fokus för mig. Känner att jag ser på saker med andra ögon och uppskattar att jag fått den här upplevelsen”

”Jag tycker att ICDP:s sätt att arbeta på är väldigt aktuellt i dagens samhälle. Det behövs nya tillvägagångssätt och synsätt på vissa fronter när det gäller att utveckla mänskliga relationer.”

”ICDP känns oerhört värdefullt för mig som brinner för det sociala samspelet mellan människor, främst unga. Det här känns som något som jag kommer att bära med mig genom hela livet, både som fritidsledare, förälder eller helt vanlig medmänniska”.

Avslutande reflektioner

Förvaltningschef för barn och utbildning, Västerviks kommun, *Kjell Fernandi*

Vägledande samspel – ICDP har varit en naturlig del inom barn- och utbildningsförvaltningens verksamhetsområde i över tio. Förhållningssättet förenar våra viktigaste uppdrag – värdegrund och kunskapssyn. Sedan ett antal år tillbaka har vi också handledare som utbildar vår personal i förhållningssättet. Över 250 lärare har genom åren utbildats.

Barn- och utbildningsnämnden tydliggör vikten av ICDP i de lokala styrdokumenterna såsom Verksamhetsplanen, kvalitetsredovisningen samt i den centrala kompetensutvecklingsplanen. Fr.o.m. läsåret 2011-2012 är det obligatoriskt för alla våra ledare att genomgå utbildningen.

Projektet ”Unga vägleder unga”, med stöd av Sparbanksstiftelsen, tar förhållningssättet till nya dimensioner då ungdomar på gymnasienivå utbildas till vägledare, som i sin tur möter elever in åk 4-6. Resultatet lovar gott för framtiden. Min strävan som barn- och utbildningschef är att arbeta vidare för att alla ungdomar och elever får uppleva ett vägledande samspel i vardagen.

Utbildare i ICDP-programmet samt kursledare för Unga vägleder unga projektet specialpedagog vid Överums skola, Västerviks Barn- och utbildningsförvaltning,
Annette Torstensson

Reflektioner kring projektet Unga Vägleder Unga

Det var en lite mödosam början innan vi hade fått tag i de ungdomar som skulle utbilda sig till vägledare. Mellanstadielklasser som skulle delta var det däremot lätt att titta och en bidragande orsak var att klasslärarna själva var utbildade vägledare och väl förtrogna med programmet Vägledande Samspel.

Utbildningsdagarna med ungdomarna var präglade av entusiasm och kreativitet och överraskande mer positiva än jag kunde ana det också med tanke på att utbildningsdagarna låg på helger.

Jag är full av beundran över på det sätt som ungdomarna tog sig an de uppgifter och övningar som de behövde arbeta med för att lära sig programmet. När det sedan var dags att arbeta i mellanstadielklasserna var den grupp som jag handledde alltid väl förberedda. Eleverna upplevde det mycket positivt. Jag har haft möjlighet att i dagarna prata med de elever som fick besök av de unga vägledarna. Barnen kunde sätta ord på känslor och uttryckte att stämningen i klassen har blivit bättre. De som förut hade varit lite utanför gemenskapen kände att de nu alltid hade någon att vara med.

Ringar på vattnet har varit att elever från fritidsledarlinjen på Gamleby fritidsledarlinje har varit på Överumsskolan och genomfört en aktivitetsdag för att lära pedagoger och elever lekar som främjar gemenskap. Jag kommer att ha en miniutbildning för dem som finns med i elevrådet för F-6 på Överumsskolan, med syfte för att motverka mobbing. Vi på skolan tror på idén också med tanke på att många metoder för att förebygga mobbing har fått mycket kritik från Skolverket. Det är min förhoppning att det varje år kunde erbjudas för gymnasieelever och även fritidsledarlinjen på Gamleby Folkhögskola utbildning i ICDP-programmet Vägledande Samspel.

Gamleby 17 januari 2011

BILAGOR

Projektarbeten

Bilaga 1: Examensarbete ICDP, <i>Oskar Melin, Gamleby Folkhögskola.</i>	20-40
Bilaga 2: Rapport från vägledningsgrupp Åbyängskolan, <i>Emma Mellberg, Oskar Melin, Erika Zeilon Palm och Niklas Lundgren, Gamleby folkhögskola.</i>	41-47
Bilaga 3: Unga Vägleder unga – ett projektarbete inom ICDP, <i>Lotten Karlsson, Lovisa Andersson, Maja Nelson, Malin Törnblom och Mariette Naaman; Västerviks Gymnasium.</i>	47-70
Bilaga 4: Unga vägleder unga, <i>Susanne Nilsson; Samhällsvetenskapliga programmet, Östra Akademi.</i>	71-88
Bilaga 5: Vägledarutbildning nivå 1	88
Bilaga 6: Vägledarutbildning nivå 2	90
Bilaga 7: Åtta teman för gott samspel transformerade för barn och ungdomar	91
Bilaga 8: Deltagarförteckning	94

Uppsatser. Dessa två arbeten ligger i separata PDF filer. Hämtas på www.icdp.se/artiklar
Bidrar Vägledande samspel/ICDP till att öka ungas affektmedvetenhet?
Louise Forsgren, Psykoterapeutprogrammet; Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet

2. Påverkas ungdomars reflekterande förmåga av utbildningsprogrammet "Unga vägleder unga"?
Per Rydholm
Hans Lennart Bodström
Psykoterapeutprogrammet; Institutionen för beteendevetenskap och lärande, Linköpings universitet

BILAGA 1

Gamleby folkhögskola
Examensarbete
Vårterminen 2010
Oskar Melin

International Child Development Programme
Programmet, Vägledande samspe

1.0 Sammanfattning

I det här arbetet så har jag fördjupat mig i det praktiska och teoretiska kring programmet Vägledande samspel. När jag har gjort arbetet så har jag försökt att arbeta med referenser jag vet är aktuella för ändamålet. Och så långt det går försökt att skriva med mina egna ord.

Jag har även tänkt på genusperspektivet eftersom det är en viktig del i en fritidsledares yrke. Det främsta jag har valt att ta med i det här arbetet är kanske självklara för många, men jag anser att man inte kan få för mycket inläring och repetition. Därför har jag så ingående som möjligt försökt att beskriva grundpelarna som Vägledande samspel står på.

Och de främsta är just samspel. Vilket man får genom att använda sig av de tre teman eller åtta dialoger som stiftelsen ICDP jobbar med. Några andra viktiga bitar är den känslomässiga beskrivningen, som jag anser att alla borde känna till och därför försökt att beskriva de nio grundkänslorna. För att besvara mina frågeställningar har jag studerat det främsta inom litteraturen som behandlar ämnet, samt gjort en djupintervju med Annelie Waldau-Bergman som är lite av en guru inom den svenska delen av ICDP. I arbetet har jag utgått från tre frågeställningar, Den första frågeställningen, "*Vad är ICDP-Vägledande samspel*" besvaras i kapitlet "*Om samtalsmetodiken Vägledande samspel*" och i all korthet handlar det om ett samtal byggt på ett gott samspel och följsamhet mellan parterna. Den andra frågeställningen, "*I vilka situationer fungerar programmet bäst*" behandlas i intervjun och svaret blev att programmet fungerar bra i förskolan eftersom deras pedagogik till stor del överensstämmer med programmets. Den sista frågeställningen "*Vilka är styrkorna i vägledande samspel som gör att man väljer det framför andra samtalsmetoder?*" besvaras på följande sätt: Programmet inriktar sig på att stärka tron på sig själv hos de deltagande. Vilket sker på ett väldigt humanistiskt sätt. Det betyder att man framhäver endast det positiva i samspelet gentemot motparten.

Innehållsförteckning

1.0 Sammanfattning	2
2.0 Inledning	
2.1 BAKGRUND	4
2.2 SYFTE	5
2.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	5
2.4 METOD.....	5
2.4.1 Avgränsningar.....	5
3.0 Om samtalsmetodiken Vägledande samspel	
3.1 BEGREPPET SAMTALSMETODIK	6
3.2 International Child Development Programme	8
3.2.1 Presentation av programmet	8
3.3 VÄGLEDANDE SAMSPEL	9
3.3.1 Programmets uppbyggnad	9
3.3.2 Zonen för intimitet	11
3.3.3 Åtta teman, eller tre dialoger för gott samspel	12
3.3.4 Affekter	16
3.3.4.1 Förklaring	16
3.4 EN PRAKTISK ILLUSTRATION	18
3.4.1 Bakgrund	18
3.4.2 Schema från lektion 22 mars 2010	18
3.4.3 Egna upplevelser från filmen	18
3.4.4 Övrigt	19
3.4.5 Upplevda förbättringar från grupp1 till grupp2	19
3.5 INTERVJU MED ANNELIE WALDAU-BERGMAN	20
4.0 Avslutning	
4.1 DISKUSSION	22
4.2 KÄLLFÖRTECKNING	23
5.0 Bilagor	
5.1 CD-skiva 1	Separat CD-skiva
5.2 CD-skiva 2	Separat CD-skiva

2.0 INLEDNING

2.1 Bakgrund

När jag började på fritidsledarlinjen på Gamleby folkhögskola så var jag relativt ung och naiv. Jag trodde att mina dåvarande kunskaper kunde ta mig till oanade höjder som mänskokännare, och med ett uppumpat självförtroende från värnplikten som gruppchef så trodde jag att det skulle bli busenkelt att leda grupper. Ack så fel jag hade. Under andra läsåret så fick vi som uppgift att jobba med ämnen i klassen där vi använde oss av ambassadörs-metoden för att åter igen lära varandra av det vi gjort enskilt i grupperna. Det var tre grupper: ”sexologigruppen”, ”Genusgruppen” samt ”ICDP-gruppen”

Efter att ha fått möjligheten att välja vilken inriktning jag skulle ha på denna uppgift så blev det till slut ICDP (International Child Development Programme), eller Vägledande samspel som det heter på svenska. Det är ett program som bygger på följsamhet till barnet.

*”ICDP har som mål att stimulera och utveckla ett positivt samspel mellan vuxna och barn, barn sinsemellan och mellan vuxna.”*¹ Men det enda vi egentligen fick veta om kursen var att det skulle krävas lite extra av deltagarna. Och nu i slutfasen av arbetet så känner jag absolut att jag gjorde rätt val. När jag menar slutfasen av arbetet så innebär det att jag inte är klar med min egen utbildning inom ICDP, men ändå väljer att göra ett fördjupningsarbete inom ämnet för fritidsledarutbildningen.

På alla folkhögskolor som har fritidsledarutbildning så gör man under slutet av sina två läsår ett större arbete där man fördjupar sig i ett ämne. Således görs detta arbete. Men min tanke med detta är att det skall ge mig en djupare förståelse, och ett bredare tänkande för denna typ av pedagogiska förhållningssätt. Programmet i sig har redan gett mig utveckling, och ett verktyg inför mitt blivande arbetsliv. Men jag vill ha ut mer av detta, så min tanke är att med detta arbete att ytterligare fördjupa mig i ämnet samtidigt som jag får personlig utveckling, främst i form av utökad studiemateriel, och studietid men även utav personliga intervjuer.

Jag vet att jag kommer att arbeta med människor senare i livet. Detta ämne riktar sig inte enbart till en viss målgrupp av yrkesmänniskor, utan till alla som känner att ett gott samspel med andra människor är av ett stort värde. Oavsett om jag kommer att arbeta som fritidsledare på en öppen fritidsgård eller med funktionshindrade barn och ungdomar, eller varför inte med vuxna människor i behov av speciellt stöd så vet jag att denna samtalsmetod alltid kommer att vara med mig. Och jag tror att alla yrken håller på att glida mot en mer och mer samarbetsinriktad arbetsmarknad, där individualismen sakta men säkert kommer att tyna bort.

---

¹ (Bergman och Edenhammar sida 14)

2.2 Syfte

Syftet är att göra ett arbete som inriktar sig på fritidsledarens förhållningssätt till ICDP. Samt att undersöka vilka användningsområden programmet används till, vilka personer eller grupper som väljer det, och varför man just väljer Vägledande samspel som samtalsmetodik.

2.3 Frågeställningar

1. Vad är ICDP-Vägledande samspel?
2. I vilka situationer fungerar programmet bäst?
3. Vilka är styrkorna i Vägledande samspel som gör att man väljer det framför andra samtalsmetoder?

2.4 Metod

För att kunna besvara mina frågeställningar och få mitt arbete att fungera så kommer de två första frågeställningarna att presenteras i kapitlet *"Fakta"* och till min hjälp att klara av detta har jag valt att använda mig av två böcker, ett memorandum från en föreläsning kring samtalsmetodik med författaren och leg psykologen Bengt Grandelius, från 2009.

Boken *"Vägledande samspel för föräldrar"*, av Paul Bergman och Karin Edenhamar från 2007" Jag har valt just denna bok eftersom den redan fungerat som utbildningsmaterial för mig under kursens tidigare skede. Den andra boken jag kommer att använda mig utav är *"Vägledande samspel i praktiken"*, av Karsten Hundeide från 2009 och den inriktar sig till vägledare för programmet. Även denna bok har fungerat som kursmaterial under min vägledarutbildning. Den tredje och sista boken jag använda mig av heter *"Empati, att förstå andra människors känslor"* av Ulla Holm från 1987. Den sista men kanske mest vitala källan kommer att vara en personlig intervju med Annelie Waldau-Bergman, legitimerad psykolog och psykoterapeut, kursledare för projektet *Unga vägleder unga* och ordförande i stiftelsen ICDP Sweden. Under den delen av arbetet så kommer de två sista frågeställningarna att besvaras.

2.4.1 Avgränsningar

För att kunna genomföra ett arbete utav denna storlek så kommer jag att välja ut relevanta sakfrågor som rör ämnet, detta för att göra det till ett mer spetsinriktat arbete som till viss del skall inrikta sig på hur man kan använda sig utav ICDP-programmet som fritidsledare. Jag har främst valt böcker som varit tidigare kursmateriell till mig under utbildningen *"Unga vägleder unga"* för att de är det främsta utbildningsmaterialet inom ämnet. Intervjun jag har gjort valde jag att göra med den bäst lämpade personen som lättast var tillgänglig.

3.0 OM SAMTALSMETODIKEN VÄGLEDANDE SAMSPEL

3.1 Begreppet samtalsmetodik

När det gäller att samtala med människor så finns det några faktorer som är vitala för att samtalet skall vara positivt. Exempel på dessa faktorer kan vara att båda parter betraktar varandra som jämbördiga människor, även om man har olika bakgrund och levnadsomständigheter. Eller att ”*Grunden för förmågan att förmedla jämbördighet är den grundsyn man har*”² vilket kort beskrivet betyder att det är mycket lättare att vilja förändra sig själv om man har en ödmjuk personlighet. Men en av de allra viktigaste faktorerna är att ha positiva tankesätt kring den man samtalar med, oberoende om det är ett stökigt barn på fritidsgården eller sin egen sambo hemma i lägenheten.

Hur går då ett samtal till när man använder någon form av samtalsmetodik. För att kunna förklara detta behöver jag även förklara tanken med att använda sig av en samtalsmetod. När man väljer att använda sig av en samtalsmetod gör man ett medvetet val till det positiva eftersom samtalsmetodiken oftast används av yrkesmänniskor i sina yrkesroller. Det innebär i sig att den jag samtalar med uppfattar mig som yrkesmänniska som kunnig och professionell. Samtalet kommer att glida på mycket smidigare och man kommer lättare att kunna hålla sig till ämnet.³

Det innebär således att man visar varandra ömsesidighet, både i sakfrågor och i diskussioner när det gäller personliga aspekter. Det kan även vara bra att i vissa fall behålla distansen mellan sig själv och den man samtalar med, eftersom relationen man bygger upp enbart är för stunden, eller tänkt för kort sikt, oftast tills problemet är löst. Men om samtalet ändå tycks gå segt och knackigt framåt så finns några ytterligare knep att använda sig av.

Det kan kallas att stimulera ett samtal. Den första åtgärden man kan göra är att låta personen berätta om sig själv. Det håller personen man pratar med igång i samtalet och samtidigt visar man sig intresserad och nyfiken. Det ger båda parter en positiv känsla tillbaka, jag själv kommer per automatik att bli mer intresserad, och den som berättar kommer känna av att jag är mer intresserad.

En annan teknik man kan använda sig av är att föreslå ett tankehopp, eller fantasi. Exempelvis att man ger som förslag att personen skall tänka sig problemet borta, och vad som skulle kunna hända då, eller vad det första personen skulle göra om problemet inte var närvarande. Förutom dessa knep för att få samtalet att fortskrida så är konsten att lyssna otroligt viktig, och som jag tidigare beskrev så är följsamheten en mycket viktig ingrediens till ett lyckat samtal, att våga visa för den man samtalar med att man aktivt lyssnar är mycket viktigt. Även att ibland upprepa det man hört och visa att man tar till sig det som sagts. Detta har flera positiva effekter, jag visar den som talar att jag förstått vad de sagt, jag visar att jag tydligt har lyssnat, och vid eventuella missförstånd så har den som talar möjlighet att korrigera mig om jag upprepar något fel, eller visar mig förstått fel. När man då lyssnar på en person under samtalet så finns det sex aspekter

---

² (Grandelius, memorandum kring samtalsmetodik sida 1.)

³ (ibid. sida 5.)

man skall lyssna lite extra till som kan hjälpa mig att förstå varför personen tycker eller känner på ett visst sätt om det hon pratar om.

Den första är att fråga om specifika ordval personen använder, och varför just detta ord. Man skall inte ta ordvalen för givna utan ifrågasätta, eftersom dessa ordval kan vara grunden i en förbättring.

Den andra är att vara uppmärksam mot den känslan personen förmedlar i samtalet, och försöka fastställa om känslan är riktig eller någon annans ord eller upplevelse. Det kan ju vara så att personen inte gärna vill använda sina egna ord på grund av rädsla eller skam.

Tredje aspekten talar för att man skall försöka lyssna till det som ligger i ”undertext” det vill säga vad man kan läsa ”mellan raderna”, sådana saker som personen tycker, vill eller menar fast hon inte säger det rakt ut.

Den fjärde aspekten innebär att man skall lyssna på tilltalet, om personen i fråga talar undvikande om sig själv och sina egna åsikter.

Femte aspekten innebär att man skall leta efter det motsägelsefulla hos personen man samtalar med, såsom kroppsspråk gentemot det personen säger, exempelvis om personen talar väldigt öppet och samtidigt sitter med korslagda armar och ben.

Den *sjätte* och sista aspekten man skall lyssna till är sina egna känslor som kan komma att blossa upp under ett samtal. Man kanske känner irritation eller känner sig otålig. Detta kan självklart påverka samtalet. Men ibland visar de sig inte förrän i efterhand när man kunnat analysera samtalet, och är då en mycket värdefull aspekt att ha med sig till nästkommande samtal.

Samtidigt måste man som professionell yrkesmänniska vara försiktig med att inte projicera sina egna känslor på den man samtalar med, vilket kanske är farligare än det jag först beskrev. Det är självklart orimligt att tillgodogöra sig alla dessa aspekter under ett kort samtal, om man inte är en utbildad samtalspedagog eller har haft mycket god träning i att använda sig utav en samtalsteknik. Man har förmodligen inte heller tid att analysera varje samtal man har haft i efterhand, men om man för varje gång man samtalar med någon tänker på detta så kan man förhoppningsvis sakta och säkert utveckla sin finkänslighet för vad som sker i ett samtal.

Under samtalet kan det dock uppstå större eller mindre problem som måste behandlas, oftast så sker detta med någon form av reaktion, och beroende på vilken personlighet vederbörande har så kommer resultatet att variera, och beroende på hur man som yrkesmänniska möter denna prövning på ett positivt sätt så kommer samtalets fortsatta kvalité att vara hög.

För att förtydliga detta så skall jag förklara ytterligare på vad jag menar. Om man exempelvis samtalar med en person som har otroligt dålig självbild och samtalet råkar glida in på någonting som vederbörande tar sig illa vid så gäller det att ha ”en bakdörr” öppen så att man kan leda samtalet vidare på ett positivt sätt. Men skulle det nu vara så att samtalet får en vändning till det

negativa så är det viktigt att man tar tag i problemet så snart man ser en missnöjes känsla hos den man samtalar med, för att förebygga en negativ stämning under resterande del av samtalet.

När man specifikt pratar med ungdomar gäller dock lite annorlunda regler, eller snarare oskrivna regler. Dessa beror på att jag som yrkesmänniska har mer livserfarenhet, samt att jag är mycket större auktoritet än ungdomen. En av de kanske vanligaste problemen som dyker upp under samtal med ungdomar kan ju faktiskt vara att vi inte tror att de lyssnar på den som vill prata med dem, men vi får inte glömma en av de tidigaste uppmaningar jag skrev, ömsesidig respekt, och med det kommer man långt.

En av de värsta saker som en ungdom upplever är det konstanta tjetet från föräldrarna, och i och med just det tjetet så blir samtalet inte positivt eftersom ungdomen uppfattar det som monotona dialoger, de har hört exakt dessa ord i samma följd förr. ⁴”När ungdomarna når gymnasienivå så är det hög tid att stimulera dem till att faktiskt tänka efter och ta eget ansvar – om de nu inte har behövt att göra det tidigare” Självklart är detta ingen lätt uppgift för många ungdomar, i samband med mer krävande studier och flödande hormoner. Men det vi kan göra som pedagog eller inflytelserik person är endast att försöka påverka till de positiva valen, och ofta så följer ju faktiskt ungdomarna råden de får, men inte på en gång, utan det kan ta några år. ⁵”kvittensen kanske kommer senare”⁶

3.2 International Child Development Programme

ICDP är en förkortning för *International Child Development Programme*. På svenska betyder det ”Internationella barn utvecklings programmet”

3.2.1 Presentation av programmet

ICDP (International Child Development Programme Sweden) är en religiöst och politiskt obunden stiftelse som kom till år 2000, och registrerades i oktober vid länsstyrelsen i Stockholms län utav familjerna Bergnerh, Waldau-Bergman samt Edenhammar. Under 2001 så bildades ett avtal med ICDP International som reglerar rättigheter och skyldigheter angående utbildningen. Avtalet innebär även en överenskommelse om fortsatt arbete. ICDP är ett utbildningsprogram som är utvecklat utav professor *Henning Rye* och professor *Karsten Hundeide*, båda jobbar på Oslo Universitet, och stiftelsen registrerades i Norge redan under 1992.

Under åren 1999 och 2000 utbildades de första personerna i Sverige under ledning utav professor *Henning Rye*. Det var ett 20-tal som blev diplomerade vid kursens slut, och utav dessa så vidareutbildades ytterligare 13 personer vidare till vägledare. Sedan starten av utbildningar så har det utbildats ⁷över 400 vägledare (nivå 2). Och de finns utspridda i bland annat Stockholm, Halmstad, Örebro, Kalmar och Göteborg. Bland de spektra av yrken som är representerade så återfinns vi bland annat Specialpedagoger, Psykologer, Socionomer, Sjuksköterskor och även personer verksamma inom familjevård, såsom familjebehandlare och behandlingsfamiljer. Från

---

⁴ (Grandelius, memorandum kring samtalsmetodik sida 19.)

⁵ (ibid. sida 20.)

⁶ Texten bygger på utdrag från (Grandelius, memorandum kring samtalsmetodik.)

⁷ (Bergman och Edenhammar sida 13)

och med 1994 så har programmet använts på en rad platser runt om i världen. Bland annat i Angola, Etiopien, Italien, Brasilien, Ryssland, Tanzania och Danmark. För att projektet har kunnat vara genomförbart så har det till viss del finansierats av UNICEF, samt att man har arbetat tillsammans med lokala universitet som då har gjort de ”mer krävande arbetet” såsom dokumentation och utvärdering.⁸

3.3 Vägledande samspel

Detta kapitel kommer främst att bygga på mina egna erfarenheter från kursen ”Unga vägleder unga.” som jag har genomgått under hösten 2009 och våren 2010.

”Målsättningen med ICDP-programmet är först och främst att påverka och förbättra kvaliteten på samspelet mellan omsorgsgivare, vanligtvis föräldrar och barn.”⁹

ICDP är utvecklat för att barnet skall få ett så bra samspel som möjligt med sina föräldrar eller annan person som figurerar som föräldragestalt. När en person går kursen ”Vägledande samspel” så fokuserar man främst på att uppfatta barnet som en egen individ, det betyder att vi ska förvänta oss att barnet har samma behov att bli älskat, respekterat, inkluderat och förstått. Och att vi skall hålla oss ifrån att förödmjuka, exkludera, misstolka, håna eller nedvärdera barnet. I stort sätt kan man säga att det primära med programmet är att se det positiva hos barnet. För att kunna förklara detta mer ingående så väljer jag att bryta ner detta kapitel i mindre bitar.

3.3.1 Programmets uppbyggnad

När man skall utbilda sig i programmet Vägledande samspel så finns det några nivåer man kan utbilda sig i.

”Nivå 1- Basutbildning” innebär 24 timmar utbildning där deltagarnas egna motivering och arbete är central. Under nivå 1 tar man bland annat upp följande ämnen:

- Programmets åtta teman för gott samspel mellan omsorgsgivare och barn
- Betydelsen av en positiv (om)formulering av barnet
- Programmets sju principer för ökad lyhördhet i relation till omsorgsgivare
- Programmets ursprung och spridning
- Programmets förutsättningar och tillämpningsområden
- Programmets förankring i FN:s konvention om barnets rättigheter
- Programmets teoretiska förankring i; *Anknytningsteori* (Bowlby, Ainsworth m.fl), *Modern utvecklingspsykologi* (Stern, Trewarten m.fl), *Förmedlad inlärning* (Vygotskij, Feuerstein m.fl) och *Affektteori* (Tomkins m.fl.)

”Nivå 2 – Utbildning till diplomerad vägledare i programmet Vägledande samspel/ICDP”

Utbildningen innebär att man skall få en ökad kunskap om innehållet i programmet, samt förmedla och reflektera över vad programmet innebär. Under utbildningen till Nivå 2 tar man upp följande ämnen:

---

⁸ Texten bygger på utdrag från www.icdp.se/stiftelsen.aspx 100513 och Kapitlet ”kortfattad presentation av ICDP”, (Bergman och Edenhammar sida 12-15)

⁹ (http://icdp.se/programmet_i_praktiken.aspx 100513)

- Skapa god kontakt med föräldrar och andra omsorgsgivare
  - Förmedla en positiv bild av barn och vuxnas egenskaper och förmåga
  - Stödja och uppmuntra omsorgsgivarens lyhördhet och initiativ
  - Aktivera omsorgsgivaren i förhållandet till Programmet Vägledande samspel/ICDP åtta samspelsteman och tre dialoger
  - Uppmuntra och bekräfta positiva sidor hos omsorgsgivarens nuvarande tillämpning
  - Stödja och vägleda omsorgsgivare att verbalisera och medvetandegöra sitt samspel¹⁰
-
- Vägleda föräldrar och andra omsorgsgivare i grupp
  - Tillägna sig en personlig förmedlingsform av programmet
  - Uppmärksamma och förmedla respekt för kulturella olikheter

”Nivå 3 – Utbildning till utbildare/handledare i programmet Vägledande samspel/ICDP”

Denna utbildning är den sista och mest krävande utbildningen. Eller snarare den utbildningen som kräver mest av deltagaren. Det första steget till att gå utbildningen är att ansöka till stiftelsen ICDP Sweden. Därefter kommer styrelsen att ta beslut om personen är lämplig för att vidareutbilda andra i ämnet. Det styrelsen väger in i sitt beslut är tidigare utbildning, yrkesutövning, lämplighet samt motivation. Det som krävs för att få ansöka till nivå 3 är att man genomfört Nivå 1 och 2 med ”godkänt resultat”. Målet med Nivå 3 är således att få en fördjupad kunskap i programmets teoretiska bakgrund, samt att reflektera över och förmedla programmets innehåll. Utöver detta så innebär det självklart att handleda utbildningar för Nivå 1 och 2. Deltagarna behöver även kunna reflektera och diskutera om sin egen roll som handledare, både under utbildningen men även i sin fortsatta roll som utbildare/handledare. För att bli godkänd i Nivå 3 behöver deltagarna fullfölja kursplanen som är uppdelad på fyra terminer där följande ämnen ingår:

- En fördjupning av teorin med egna reflektioner som sammanfattas i text
- Upprättande av kursupplägg på Nivå 1 och 2
- Att kunna se och reflektera över sig själv i rollen som handledare
- Göra videoupptagningar av egna utbildningsinsatser på Nivå 1 och 2
- Att upprätta och föra loggbok över den egna utbildningsinsatsen på Nivå 1 och 2
- Beskriva och återinföra egna erfarenheter till utbildningsgruppen.¹¹

Några av dessa områden kommer jag att gå djupare in i och beskriva mer ingående eftersom de är centrala inom fritidsledaryrket.

---

¹⁰ Texten bygger på utdrag från (<http://icdp.se/Utbildning.aspx> 100513)

¹¹ Texten bygger på utdrag från (<http://icdp.se/Utbildning.aspx> 100513)

3.3.2 Zonen för intimitet – inkludering och exkludering

Zonen för intimitet är ett begrepp som används när vi skall beskriva hur nära vi står en viss person. De som är på insidan av zonen är de personer som står oss närmast eller nära. Det kan vara familj eller nära vänner. När något händer personer innanför zonen så berör det även mig och min ”medkänsla”, eller ”medupplevelse”. Gentemot detta så har vi de personer som står utanför zonen, de personer vi inte kan känna lika stark empati med. Samtidigt så förhåller vi oss självklart till dessa människor på ett sätt som får våra relationer att fortskrida på ett positivt sätt, men detta är ett ¹²”*utvändigt förhållande*” vilket betyder att det inte är en spontan upplevelse som vi känner när någon är innanför zonen. När någonting då händer utanför zonen så berör de oss inte i lika stor grad, men samtidigt kan vi ju ta åt oss av händelser i världen, exempelvis vid händelse av naturkatastrof eller terroråd. Men det räknas inte in i den intima zonen utan räknas till en ¹³”*principiell*” upplevelse, alltså någonting som vi tänker på utan att tänka efter, med andra ord en automatisk reaktion.

---

¹² (Hundeide sida 21)

¹³ (ibis. sida 22)

Figur 1.1 Modellen visar hur de olika dialogerna kan användas i uppfostringssyfte. När den reglerande är dominant längst upp så blir den känslomässiga lidande längst ner i ”förhållandet”. Således kommer barnet inte att ha ett lika stort känslomässigt förhållande till sin förälder.

3.3.3 Åtta teman, eller tre dialoger för gott samspel

För att arbeta med Vägledande och få ut ett så bra samspel som möjligt så jobbar man utifrån åtta teman och tre dialoger, dessa kommer att beskrivas i detta kapitel.

De tre dialogerna innehåller sammanlagt åtta teman, varav de första fyra teman ingår i ”*Den emotionella expressiva dialogen*”¹⁴ Den bygger på att man skall visa omsorg och bekräftelse till den man samspelar med.

- ”*Tema 1, visa positiva känslor*” Det viktigaste är att visa positiva kärleksfulla känslor så pass tydligt att den man samspelar med skall uppleva och förstå detta. Hur man gör detta varierar självklart beroende på vilken ålder barnet har, men man kan exempelvis göra något så enkelt som att föräldern säger ”*jag tycker om dig*” eller ”*mamma/pappa tycker om dig*”. När barnen då kommer upp något i ålder till exempel till tonåren så kan samspelet förändras något och det kan räcka med att vara närvarande vid eventuella aktiviteter för att föräldrarna skall vara ”*emotionellt tillgänglig*” för sitt barn. Detta innebär dock inte att man skall sluta visa kärleksfulla känslor för barnet. Några exempel på fysisk kontakt kan vara att hålla i barnets hand medan man tröstar det, kramar barnet i sympati för tröst eller ömsesidig glädje.
- ”*Tema 2, se och följ barnets initiativ*” Detta tema spelar på att man skall vara följsam gentemot barnet och vad barnet vill ha ut av en viss situation, man måste vara uppmärksam på vad barnet vill, och man måste försöka uppfatta barnets vilja, som exempelvis kan vara att vilka bli upplyft eller att ha man. Man skulle kunna säga att barnets villkor kan tolkas som ”*önsknings*”, och att omsorgsgivarens uppgift är att uppfylla dessa. Detta kommer att leda till en form av kommunikation som utvecklas från att barnet endast är ett småbarn tills det att de kan använda ett riktigt tal.
- ”*Tema 3, intim dialog med turtagning*” Här finns det en tydlig skillnad beroende på om man samspelar med ett spädbarn eller ungdom. Dialogen innebär att man redan från födseln kan få igång ett samspel av ljud, känsloutryck och gester. Det kommer att ge en god dialog genom att föräldrarna är på ”*samma nivå*” som barnen. Man använder exempelvis ”*bebisspråket*” och är allmänt mycket ömmare i sin framtoning gentemot barnet än exempelvis andra i sin egen ålder. Men att samspela med ungdomar kan vara något mer komplicerat. Och man börjar vanligtvis att visa med kroppsspråk om man är mogen att föra ett intimt samtal med den andra. Man kan i vissa fall även använda sig av blickar för att visa att man vill vara intim i samtalet. Om man lyckas med att få denna typ av öppning innan samtalet påbörjas så är chanserna goda att man får ett intimt samtal där båda känner att de kan utbyta personliga och känslomässiga ämnen.
- ”*Tema 4, bekräftelse och erkännande*” Att bli sedd och bekräftat är en viktig del igenom hela livet, från spädbarns ålder till pensionär. När en omsorgsgivare visar detta genom att vara kärleksfull, följa barnets och att visa att barnets prestationer är betydelsefulla så

---

¹⁴ (Hundeide sida 36-42)

kommer barnet att känna sig bekräftat och erkänt. Men som sagt gäller inte detta bara barn utan alla människor i alla åldrar, även ungdomar som vuxna. Det kan vara allt från öppna erkännanden av exempelvis en prestation, eller så kan man vilja ha det i dolda former såsom att bli inkluderad när man känner sig utanför, eller att få en blick eller omfamning av någon. Hur man ger ett erkännande till någon annan kan variera kraftigt beroende på vilken kultur man är uppväxt i. I samhällen där förhållandet mellan barn och omsorgsgivare är strängt så visar sig ofta ett diskret erkännande, medan man i kulturer där man är öppen av sig inte har så svårt att visa bekräftelse kan le eller omfamna någon utan att ens tänka på det som en speciell handling.

*"Den meningsskapande och utvidgande dialogen"*¹⁵ Innehåller tre teman som fortsätter i nummerordning från den första dialogen. Men i den meningsskapande dialogen vill man främst framtona förhållningssätten när det gäller gränssättning hos den omsorgsgivande personen. Då på ett sådant sätt att samtalet fortfarande är positivt för båda parter, i form av att omsorgsgivaren visar tydlig inlevelse och empati för barnets världsbild.

- *"Tema 5, gemensam uppmärksamhet och ömsesidigt engagemang"* Detta tema kan lättast beskrivas som ett lek och lär tema. När omsorgsgivaren tydligt visar gemensam uppmärksamhet mot det barnet håller på med så kommer "den vuxna" i sammanhanget att bli mer följsam gentemot barnet och på så sätt blir frågvis på vad barnet gör. Det i sin tur kommer göra så att en dialog uppstår. Denna dialog är en viktig del i barnets sociala och språkliga utveckling. När det gäller äldre barn och ungdomar så behöver det inte vara fysiska gemensamma mål, utan samtalet kan kretsa runt ett gemensamt symboliskt tema, exempelvis ett intresse som barnet har eller någonting barnet tycker väldigt mycket om.
- *"Tema 6, förmedling av mening i form av beskrivning av vad som händer här och nu"* Temat beskriver hur man ska förhålla sig till ett barn eller ungdom för att få ett gemensamt fokus i någonting man gör. Detta kallas för att "förmedla mening" och beskrivs kort i att föra över sin egna entusiasm till barnet eller den man samspelar med. Detta kommer att göra att man får en fokusering av uppmärksamhet på ett gemensamt mål, exempelvis någonting föräldern vill att barnet skall lära sig om. Exempel:
"Se här" (Barnet får samma fokus som föräldern, de tittar på en blomma).
"Vet du vad den här blomman heter?" (Föräldern frågar efter mening).
"Den heter maskros" (Här får barnet en mening bakom benämningen).
"Titta vilka fina färger den har" (Barnet får fokus på vilken egenskap blomman har).
- *"Tema 7, utvidgningar, förklaringar och berättelser om verkligheten"* Till detta tema kan vi återkoppla det tidigare temat, men med en viss skillnad, istället för att fokusera på något just nu så förflyttar man fokus till en liknande situation från ett tidigare tillfälle. Detta gör man för att barnet skall lära sig att återkoppla tidigare upplevda saker med nuet. Som omsorgsgivare kan man även förklara hur saker fungerar eller uppstått. Hos yngre barn räcker det med att sätta in det barnet ser eller känner i ett välbekant sammanhang. Denna typ av förklaring kallas för "varför-förklaringar". Utifrån detta så kan "den vuxna" utvidga dialogen ytterligare genom att ta den gemensamma uppmärksamheten vidare. Mamman eller pappan och barnet kanske tittar i en bok och barnet frågar "Vad är det?"

---

¹⁵ (Hundeide sida 47-56)

eller ”Varför då?” och då kan mamman eller pappan utveckla historien genom att ta den utöver det barnet ser just för tillfället.

”Den reglerande och gränssättande dialogen”¹⁶ Är den sista dialogen och innehåller fyra stycken teman som benämns som 8a, 8b, 8c och 8d. Tanken är att dessa teman skall fungera ihop i form av att hjälpa barnet att planlägga och reflektera runt det strategiska.

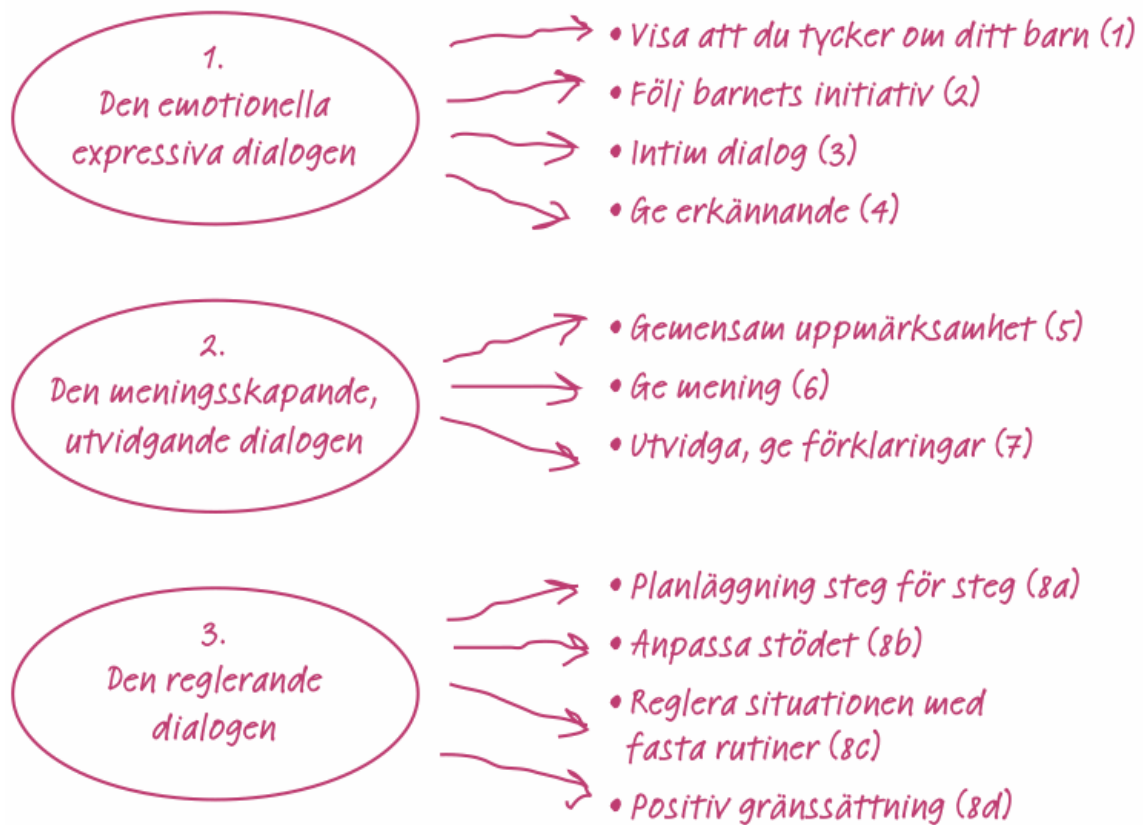
- *”Tema 8a, Planera steg för steg”* Detta tema belyser ”den vuxnes” förhållningssätt när det gäller barnets inläring av planering när det gäller att planera projekt. Det kan exempelvis vara i form av att reglera barnet när det gäller att hoppa mellan olika lekar eftersom det är viktigt att barnet senare i livet har lärt sig att hålla fast vid en målsättning under en lång tid. Det är dock viktigt att man löser detta ”problem” på ett positivt sätt. Såsom att inte använda sig av negativa ord eller negativ antydning i rösten. Exempel: Barnet och mamman eller pappan sitter och bygger med Lego, och barnet börjar spela med en boll. Föräldern säger: ”Vad var det vi skulle bygga nu igen?”
Barnet: ”En borg som är stor!”
Föräldern: ”Just det, det provar vi att göra”
Barnet får nu tillbaka fokus på Lego bygget samtidigt som föräldern varit positiv.
- *”Tema 8b, anpassad stöd”* I förhållandet mellan barnet och omsorgsgivaren så är det mycket viktigt att barnet får just exakt så mycket hjälp det behöver i sin utveckling, annars riskerar barnet att inte utveckla de nödvändiga medel det behöver ha för att senare fungera självständigt. Självklart så måste man situationsanpassa sig från barn till barn, och från tillfälle till tillfälle. Temat beskriver de lösningar man kan ta till för att göra fel. Till exempel så kan barnet behöva hjälp steg för steg när det först ska lära sig något, men när barnet börjar lära sig är det viktigt att låta det prova på själv, och att tillåta misslyckanden, som en del av barnets inläring.
- *”Tema 8c, reglering med hjälp av situationen och fasta rutiner”* Beroende på vilka situationer barnet befinner sig i så förväntar de sig olika saker av ”de vuxna”. Detta kan lättast beskrivas som ”oskrivna regler” beroende på om ett barn är inne på lektionen eller ute på rasten så kommer de att ha ett annat förhållningssätt till regler och samspel. Genom att analysera de situationer barnet uppfattar sig vara i så kan vi således få en ny förståelse om varför barnet reagerar eller är på ett visst sätt. Men samtidigt så kan vi använda oss av någonting som heter ”*situationsreglering*” vilket innebär att den vuxna reglerar situationen på ett sådant sätt att den erbjuder aktiviteter som överensstämmer med de aktiviteter som ”de vuxna” vill ska passa barnet.
- *”Tema 8d, positiv reglering”* Det finns två typer av reglering som vanligtvis kallar för ”gränssättning” det är positiv och negativ. Ett tydligt exempel på detta är i ett klassrum där läraren ofta har en väldigt stark auktoritär framtoning, och barnen uppfattar läraren som sträng och elak, eller att läraren omedvetet påpekar fel som barnet gör eller förlöjligar barnet framför andra. Detta är solklara fall av negativ gränssättning eftersom det inget en otrygghet hos barnen om vem som skall bli utsatt härnäst.

---

¹⁶ (Hundeide sida 61-67)

Den positiva gränssättningen sker i en allmän atmosfär av vänlighet och ömsesidig respekt där den vuxna ger förklaringar till varför barnet inte får göra på ett visst sätt, och samtidigt beskriver vad som är, eller inte är tillåtet.

Figur 1.2 Modellen visar hur Dialogerna och temana hör ihop och är kopplade till varandra.

3.3.4 Affekter

När man jobbar med människor och använder sig själv som redskap så bör man känna till de så kallade affekterna. Det vanligare namnet för detta är känslor, eller det som händer när man inte kan hålla tillbaka känslorna. Och de delas upp i tre kategorier. De positiva: *glädje och intresse*, de neutrala: *förvåning* och de negativa: *ledsnad, ilska, rädsla, förakt, avsky och skam*. Till dessa känslor finns det ett biologiskt givet och universellt ansiktsuttryck. Vilket innebär att alla människor, oavsett vart i världen de lever kan se på varandra om man exempelvis är ledsen eller arg. Dock så har vissa kulturer stränga oskrivna regler kring detta, japanerna får till exempel inte visa ilska.¹⁷

Även kroppsspråket kan tydligt visa hur vi känner. Men det finns dock problem med detta, och det är att man faktiskt kan träna sig i att inte visa detta. Men den egenskapen utvecklar man först vid 3-4 års ålder. Inom detta område så finns det ett begrepp som jag tycker är viktigt att ta upp med tanke på att arbetet inriktar sig på *"fritidsledarens förhållningssätt till ICDP"*

Begreppet kallas *"Affekttolerans"*¹⁸ och innebär en beskrivning på hur förmågan att uthärda sina egna känslor är hos en viss person. Att inte bli överväldigad av sin ångest utan att ha förmågan att tränga bort den eller att arbeta sig runt den med kan vara ett exempel på bra *affekttolerans* medan ett dåligt exempel kan vara att ständigt känna ångest utan att ha förmågan att själv kunna hantera känslan. För att kort beskriva hur en människa når sin affekt så kan man säga att alla har ett skal av känslor som man har runt sig som ett skydd. När yttre omständigheter gör dig ledsen, eller påverkad så kommer skalet att minska. Till slut är man inne vid kärnan av det som skyddas, och vid yttre påverkan när skyddet eller självkänslan är borta så kommer man istället att gå in i affekt, det vill säga agera ur ren överlevnadssynpunkt. Ett annat sätt att komma direkt till affekten är när en yttre påtryckning är så pass stor att affekttoleransen inte klarar av att skydda personen. Då agerar personen just enbart efter att överleva.

Anledningen till varför vi har känslor och affekter är självklart ur en överlevnadssynpunkt, *"Att dela känslor binder oss samman."*¹⁹ Och de personer som blir insläppta i vår *intima zon* kommer att stå oss mycket nära. Det är genom känslor som ett spädbarn kommer att lägga grunden till sin anknytning till sina föräldrar. Känslor har även ett överlevnadsvärde genom att signalera fara och smärta till oss så har vi lärt oss att överleva, vi har lärt oss vad som är farligt och inte. Och igenom affekterna så kommer vi kunna agera just för handlingens skull.

---

¹⁷ (Bergman och Edenshammar sida 89.)

¹⁸ (Holm sida 119)

¹⁹ (Bergman och Edenshammar sida 90.)

3.3.4.1 Förklaring

För många så är vissa känslor och affekter självklara, och andra svårare att tyda. Under denna rubrik så kommer jag att försöka förtydliga alla de nio grundaffekterna.

Positiva känslor

- *Glädje* är en av de två positiva känslorna, och jag tror inte att någon kan ta miste på känslan glädje, eftersom den visar sig på ett tydligt sätt i både ansikte och kroppshållning i form av att det ofta går att se leende, eller liknande drag i ansiktet. Personens kroppshållning kommer att vara ”öppen”.
- *Intresse* är den andra positiva känslan, och den är just positiv eftersom den skapar samspel mellan två parter. Är Person A intresserad av vad person B håller på med så kommer de enligt *Tema 2 och Tema 5* ge ett positivt samspel.

Neutrala känslor

- *Förvåning*, den här känslan anses varken som positiv eller negativ eftersom den beroende på sitt sammanhang är olika varje gång. Som ett exempel kan den eventuellt andra personens (Person A) känsla vara negativ, och sökande efter bekräftelse, och då reagerar person B med förvåning. Detta gör att person A kommer att reagera helt beroende på bakomliggande faktorer, såsom relation till person B, pseudokonflikter och tidigare känslor.

Negativa känslor

- *Ledsnad*, Den här känslan är relativt mild om man jämför med de andra negativa känslorna. Att vara ledsen är någonting man enbart är under ett kort tidsintervall, då man exempelvis gör sig illa eller förlorar i ett spel. Men självklart så kan ledsnad variera från person till person.
- *Ilska*, är den känsla jag tror fungerar som mest utåtagerande, vilket innebär att människor med känslan ilska kan vara en fara för både sig själva och andra ur ett våldsperspektiv.
- *Rädsla*, denna känsla innebär att vi får en signal av att någonting är farligt, att vi måste bort där och söka oss till en tryggare situation. När det gäller barn så är omsorgsgivaren tryggheten. Att leva i skräck under en lång tid är skadligt eftersom det påverkar personens verklighetsuppfattning.
- *Förakt*, är en känsla många har svårt att beskriva men ordagrant så betyder ordet att man anser någonting helt värdelöst och på så sätt även försöker ta avstånd ifrån det man i stunden upplever.
- *Avsky*, betyder att man känner en mycket stark motvilja som ofta är moraliskt bunden, det kan vara emot enskilda personer, men även mot folkgrupper, eller andras åsikter. Hur som helst så är känslan avsky en personlig åsikt som ofta visar sig tydligt eftersom den är så pass stark hos personen som innehar känslan.
- *Skam*, är en av de allra farligaste känslor eftersom den hotar självkänslan. De personer som innehar känslan löper även risk att få försämrade tankeförmåga, empati och självbild. För övrigt så reglerar skamen vad som för oss själva är socialt acceptabelt, eller i vissa fall skadligt för oss själva. Att inneha känslan skam längre än korta stunder kan vara direkt skadligt.²⁰

---

²⁰ (Samtliga känslubeskrivningar är gjorda utifrån egna erfarenheter och anteckningar från Projektet)

3.4 En praktisk illustration

3.4.1 Bakgrund i kursen ”unga vägleder unga” så ingår det praktiska inslag i form av att vi vid fyra tillfällen skall praktisera det vi lärt oss under de 24 timmar av teoretiska lektioner. Under lektionerna så har vi lagt fokus på de tre dialogerna ”Den emotionella expressiva dialogen, den meningsskapande och utvidgande dialogen samt den reglerande och gränssättande dialogen” Detta för att vi tror att det är viktigt för barn och ungdomar att tidigt lära sig komma i kontakt, främst med sina egna känslor, men även att kunna se på andra, såsom sina klasskamrater om de exempelvis är ledsna eller arga.²¹

(Till detta kapitel tillhör även bilaga 5.1 och 5.2)

3.4.2 Schema från lektion 22 mars 2010

- Kort presentation av mig själv, samt presentation av Niklas, Emma och Erika samt en presentation om våra uppgifter under dagen.
- ”Namnlek” – Mitt namn är *Oskar*, sedan säga något jag är bra på, Ex. *Ordentlig*
- Övning 1. ”Känsloringen” - Klassen ställer sig i en ring, de får välja en känsla eller ta ett papper med en känsla (utan att visa någon) sedan skall de göra en grimasch eller min, så ska de andra härma minen. Sedan får barnen i klassen gissa vilken känsla det var. (Alla som vill får prova att vara i mitten)
(*Meningsskapande*)
- Övning 2. ”Dilemmafrågor” - Klassen får höra olika dilemmafrågor, sedan diskuterar vi kring dem. (diskussionsfrågorna)
(*Reglerande*)
- Övning 3. ”Dilemmafrågor” - Nu gör vi upp en linje på golvet där vänster betyder JA och höger betyder NEJ. När vi läser upp korten så får barnen ställa sig vart de vill på linjen, sedan försöka motivera sitt ställningstagande. (om ingen riktigt vill börja så ställer sig någon av ”de vuxna” sig först för att ta täten.
(JA och NEJ frågorna 3,4 och 7)
(*Reglerande*)
- Sammanfattning - Klassen får gemensamt komma ihåg vad vi har gjort. Sedan pratar jag kort om varje övning, och varför vi gjorde den.

3.4.3 Egna upplevelser från filmen

- Jag försöker använda kroppsspråk när jag förklarar olika saker och moment för barnen.
- ”Namnleken” Under övningen så hjälper jag barnen som inte kommer på några positiva ord till sina namn. Jag säger även deras namn (upprepar) för att de skall känna sig bekräftade.

”Unga vägleder unga” samt beskrivningar från <http://www.ne.se/> . 100513)

²¹ Materialet från detta kapitel kommer från kursen och uppgifterna kring ”Unga vägleder unga” Projektet.

- ”Känsloringen” Jag börjar med att visa två exempel på hur en känsla kan se ut genom ett skådespel med hjälp av gester, mimik och grimaser.
- Samtidigt som leken håller på så förklarar jag sammanhang om känslor, och varför det är bra att kunna se skillnad på känslor hos sina kompisar.
- ”Dilemmafrågorna” Jag förklarar först att namnen inte är relevanta i berättelsen så att ingen av barnen skall känna sig utsatt. Under samtalen efter jag läst korten så försöker jag få dem som svarar att tänka till lite extra, genom att ställa frågorna tillbaka till barnen, exempel: ”hur menar du nu?” eller ”kan du utveckla vad du menar med det?” Och om barnen hade svårt med att utveckla eller förklara sig så ställde jag ledande frågor till dem så att förklaringen skulle bli så tydlig som möjligt, så att alla barnen i klassen skulle förstå.
- ”Återkoppling” på vad vi gjort under lektionen, Jag berättar kort om varför jag hade just de lekarna vi gjorde, och försökte samtidigt återkoppla dem till dialogerna, (Meningsskapande och Reglerande)

3.4.4 Övrigt

I Bilaga 1 så kommer man att kunna se att några delar av lektionen saknas, detta beror på att vi inte kunde filma dessa moment på grund av att barnen inte får synas i bild. Och momentet som inte är filmat krävde att barnen skulle stå upp, och till viss del gå runt i rummet. Momentet valde jag att kalla för ”Dilemmafrågor med ställningstagande på en linje” vilket kort betyder att om barnen höll med så ställde de sig på min vänstra sida, och om de inte höll med så ställde de sig på min högra sida. Momentet var upplagt så att frågan egentligen inte hade några rätt eller fel, utan det var en diskussion jag ville åt, så det var därför tillåtet att flytta sig under diskussionen och ”byta sida”.

3.4.5 Upplevda Förbättringar från grupp1 till grupp2

För att läsaren skall förstå vad som menas med detta så förklarar jag först hur upplägget såg ut under lektionen. Vi var inriktnings vis fyra stycken ”ledare” från min klass, där könsfördelningen var två kvinnor och två män. Tanken var att vi skulle hålla i en lektion var vid fyra tillfällen, och de andra skulle ha andra uppgifter under tiden den som höll i lektionen gjorde sin uppgift, det var att sköta kameran (så att inga barn skulle bli med på bild, så att vi senare kunde använda oss av filmerna,) en av oss skulle vara behjälplig om eventuella busfrön infann sig i gruppen, personen skulle kort och gott vara assistent till den som höll i lektionen. Den sista personen skulle anteckna stämningen i rummet, citat från barnen, och citat från den som höll i lektionen och andra eventuella viktiga och ”bra” saker som händer under lektionens gång.

Efter den första gruppen jag haft så satte vi oss alla fyra ner och diskuterade igenom hur det varit, stämningen, koncentrationen och hur det i allmänhet hade fungerat, och vi kom fram till några vitala punkter som borde förbättras för att uppnå (enligt oss) ett bättre resultat lektionsmässigt.

Förbättringarna som vi bestämde oss att ha och som jag upplevde blev bättre hos mig själv genom att se på videon var:

- Alla fyra ”ledare” presenterade sig och berättade kort om sig själva, bland annat fritidsintressen, vad som skall ske under ”lektionen” och sedan så ville vi lyfta fram att

detta inte var någon skollektion för att försöka få bort eventuella negativa tankar om vår lektion innan den hade börjat.

- Under lektionen försöker jag väva in nyckelord i övningarna från ICDP utbildningen för att få barnen att återkoppla till just de orden i framtiden.
- En mer ingående återkoppling gjordes efter grupp2. Framst om varför vi gjorde alla övningar och varför det var viktigt med just dem.

Förbättringar jag känner skulle fungera till nästa gång är att jag ger mer betänketid efter jag ställt en fråga så att alla barnen skulle få samma chans att svara, nu tenderade det till att snabbast fick svara. Även att alla barnen i början av lektionen fick göra sina egna namnlappar eftersom jag är dålig på namn och lätt glömmer bort namnen på barnen, det tror jag skulle kunna ge en positiv effekt till lektionen eftersom jag skulle behöva säga namnen på barnen ett flertal gånger under lektionen och på så sätt hade barnen känt sig mer bekräftade.

3.5 Intervju med Annelie Waldau-Bergman

Annelie Waldau-Bergman är utbildad och legitimerad psykolog och psykoterapeut. Hon har erfarenhet ifrån att jobbat pedagogiskt med barn som skolpsykolog i 10 år och nästan ytterligare 10 års erfarenhet där hon har jobbat med barns välmående bland annat inom socialen och på behandlingshem. På sin meritlista har hon program som inriktat sig på samspel, som hon utvecklat för behandlingsfamiljer inom Västerviks kommun.

Vilka är dina arbetsuppgifter?

Jag jobbar 50% som utvecklare och med det administrativa i stiftelsen, det är ju ett nätverk av utbildade personer, så vi har register. Jag arbetar även med att utveckla nytt material och nya produkter till programmet.

Vilka internationella kopplingar har du till programmet?

Inga just nu förutom inom den nordiska delen, programmet håller just nu på att startas upp i Finland så där är jag rätt ofta numera. Sedan har vi "Skype-möten" vid ett tillfälle varje månad där den internationella styrelsen sammanträder. Jag har dock planer på att jobba internationellt i framtiden, men just nu så kommer familjen först.

Berätta kort om hur du kom i kontakt med programmet ICDP första gången.

Jag jobbade med ett projekt i Västerviks kommun där mitt mål var att alla inom kommunen skulle känna till Barnkonventionen. Då kom jag i kontakt med Karin Edenhammar som redan var intresserad av programmet. Hon hade träffat upphovsmännen från Norge, *Henning Rye* och *Karsten Hundeide* och där ifrån började mitt intresse.

Varför tilltalade programmet dig?

Först och främst så tror jag det handlade om den "positiva tonen" i programmet, där man lyfter fram det humanistiska och barnets rätt att bli accepterad som vuxen, både i ord och i handlingar. "Värdighet och respekt" är något av ett motto.

Sedan tror jag att man växer med programmet ju mer man kommer in i det.

Vilken eller vilka är de största förändringar du har upplevt med din egen pedagogik sedan du började med programmet?

I början när jag jobbade med programmet var jag mer en förklarare, nu litar jag mer till att programmet faktiskt fungerar, och på så sätt vet jag att personerna som ingår i programmet sätter mer tillit till sig själv. Förutom det så jobbar jag med att inför varje utbildning eller föreläsning försöka att göra en så ny, och noggrann planering som möjligt för att kunna ge en så bra upplevelse som möjligt till de deltagande. Det bör man kunna kräva av en pedagog.

Vilka är styrkorna i Vägledande samspel som gör att man väljer det framför andra samtalsmetoder?

Mitt intryck av hur andra uppfattar det är att tro mer på sig själv, och att man som förälder inte utbildas utan istället lyfter fram det man är bra på. På så sätt slipper man få instruktioner som förälder om hur man ska uppfostra sitt barn. Sedan tror jag att programmet har en stor social och politisk kraft.

Vad är det som gör programmet attraktivt på utbildningsmarknaden?

Det är en liten skillnad gentemot ”de professionella” utbildningarna, men att man får samma process, men till sitt eget yrke. Man väcker upp möjligheterna att utveckla sig själv, och upptäcker frågor på nytt. Det ser jag hända mer och mer, ju längre programmet fortskrider.

Kan du beskriva i vilka situationer du upplever att programmet fungerar bäst?

Jag tror att förskolan fungerar bra eftersom deras egen pedagogik till stor del överensstämmer med det vi lär ut. Människor i allmänhet som har intresset för att utvecklas i specifika yrken. Det är svårt att implementera programmet i äldre institutioner som exempelvis sjukvården, där jag kan tycka att många är alltför patogena och medicinskt inriktade. Det samma gäller i skolan där lärarna är lite för instruktiva.

Hur upplever du att programmet fungerar gentemot andra liknande program?

Det är en komplicerad fråga, men jag tror att instuderade program är bra i det syftet de har. Exempelvis att förändra ett barns beteende med exempelvis kognitiv beteendeterapi (KBT) Folk utifrån som inte genomgått programmet yrkar på att det är svårt att bevisa att resan fungerar, svart på vitt. Men jag tror att ”den nya generationens förälder” vill göra en resa med sitt barn. Programmet är i stort sett folkrörelsebaserat och vi har inte lagt några pengar på marknadsföring utan täcker ändå upp våra platser på kurserna. Så spridningen av programmet sköter sig själv.

Är programmet Evidence-baserat?

Nej, inte ännu, men i Norge är det på gång att programmet skall bli det, men den undersökningen är i dagens läge inte ännu presenterad. Samtidigt vill vi inte ha det som i Norge där programmet ingår som en del i föräldraskapet och på så sätt tappar sin humanistiska prägel då det bli mer påtvingat. De intervjuer deltagarna i ”unga vägleder unga” deltagit i kommer dock ligga som ett första underlag i en undersökning om just hur bra programmet faktiskt fungerar, men med inriktningen att undersöka, inte bevisa.

Berätta om tanken bakom, och varför projektet ”unga vägleder unga” kom till.

Jag kom i kontakt med en person på Sparbankens stiftelse som var intresserad i att göra något åt pedagogiken i kommunen efter vissa händelser i skolan. På så sätt blev projektet till och är ett pilotprojekt som syftar på att koppla in gymnasieelever i förskolan.²²

4.1 Diskussion

Efter att ha gjort det här examensarbetet så har jag fått en djupare förståelse för programmet Vägledande samspel, och hur det används. Hur man som fritidsledare kan använda sig av programmet, både i sitt yrke, och privat. Innan jag påbörjade arbetet så ville jag veta mer om hur programmet var upplagt och vilka personer det fungerar bäst för. Jag har nu insett att det inte finns några egentliga svar på den här frågan. Programmet inriktar sig inte till någon speciell grupp eller är inte utvecklat för personer med speciellt stöd utan att det riktar sig främst till dem som vill lära sig mer om samspelet till sina egna eller andras barn, vuxna eller jämlika.

Under intervjun med Annelie Waldau-bergman så fick jag även tillfällen att få egna tankar och reflektioner bekräftade och eftersom hon är en av landets främsta inom Vägledande samspel så kändes det mycket underbart att känna och få bekräftat att jag har tagit till mig programmet så pass bra.

Genom litteratur i ämnet och genom andra referenser har jag kunnat ta till mig den fakta jag tror att en fritidsledare behöver kunna i sitt yrke. Oavsett om det handlar om att jobba på en fritidsgård, på ett behandlingshem, eller med funktionshindrade.

Källförteckning

Tryckta källor: (Böcker och arbeten)

- *Vägledande samspel för föräldrar* av Paul Bergman och Karin Edenhammar, JMS Mediasystem 2007
- *Vägledande samspel i praktiken* av Karsten Hundeide, Fälth & Hässler i Värnamo 2009
- Memorandum från författaren och leg psykologen Bengt Grandelius, från 2009.
<http://www.jlutbildning.se/doc/upload/forelasningar/DPS%20Dokumentation%20nov%2009.pdf>, 100513
- *Empati, att förstå andra människors känslor.* av Ulla Holm, Natur och Kultur 1987 andra utgåvan, andra tryckningen.

Källor från Internet:

- www.icdp.se 100513
- www.ne.se 100513

Muntliga källor (intervju):

- Annelie Waldau-Bergman, Ordförande i stiftelsen ICDP Sweden.
Leg psykolog/Leg psykoterapeut

---

²² (Intervjun är gjord över telefon, 100517)

Bilaga 2

Rapport från Vägledningsgrupp Åbyängskolan, Emma Mellbom, Oskar Melin, Erika Zeilin Palmoch Niklas Lundberg, Gamleby Folkhögskola

Åbyängskolan lektion 1: Oskar Melin

Bakgrund i kursen "unga vägleder unga " så ingår det praktiska inslag i form av att vi vid fyra tillfällen skall praktisera det vi lärt oss under de 24 timmar av teoretiska lektioner. Under lektionerna så har vi lagt fokus på de tre dialogerna "Den emotionella expressiva dialogen, den meningsskapande och utvidgande dialogen samt den reglerande och gränssättande dialogen " Detta för att vi tror att det är viktigt för barn och ungdomar att tidigt lära sig komma i kontakt, främst med sina egna känslor, men även att kunna se på andra, såsom sina klasskamrater om de exempelvis är ledsna eller arga.

Till detta kapitel tillhör även bilaga 5.1 och 5.2

Schema från lektion 22 mars 2010

- Kort presentation av mig själv, samt presentation av Niklas, Emma och Erika samt en presentation om våra uppgifter under dagen.

- "Namnlek" — Mitt namn är Oskar, sedan säga något jag är bra på, Ex. Ordentlig

Övning 1. "Känsloringen" - Klassen ställer sig i en ring, de får välja en känsla eller ta ett papper med en känsla (utan att visa någon) sedan skall de göra en grimasch eller min, så ska de andra härma minen. Sedan får barnen i klassen gissa vilken känsla det var. (Alla som vill får prova att vara i mitten)

(Meningsskapande)

Övning 2. "Dilemmafrågor" - Klassen får höra olika dilemmafrågor, sedan diskuterar vi kring dem. (diskussionsfrågorna)

(Reglerande)

Övning 3. "Dilemmafrågor" - Nu gör vi upp en linje på golvet där vänster betyder JA och höger betyder NEJ. När vi läser upp korten så får barnen ställa sig vart de vill på linjen, sedan försöka motivera sitt ställningstagande. (om ingen riktigt vill börja så ställer sig någon av "de vuxna" sig först för att ta täten.

(JA och NEJ frågorna 3,4 och 7)

(Reglerande)

- Sammanfattning - Klassen får gemensamt komma ihåg vad vi har gjort. Sedan pratar jag kort om varje övning, och varför vi gjorde den.

Egna upplevelser från filmen

- Jag försöker använda kroppsspråk när jag förklarar olika saker och moment för barnen.

- "Namnleken" Under övningen så hjälper jag barnen som inte kommer på några positiva ord till sina namn. Jag säger även deras namn (upprepar) för att de skall känna sig bekräftade.

- "Känsloringen" Jag börjar med att visa två exempel på hur en känsla kan se ut genom ett skådespel med hjälp av gester, mimik och grimaser.

- Samtidigt som leken håller på så förklarar jag sammanhang om känslor, och varför det är bra att kunna se skillnad på känslor hos sina kompisar.

- "Dilemmafrågorna" Jag förklarar först att namnen inte är relevanta i berättelsen så att ingen av barnen skall känna sig utsatt. Under samtalen efter jag läst korten så försöker

jag få dem som svarar att tänka till lite extra, genom att ställa frågorna tillbaka till barnen, exempel: "hur menar du nu?" eller "kan du utveckla vad du menar med det?" Och om barnen hade svårt med att utveckla eller förklara sig så ställde jag ledande frågor till dem så att förklaringen skulle bli så tydlig som möjligt, så att alla barnen i klassen skulle förstå.

• "Återkoppling" på vad vi gjort under lektionen, Jag berättar kort om varför jag hade just de lekarna vi gjorde, och försökte samtidigt återkoppla dem till dialogerna, (Meningsskapande och Reglerande)

Övrigt

I Bilaga 1 så kommer man att kunna se att några delar av lektionen saknas, detta beror på att vi inte kunde filma dessa moment på grund av att barnen inte får synas i bild. Och momentet som inte är filmat krävde att barnen skulle stå upp, och till viss del gå runt i rummet. Momentet valde jag att kalla för "Dilemmafrågor med ställningstagande på en linje" vilket kort betyder att om barnen höll med så ställde de sig på min vänstra sida, och om de inte höll med så ställde de sig på min högra sida. Momentet var upplagt så att frågan egentligen inte hade några rätt eller fel, utan det var en diskussion jag ville åt, så det var därför tillåtet att flytta sig under diskussionen och "byta sida".

Upplevda Förbättringar från grupp 1 till grupp 2

För att läsaren skall förstå vad som menas med detta så förklarar jag först hur upplägget såg ut under lektionen. Vi var inriktnings vis fyra stycken "ledare" från min klass, där könsfördelningen var två kvinnor och två män. Tanken var att vi skulle hålla i en lektion var vid fyra tillfällen, och de andra skulle ha andra uppgifter under tiden den som höll i lektionen gjorde sin uppgift, det var att sköta kameran (så att inga barn skulle bli med på bild, så att vi senare kunde använda oss av filmerna,) en av oss skulle vara behjälplig om eventuella busfrön infann sig i gruppen, personen skulle kort och gott vara assistent till den som höll i lektionen. Den sista personen skulle anteckna stämningen i rummet, citat från barnen, och citat från den som höll i lektionen och andra eventuella viktiga och "bra" saker som händer under lektionens gång.

Efter den första gruppen jag haft så satte vi oss alla fyra ner och diskuterade igenom hur det varit, stämningen, koncentrationen och hur det i allmänhet hade fungerat, och vi kom fram till några vitala punkter som borde förbättras för att uppnå (enligt oss) ett bättre resultat lektionsmässigt.

Förbättringarna som vi bestämde oss att ha och som jag upplevde blev bättre hos mig själv genom att se på videon var:

- Alla fyra "ledare" presenterade sig och berättade kort om sig själva, bland annat fritidsintressen, vad som skall ske under "lektionen" och sedan så ville vi lyfta fram att detta inte var någon skollektion för att försöka få bort eventuella negativa tankar om vår lektion innan den hade börjat.
- Under lektionen försöker jag väva in nyckelord i övningarna från ICDP utbildningen för att få barnen att återkoppla till just de orden i framtiden.
- En mer ingående återkoppling gjordes efter grupp 2. Framst om varför vi gjorde alla övningar och varför det var viktigt med just dem.

Förbättringar jag känner skulle fungera till nästa gång är att jag ger mer betänketid efter jag ställt en fråga så att alla barnen skulle få samma chans att svara, nu tenderade det till att snabbast fick svara. Även att alla barnen i början av lektionen fick göra sina egna namnlappar eftersom jag är

dålig på namn och lätt glömmer bort namnen på barnen, det tror jag skulle kunna ge en positiv effekt till lektionen eftersom jag skulle behöva säga namnen på barnen ett flertal gånger under lektionen.

Slutsats

Denna text är ett utdrag från mitt specialarbete i ämnet Vägledande samspel som jag har jobbat med under våren 2010. Mina upplevelser från kursen Unga vägleder unga är enbart positiva, det har varit en stor erfarenhet att lära mig arbeta inom det här området av pedagogik, som har varit helt nytt för mig och med hjälp av kursen har jag utvidgat min förståelse för samspel och växt som person.

Åbyängskolan lektion 1: Erika Zeijlon Palm

- Namnrunda
- Lektionensupplägg • Berättelse
- Lekövning

Lektionen

Vi började med en namnrunda där alla fick känna sig sedda och hörda. De fick säga sitt namn och även vad de tyckte om att göra ute nu när det börjar bli vår ute. Sen berättade jag lite om vad vi skulle göra och att vi skulle försöka känna efter hur vi egentligen känner.

Efter det berättade jag om en tjej som var sjuk, där hennes kompisar undertiden hon var borta pratade bakom hennes rygg. Jag berättade även om en kille som blev retad för att han tyckte om tjejen som var sjuk och blev utstött från kompisgänget på grund av det. Jag ville att barnen skulle reflektera över hur det skulle kännas om de var dem som var utsatta för det och vad de skulle göra åt det, genom att måla vad de kände.

Efter det pratade vi lite om mobbning om hur man kan göra för att förhindra att det ska förekomma och hur de skulle gå till väga om det händer. Även om det är en kompis eller en helt okänd person som blir utsatt.

Lekövningen vi avslutade med var där man står i en ring och kastar en boll runt mellan varandra, men de måste komma ihåg mönstret, så att man passar till samma person varje gång. Sedan gjorde vi det svårare genom att ha 2 bollar. Denna lek är bra när man ska samarbeta tillsammans och när alla ska bli delaktiga.

Reflektion efter halva klassen

Efter första halvklassen som jag hade så hade vi en gemensam utvärdering om vad jag ska förändra till nästa halva av klassen kom. Det jag skulle tänka mer på var att gå runt när de målade och fråga enskilt varför de målade vissa saker. Detta ledde till en mer meningsskapande dialog.

Personliga åsikter

Jag som person har lärt mig mycket av att gå den här kursen och att jag har fått "andra ögon" att se på saker. Jag känner att jag kommer ha mycket användning av det här i mitt yrke och även som förälder att se och få känna det bra samspelet som man kan ha med sina barn. Jag som vuxen kan nu känna att jag hade gjort och sett saker på andra vis än vad mina föräldrar hade gjort.

Åbyängskolan lektion 3: Emma Mellblom

- Jag började med att säga att alla skulle ställa sig upp. Efter det skulle vi värma upp kroppen.

Ansiktet, öronen, ögonen, armarna, fingrarna, magen, benen osv. Detta gjorde vi pga efter erfarenhet så är barnen trötta en måndags morgon och behövs piggas upp lite. Vilket jag tror att

det fungerade bra också. Andra passet gjorde jag så att de fick göra uppvärmningen mitt i passet istället för att se om det blev någon skillnad mellan att göra det tidigare eller mitt i passet.

- Eleverna blev indelade i grupper om 3 stycken i varje, eller 2 stycken. De skulle ta en lapp med en känsla. Diskutera vilken känsla det stod på lappen och sedan göra ett litet drama eller uppvisning av denna känsla för de andra eleverna. Ena klassen tyckte att det var lite lättare än den andra. Men jag tycker att det gick hyfsat bra ändå. Alla försökte vara engagerade.

- Min sista övning var en svårare drama övning. Jag ville testa eleverna om dom var tillräckligt mogna och förstod en sådan svår övning som de skulle få testa på.

Själva övningen gick till så att; 4 stycken elever ska utspela ett drama på en speciell plats som de övriga eleverna bestämmer. t.ex. på ett disco. Alla 4 personer ska dela ut 3 känslor. Känslorna är: rolig (man ska tycka att en person är rolig), älska (man ska älska en person utav dessa tre), och slutligen frukta (man ska frukta den tredje personen). Alla dessa känslor ska alla fyra personer dela ut. Man får ej prata med varandra utan detta ska man hålla för sig själv för att göra det svårt.

Man ska alltså genom känslor visa upp för de andra vem man älskar, vem man fruktar och vem man tycker är rolig. T. ex. Oskar tycker att Emma är jätte rolig, men Emma tycker att Erika är jätte rolig och Niklas tycker att Oskar är rolig men Emma älskar Niklas, men Niklas fruktar

Emma osv. Detta kan verka väldigt krångligt men det är ett väldigt bra känslodrama!

- Till sist utvärderade vi om pratade om hur eleverna tyckte att lektionen var. Hur jag hade skött mig osv.

Vad tycker jag då om själva ICDP?

Själva kursen har varit mycket givande, att ha denna kurs i bagaget för mitt framtida yrke är en stor merit. Unga vägleder unga projektet kan jag varmt rekommendera för andra Fritidsledare som går på Gamleby Folkhögskola. Att genomgå alla moment inom kursen har inte bara fått mig att växa som person, det har också fått "min grupp" att bli mera sammansvetsad. En del av det jag lärt mig har varit repetition, men mycket har varit nya erfarenheter och upptäckanden.

Åbyängskolan lektion 4: Niklas Lundgren

Upplägg:

Min lektion valde jag att placera i den något större studiehallen, i hopp om att få lite mer spelrum till mina planerade lekar. Inledningsvis fick barnen sätta sig i en halvmåne framför mig och därefter inledde jag med en kort presentation av hur dagen skulle se ut. För att lätta lite på stämningen frågade jag även hur den föregående lektionen hade sett ut, och om de fick lära sig något roligt av Emma. Stämningen var blygsam och endast några av barnen tog till ordet.

Vidare körde jag igång med en egenpåkittad lek som jag hade valt att kalla känsloleken. Barnen fick till en början mingla runt i studiehallen och hälsa på varandra med ett kort "hej". Fysisk kontakt var inte tillåten. När barnen hade minglat runt en stund bad jag dem att hälsa på varandra samtidigt som de skulle simulera en känsla. Det kunde exempelvis handla om glädje, ledsamhet eller blygsamhet. Avslutningsvis körde vi en variant på känsloleken. En valfri person fick gå ut ur rummet samtidigt som resterande personer skulle mingla runt som tidigare och simulera varsin känsla. Målet var för den utomstående personen att försöka hitta en specifik känsla, som han/hon fick viskad för sig utanför rummet.

Mål:

Målet med de båda varianterna av känsloleken var att öka förståelsen hos barnen för känslor i allmänhet och att de kan ta sig uttryck på olika sätt, både i tal och via kroppsspråket.

Resultat:

Grupperna presterade olika, vilket var väntat. Studiehallen visade sig vara en olämplig miljö då andra människor på skolan vistades här. Fokus flyttade ifrån mig och uppgiften och en hel del stim uppstod. När jag tog emot den andra gruppen valde jag därmed att flytta tillbaka lektionen till det mer slutna fritidsrummet. Detta gav ett bättre resultat.

Båda grupperna består av en liten skara blygsamma personer som sedan tidigare har haft svårt för att prata. Utmaningen med känsloleken blev därmed lite för stor, och en del missförstånd uppstod där personerna i fråga inte riktigt visste vad de skulle göra. Övriga klarade dock av att följa instruktionerna men visade tyvärr ett relativt lågt intresse.

Tillsammans med Emma beslutade jag att avsluta dagen med en lättsam lek vid namn hövdingen, i hopp om att höja stämningen ett snäpp. Leken gick ut på att alla förutom två personer skulle ställa sig i en ring. En person i ringen skulle utses till hövdingen, och fick i uppgift att göra rörelser som de andra i ringen skulle följa. De två personerna som befann sig utanför ringen fick inte se vem som utsågs till hövdingen, utan hade som mål att hitta hövdingen genom att kolla på allas rörelser. Leken var väldigt uppskattad och avslutade dagen på bästa sätt.

Mina synpunkter på ICDP:

ICDP har ökat min förståelse för samspelet mellan människor. Programmet har varit något splittrat utanför lektionspassen och fokus har inte varit helt hundra genom hela kursens gång, men som helhet har programmet lärt mig mycket. Mina konstruktiva ideer om programmet är att det behöver fyllas med fler lektioner där utövarna får mer utrymme till förbättring inom de olika kursmålen. Lektionerna med barnen har inte varit de allra bästa, vilket har berott på för lite vägledning och en bristande kommunikation. Fler lektioner med barnen hade även varit bra. I övrigt är ICDP en kompetent kurs med en bra värdegrund. Här har funnits mycket för mig att hämta som blivande fritidsledare, och även som privatperson.

BILAGA 3

Västerviks Gymnasium
Projektarbete – ICDP
HT09/VT10

**Lotten Karlsson, Lovisa Andersson,
Maja Nelson, Malin Törnblom, Mariette Naaman**

Innehållsförteckning

1. Inledning:	46
1.1. Frågeställning:.....	47
2. Metod:	47
2.1. Kursen:.....	47
2.2. Vägledningstillfällen.....	50
3. Resultat.....	51
3.1. Kursen.....	51
3.2. Vägledningstillfällena.....	52
4. Diskussion.....	53
5. Litteratur.....	55

Bilagor

Bilaga 1 Överumsgruppen

Bilaga 2 Marieborgsgruppen

1. Inledning:

Vi är fem studenter som går tredje året på Västerviks Gymnasiums natur- och samhällsprogram. Under gymnasiets sista år ingår ett 100-poängs projektarbete med syfte att fördjupa sig inom ett visst ämnesområde. Detta redovisas sedan skriftligt och muntligt.

Gemensamt för oss fem var att vi ville göra ett projektarbete om barn och deras psykologiska utveckling. Vi ville förstå hur barns tankar och känslor kan ta sig uttryck och också kunna hjälpa dem att tolka vad de tänker och känner.

Under hösten 2009 erbjöd Annelie Waldau Bergman, efter bidrag från Sparbanksstiftelsen i Tjustbygden, ett program som stämde överens med vår projektarbetsidé. Programmet heter ICDP – International Child Development Programme – och går ut på att genom ett positivt och lyhört samspel skapa en bättre omsorgskvalité för barn. Programmet är hälsofrämjande och resursorienterat och vänder sig först och främst till föräldrar och andra omsorgsgivare. (Bergman Paul och Edenhammar Karin 2007; 16)

ICDP utvecklades av professorerna Henning Rye och Karsten Hundeide vid Oslo universitet under 1990-talet. Programmet har bland annat använts av Världshälsoorganisationen WHO och finansierats av UNICEF. Sedan 1994 har arbete med ICDP som grund genomförts i bland annat Tanzania, Brasilien, Ryssland och Angola. (Bergman Paul och Edenhammar Karin 2007; 12-13) I Sverige finns sedan 2001 en politiskt, ekonomiskt och religiöst oberoende stiftelse vid namn ICDP Sweden. ICDP i Sverige brukar ofta kallas för programmet Vägledande Samspel. (Bergman Paul och Edenhammar Karin 2007; 12-13)

Programmet som vi kom att delta i har fått namnet ”Unga vägleder unga”. Det är ett pilotprojekt som syftar till att stärka och utveckla *unga* människors relationskompetens. Tanken är att en grupp ungdomar (vi) utbildas i programmet Vägledande Samspel för att sedan, i sin tur, ”utbilda” en mellanstadieklass. Målet med detta är att främja barnens psykiska och fysiska hälsa och bidra till en bättre trivsel i mellanstadieklassen. Resultatet utvärderas av ICDP programmet i samarbete med Linköpings universitet.

Vårt syfte med att delta i projektet ”Unga vägleder unga” har varit att genom att använda oss av ICDP försöka få barn i två mellanstadieklasser att bli mer lyhörda gentemot varandra, få större förståelse för känslor samt inse vikten av ett gott samspel. Genom detta ville vi bidra till ett bättre allmänklimat i klassen och i längden förhindra/förebygga mobbing. Vi har också velat svara på frågeställningen:

1.1. Frågeställning:

Hur kan man stimulera och utveckla ett positivt samspel mellan människor?

2. Metod:

För att kunna bidra till ökad trivsel i två mellanstadieklasser och svara på vår frågeställning har vi dels deltagit i kursen ”Unga Vägleder Unga” samt haft fyra vägledningstillfällen med två fjärde klasser.

2.1. Kursen:

Kursen ”Unga Vägleder Unga” var uppdelad på fyra heldagar under höstterminen 2009. Kursledare var Annette Torstensson, specialpedagog, och Annelie Waldau Bergman, leg. psykolog och psykoterapeut samt ordförande i stiftelsen ICDP Sweden. Undervisningen innehöll såväl praktiska som teoretiska inslag och syftade till att förbättra vår förmåga att samspela med barn och introducera oss i grunderna till ICDP. Dessutom fick vi kunskaper om hur vi i vår tur kan förmedla ett gott samspel till yngre barn. Vi var elva studenter som deltog i kursen. Förutom vi fem från Västerviks Gymnasium deltog även elever från Östra Akademin, Gamleby folkhögskola och föreningslivet.

Kursdeltagare

- Lära-känna-varandra övningar

Kursen ”Unga vägleder unga” inleddes med lära-känna-varandra övningar. Exempelvis fick varje person välja ett djur som de tyckte beskrev ens personlighet samt motivera valet. Vi fick även presentera våra namn och berätta bakgrunden till varför vi fått just det namnet som vi fått.

- Introduktion av ICDP

Annette och Annelie introducerade oss för ICDP:s grunder. Detta skedde genom power-point presentationer. Vi fick lära oss om ICDP:s tre dialoger och åtta teman. Kursledarna tog även upp centrala begrepp så som anknytning, affekter, skam och positiv gränssättning. Vi fick också se filmen ”Pillars of psychological care” som handlade om hur ICDP har använts i praktiken.

Den känslomässiga dialogen:

Tema 1: Visa att du tycker om barnet.

Tema 2: Följ barnets initiativ.

Tema 3: Ha en god dialog med barnet.

Tema 4: Uppmuntra och bekräfta barnet.

Den meningsskapande och utvidgande dialogen:

Tema 5: Hjälpa barnet att samla sin uppmärksamhet, ha ett gemensamt fokus.

Tema 6: Förklara och ge innehåll åt det som händer med entusiasm.

Tema 7: Utvidga och berika barnets upplevelser genom jämförelser, förklaringar och berättelser.

Den reglerande dialogen:

Tema 8: Vägled barnet steg för steg och hjälp barnet till självkontroll genom att visa på alternativa handlingsätt.

Våra kursledare Annette & Annelie

- Rollspel

Vi använde oss av rollspel och kopplade dessa till de tre dialogerna. Vi blev slumpmässigt indelade i grupper om fyra, och blev sedan tilldelade en av dialogerna. Sedan skulle vi i gruppen komma på en problemsituation där vi kunde sätta in dialogen och sedan hitta en lösning. Problemsituationen kunde till exempel handla om en situation där man blivit orättvist behandlad av en lärare eller förälder.

- Spelfilm

Vi fick se och analysera spelfilmen "Patrik 1,5" (regi Ella Lemhagen; 2008). Filmen handlar om ett homosexuellt par som av misstag adopterar en 15 årig pojke med ett kriminellt förflutet.

- Film med barn

Innan kursstart fick vi till uppgift att under 20 minuter videofilma oss själva när vi samspekar med ett barn i åldrarna ett till sex. Vi fick själva välja en aktivitet som gärna fick vara ny för barnet. Om möjligt skulle vi vara ensamma med barnet i rummet eftersom andra personer i närheten skulle kunna vara ett störande moment. Det var viktigt att bådass ansikte och röst skulle kunna urskiljas på videon. Under kursen fick vi titta på, och analysera, våra egna och kamraternas filmer. Vi skulle försöka urskilja ICDP:s teman samt ge respons till hur de andra samspelade med "sitt" barn. Gensvaret skulle endast vara positivt.

- Böcker och fotografier

Alla deltagare fick till uppgift att ta med sig tre fotografier och en barnbok från barndomen. Vi fick i grupp visa upp fotografierna och berätta om boken, samt koppla våra känslor och minnen till dessa.

- Lyhördhets träning

Vi diskuterade lyhördhetens betydelse för ett gott samspel vi fick också träna lyhördhet genom olika övningar, till exempel genom att sitta på stolar i en ring och blundande tillsammans försöka räkna från ett till tjugo utan att två personer säger samma siffra samtidigt.

- Litteratur

Som kurslitteratur har vi använt oss utav två av ICDP:s böcker (*Vägledande samspel i praktiken*, Karsten Hundeide och *Vägledande samspel för föräldrar*, Paul Bergman och Karin Edenhammar) för att få fördjupade kunskaper inom kursen. Exempelvis tittade vi på bilder i böckerna och analyserade känslouttrycken hos personerna på bilderna.

2.2. Vägledningstillfällen

Efter de fyra utbildningstillfällena skulle vi, under vårterminen 2010, använda våra kunskaper och vägleda två mellanstadieklasser. Under januari och februari månad hade vi fyra tillfällen inplanerade. Vardera tillfälle bestod av 80 minuter. Dessa tillfällen hade vi sedan innan planerat in med den klassansvarige läraren.

- Gruppindelning

Vi blev uppdelade i två grupper; Maja, Mariette och Lotten / Lovisa, Malin och Susanne (sistaårselev Östra Akademin). Grupp 1 (Maja, Mariette och Lotten) fick en fjärdeklass i Överums skola där Nina Pettersson är klassföreståndare. Grupp 2 (Lovisa, Malin och Susanne) fick en fjärdeklass på Marieborgs skolan där Tina Fashius är klassföreståndare. Tina och Nina är själva utbildade i ICDP.

- Planering

För att planera och utforma de fyra vägledningstillfällena satt vi i våra grupper och spånade fram idéer. Vi hade fått fria metoder och fick utforma vår ”undervisning” som vi själva önskade och tyckte var lämpligt med tanke på barnens ålder och mognadsnivå. För vidare information angående planering och metoder se bilaga 1 för grupp 1 (Maja, Mariette & Lotten) och bilaga 2 för grupp 2 (Lovisa, Malin & Susanne).

Under vägledningstillfällena satt vi ofta i ring

3. Resultat

3.1. Kursen

- Lära-känna-varandra övningar

Genom lära-känna-varandra övningarna bekantade vi oss med varandra och på så sätt byggde vi upp ett förtroende i gruppen. På detta vis kunde vi lättare uttrycka våra åsikter och tankar något som är viktigt inom ICDP. Självförtroendet stärktes genom detta.

- Introduktion av ICDP

De muntliga presentationerna om ICDP:s åtta teman gav oss en djupare insikt och förståelse i programmet. Genom filmen "Pillars of psychological care" såg vi hur ICDP kan användas i praktiken. Vi insåg vilken skillnad ICDP kan göra i kontakten med barn.

- Rollspel

Genom rollspel fick vi använda ICDP:s tre dialoger i praktiken. Vi lärde oss att se skillnad på bra och dåligt samspel.

- Spelfilm

"Patrik 1,5" erbjöd exempel på bra och dåligt samspel samt konsekvenserna av detta. Vi kopplade filmen till ICDP:s dialoger framförallt den känslomässiga.

- Film med barn

Genom att se filmen på sig själv fick man en bättre insikt i hur man fungerar i närheten av barn. Återigen tränade vi oss i att se de olika temana och dialogerna. Vi utvecklade även vår förmåga att ge och ta emot positiv kritik. Detta stärkte vårt självförtroende. Ofta när man observerar och bedömer sig själv ska man vara kritisk. Den här övningen lärde oss att så inte behöver vara fallet.

- Böcker och fotografi

Genom att ta med fotografier och berätta om dem övade vi oss på ICDP:s femte tema (gemensam uppmärksamhet). Vi fick bjuda på oss själva och dela med oss av våra erfarenheter. Det kändes bra att få uppmärksamhet av alla i gruppen.

Barnböckerna vi fick ta med oss och berätta om ledde till mycket diskussion och gemensam dialog. Några hade tagit med sig böcker som "Peterson och Findus" vilket de flesta kände igen och mindes från sin egen barndom. Då skapades ett gemensamt fokus.

- Lyhördhetsträning

Lyhördhet är något väldigt viktigt inom ICDP. Att kunna lyssna och "känna av varandra" är A och O för ett gott samspel. Genom lyhördhetsträningen fick vi på ett lekfullt sätt testa på hur duktiga vi är på att lyssna på varandra. Det var både lärorikt och spännande.

- Litteratur

Litteraturen var ett viktigt komplement till övningarna och diskussionerna på kursen. Den gav en möjlighet till fördjupning inom området.

3.2. Vägledningstillfällena

Vägledningstillfällena gav oss chansen att praktisk få använda våra kunskaper om hur man samspelar med barn och får barn att bättre kunna samspela med varandra. (För vidare resultat gällande vägledningen, se diskussion här nedan).

Estetisk verksamhet under ett vägledningstillfälle

4. Diskussion

Vårt syfte med det här projektarbetet har varit att förmedla ett gott samspel till barnen i två mellanstadieklasser. Vi ville också svara på frågeställningen ”Hur kan man stimulera och utveckla ett positivt samspel mellan människor?”

Har då de två klasser vi arbetat med lärt sig att samspela bättre? Vi tror och hoppas att vi har lyckats med att förmedla ICDP:s budskap till eleverna. Emellertid har vi svårt att säga om så är fallet, eftersom att vi bara träffade klasserna fyra gånger. Vi har inte heller haft tillgång till några ordentliga utvärderingsmetoder. Båda grupper tycker att fyra tillfällen med klassen har varit för lite för att riktigt kunna gå in på djupet och vara säkra på att få ett bestående resultat. Å andra sidan skulle fler tillfällen leda till att det tog upp för mycket av vår och elevernas ”vanliga” skolundervisning. Viktigt att komma ihåg är att det inte bara är den rena klassundervisningen som tar tid utan även planeringen och förberedelserna inför tillfällena.

Båda grupperna försökte att grundligt planera varje tillfälle i förväg. För båda grupperna var det dock svårt att göra en planering som höll rent tidsmässigt. Grupp 1 upplevde att de planerade in för mycket så att vissa övningar inte hanns med. Grupp 2 hade däremot som problem att de hade för några övningar inplanerade, och fick därför följa barnens initiativ. Båda grupperna tyckte att det var viktigt att hela tiden ”känna av” klassen och kunna lämna planeringen för att anpassa sig till den aktuella situationen.

Grupp 1 valde att ha klassföreståndaren närvarande i klassrummet under vägledningstillfällena, dock inte aktivt deltagande i aktivitet och diskussion. Grupp 2 hade inte klassföreståndaren i klassrummet alls. Fördelarna med att ha klassföreståndaren i rummet kan vara att klassen blir mindre stömmig och att läraren kan vara ett stöd i början innan barnen lärt känna vägledarna. Nackdelarna med att ha klassföreståndaren i klassrummet kan vara att barnen inte vågar öppna upp sig lika mycket och att barnen kan anpassa sina svar till vad de tror att deras lärare vill höra.

Grupp 2 upplevde att det ibland kunde vara svårt att fördela uppmärksamheten jämnt över alla i klassen. Detta är på grund av att vissa elever tar mer plats än andra i klassen samtidigt som vi inte har någon vana utav undervisning. Grupp 1 tyckte att det gick bra att fördela uppmärksamheten, men att vissa individer behövde mer stöd än andra.

Grupp 1 upplevde att gruppen var mer försiktig de första gångerna men att de sedan efter att de lärt känna oss öppnade upp sig mer och var mer villiga att prata om sina erfarenheter. Grupp 2 upplevde att barnen var öppna redan från början.

Båda grupperna lät barnen sitta i en ring för att skapa gemenskap och uppmuntra till dialog. Genom att sitta i ring ser alla varandra och på så sätt får alla möjlighet till samma uppmärksamhet. Genom att sitta i ringen ville vi även bryta det vanliga lärare- till -elev mönstret och bli mer jämlika med barnen. Vi vill inte bli uppfattade som lärare utan mer som förebilder.

Ledarna i grupp 1 valde att delta i de flesta aktiviteterna. Dock fanns det alltid en som observerade vad som hände. Grupp 1 upplevde det som positivt att vara med i leken, eftersom att de då uppmuntrade till deltagande och själva praktiskt kunde visa hur lekarna gick till. Dessutom var det roligt att leka med barnen. Grupp 2 däremot tyckte att det var viktigare att observera barnen och deltog därför inte i lekarna. Detta gjorde att de hade flera som observerade. Resultatet av övningarna blev då lättare att se.

Båda grupperna använde mycket lek för att förmedla ICDP:s budskap. Vi tror att det passar den här åldersgruppen. Grupp 2 försökte att förklara ICDP:s åtta teman, för att ge barnen större förståelse för vad vägledningen handlade om. Men gruppen upplevde att barnen var för unga för att helt ta in den sortens kunskap. Grupp 1 valde att väva in de åtta temana i lekar och diskussioner men tog inte på ett lika direkt sätt upp temana. Gruppen tror ändå att de fick fram ICDP:s budskap.

Förutom att använda oss av lek för att förmedla ICDP:s budskap använde båda grupperna sig även av estetisk verksamhet. Barnen tyckte om detta och det gav variation till undervisningen (se bilaga 1 och bilaga 2 för exempel). Vi valde att samla in bilder och målningar som har gjorts av barnen i häften som vi sedan kommer att kunna visa upp på vårt seminarium och vår muntliga redovisning.

Båda grupperna tyckte att det var mycket viktigt att fokusera på känslor, och att lära barnen vikten av att kunna uttrycka sina känslor. Fokuset på känslor fanns med som en röd tråd genom alla vägledningstillfällen för båda grupperna.

För att sammanfatta vårt arbete i de två mellanstadieklasserna kan vi säga att det har varit otroligt lärorikt. Vi lärde oss att planera och vägleda en grupp unga individer i gott samspel. Själva så upplever vi det som att vi samtidigt också har blivit bättre på att samspela med andra människor. Som redan nämnts tror vi att barnen har lärt sig en hel del under de fyra vägledningstillfällena. Om deras kunskaper kommer att vara bestående, kommer att framgå av forskningsresultatet som presenteras av ICDP programmet i samarbete med Linköpings Universitet under hösten 2010.

För att svara på vår frågeställning (*Hur kan man stimulera och utveckla ett positivt samspel mellan människor?*) tror vi att genom att visa varandra uppskattning och ge varandra uppmuntran kan man börja bygga upp en bättre relation och samspel. Att vara lyhörd och att känna av den andra personen är även det viktigt för ett bra samspel. En tredje viktig del av ett gott samspel är att försöka ha ett gemensamt fokus. Gott samspel är också att kunna visa intresse för andra människor och intressera sig för, och lyssna på, vad de har att säga. Det är även viktigt att öka förståelsen för vad den andra vill säga genom att komma med egna tankar och förklaringar. Allt detta går att koppla till ICDP:s åtta teman.

Avslutningsvis så vill vi framföra vårt varma tack till våra kursledare Annelie Waldau Bergman och Annette Torstensson, vår handledare Heidemarie Brandt, klassföreståndarna Nina Pettersson och Tina Fashius, sparbanksstiftelsen samt Linköpings universitet.

Ett extra stort tack till klass 4 A från Marieborgsskolan och klass 4 från Överums skola. Ni är underbara!

5. Litteratur

- Södergren Ullabritt och Sjödén Stellan (1979) *Självkänsla och samspel*, Askild & Kärnekull Borås
- Sher Barbara (2005) *Lekbok för självkänslan*, Brain Books Lettland
- Bergman Paul och Edenhammar Karin (2007) *Vägledande samspel för föräldrar*, ICDP Bookwell
- Hundeide Karsten (2009) *Vägledande Samspel i praktiken*, Värnamo
- *Lek-boken tips och idéer* (1988) DeTryck AB, Lund

Bilaga 1: Unga Vägleder Unga

Överumsgruppen

Lotten Karlsson, Maja Nelson & Mariette Naaman

Mål :

Vårt mål med de fyra vägledningstillfällena hos mellanstadieklassen har varit att använda oss av ICDPs dialoger och teman för att utveckla det positiva samspelet i klassen, öka kunskapen om känslor samt försöka förbättra självkänslan hos enskilda individer. Genom

att göra detta ville vi försöka medverka till ett bättre allmänklimat i klassen och i längden också förhindra/förebygga mobbning.

Metoder:

- Fokusering på olika områden

Genom att fokusera på olika områden vid varje vägledningstillfälle ville vi skapa mer struktur för barnen så att de enklare kunde få ett grepp om vad ICDP handlar om. De områden som vi fokuserade på var följande:

Gång 1: Lära känna varandra

Gång 2: Känslor och dess betydelse

Gång 3: Fortsatt fokusering på känslor

Gång 4: Relationer och samspel

- Planering

Inför varje vägledningstillfälle gjorde vi en utförlig planering (se bifogade planeringar längst bak) för att lättare kunna få en idé om hur varje vägledningstillfälle skulle komma att se ut.

- Ringformation

Största delen av tiden satt vi alla på stolar i en ring. Vi använde oss av ringen då vi tyckte att det var viktigt att alla kunde se alla. Dessutom strävade vi efter att bryta känslan av lärare-till-elev-genomgång.

- Känslohatten

I flera övningar använde vi oss av en hatt som vi kom att kalla för ”känslohatten”. Vi ville att känslohatten skulle bli ett lekfullt inslag som samtidigt hade en funktion. Vi använde känslohatten bland annat i lekarna *Känslor i hatt* och *Känslohatten stormar runt* (se nedan).

- Praktik

❖ Lek

Lek var i särklass vårt viktigaste redskap för att nå ut med vårt budskap till barnen. Genom leken försökte vi på ett lätttsamt sätt introducera barnen för ICDP. Genom olika lekar tränade vi bland annat på att visa varandra uppskattning, vara lyhörda mot andra och vänta på sin tur, ha ett gemensamt fokus och mål etc. Vi var oftast själva med och deltog i leken, men ibland valde vi att inte vara med utan istället observera barnen.

Här följer ett urval på de lekar vi använt oss av (se bifogade planeringar för övriga lekar):

Gång 1: *Om jag vore ett djur* - Var och en får berätta vilket djur som man skulle vilja vara om man fick välja. Därefter ska alla motivera sitt val.

Följsamhetsleken – En ledare går runt i rummet i oregelbundet mönster. De andra deltagarna vandrar också de omkring. När ledaren stannar ska alla andra också stanna. Ledaren kan sedan blinka till en annan deltagare och då är han/hon den nya ledaren.

Gång 2: *Skratta tills du gråter* – En deltagare i ringen börjar med att uttrycka en känsla och vänder sig därefter mot nästa deltagare i ringen. Denna deltagare ska sedan uttrycka samma känsla och sedan komma på en ny som han/hon uttrycker för nästa person i ringen osv.

Följsamhetspegeln – Två personer står mitt emot varandra. En är en spegelbild av den andra. Personen som speglar sig börjar röra sig mycket sakta och personen som agerar spegelbild försöker kopiera dessa rörelser. Efter ett tag byter man roller.

Gång 3: *Känslor i hatt* – En person drar en känsla ur känslohatten och försöker sedan uttrycka den med ansiktsuttryck, läten och gester.

Fruktallad a'la känlor – Alla sitter på stolar i en ring och blir sedan tilldelade en känsla (glad, arg, ledsen eller rädd). En börjar sedan i mitten och uttrycker en av dessa känslor med hjälp av kroppsspråk. Alla som har den här känslan måste då resa sig och hitta en ny stol. Alternativt kan ledaren ropa ”känslomix!” och då måste alla resa på sig och hitta en ny stol.

Gång 4: *Associationsleken* – Alla sitter i en ring. En ledare börjar med att säga ett ord och startar därmed en associationskedja som fortsätter laget runt.

Känslohatten stormar runt – En ledare spelar musik medan en känslohatten skickas runt i en ring. När musiken stoppas måste alla deltagare hjälpas åt att komma ihåg vem som då hade hatten på huvudet eftersom hon/han inte får ha hatten nästa gång musiken stoppas.

❖ Estetisk verksamhet

Även estetisk verksamhet blev en viktig del av våra vägledningstillfällen. De färdiga kreationerna fick sedan varje elev samla i ett eget ICDP-häfte.

Varje vägledningstillfälle hade sin estetiska uppgift:

Gång 1: *Namn och goda egenskaper* – Två och två får eleverna för varje bokstav i kompisens namn komma på en positiv egenskap som han/hon hyser. Sedan ges tid att färglägga och göra papprena fina.

Gång 2: *Röra sig till musik* – Vi spelar musik från ”Hits for kids 4” och eleverna får sedan röra sig fritt och genom kroppen uttrycka känslan i musiken.

Gång 3: *Måla till musik* – Vi spelar musik med olika stämningsslägen och eleverna får sedan fritt måla vad de känner. Låtarna vi spelade var Antonio Vivaldis ”Concerto 1: Spring” och Ludwig van Beethovens ”Sonat N Mondschein”.

Gång 4: *Känslor-projekt* – Eleverna klipper ut bilder på ansiktsuttryck i olika dag- och veckotidningar, tolkar dessa och klistrar upp på fyra planscher med rubrikerna: ”glad” ”arg” ”ledsen” ”rädd”.

14:

- Teori

Genom gruppdiskussioner och återkoppling till lekarna och de estetiska aktiviteterna försökte vi på ett passande sätt och en lättillgänglig nivå väva in ICDPs budskap i vägledningstillfällena. Diskussionerna handlade till exempel om hur man bemöter andra människor, varför det är viktigt att tänka positivt om sig själv och andra, vad en känsla är och hur man är en bra kompis.

- Hemläxa

Inför alla vägledningstillfällena förutom det första gav vi eleverna en mindre läxa. Detta för att försöka få dem att tänka till lite över ICDP även utanför den tid då vi besökte dem.

Följande uppgifter fick barnen:

Gång 2: Ta reda på mer om ditt namn. Varför heter du som du gör? Vad betyder ditt namn? Om du fick välja namn – vad skulle du vilja heta då?

Gång 3: Ta med en kär sak hemifrån att berätta om.

Gång 4: Måla ett självporträtt av dig själv för att sätta in i ICDP-boken.

Resultat:

För resultat se rapport.

Diskussion:

För diskussion se rapport.

Litteratur:

Södergren Ullabritt och Sjödén Stellan (1979) *Självkänsla och samspel*, Askild & Kärnekull Borås
Sher Barbara (2005) *Lekbok för självkänslan*, Brain Books Lettland
Bergman Paul och Edenhammar Karin (2007) *Vägledande samspel för föräldrar*, ICDP Bookwell
Hundeide Karsten (2009) *Vägledande Samspel i praktiken*, Värnamo

Unga Vägleder Unga – Planering

Dag I.

Fokusering på presentation av oss (Mariette, Lotten, Maja) och av barnen. ”Lära känna varandra övningar”. Bygga upp förtroende. Vi sitter i ring för att alla ska kunna se alla och för att alla ska känna sig delaktiga.

- Presentation av oss (”Jag heter Mariette” ... ”vi ska prata om samspel”)
- Vi sätter oss i en ring. Alla får säga vad de heter samt nämna en sak som de gillar.
Tex: ”Jag heter Lotten och jag gillar att åka skridskor”
- I ring: *Om jag vore ett djur, vilket djur skulle jag vara då.* Berätta vilket djur man känner sig som. Motivera varför.
Tex. ” Om jag vore ett djur skulle jag vara en apa. Därför att jag gillar att klättra i träd så mycket”
- I ring: *Positiva Smeknamn* Vad har du för smeknamn? Vad skulle du vilja bli kallad? Tex ”Jag skulle vilja bli kallad Pilen, för jag är snabb som en pil”
- *Ordna efter längd och därefter födelsedag utan att prata* (tränar lyhördhet och samarbetsförmåga)
- *Följsamhetslek.* Beskrivning: En ledare leder och går runt i rummet i oregelbundet mönster. De andra deltagarna vandrar också de omkring. När ledaren stannar ska alla andra också stanna. Ledaren blinkar sedan till en annan deltagare → byter ledare osv.
(tränar följsamhet och lyhördhet)
- *Namn och goda egenskaper.* Två och två. För varje bokstav i kompisens namn hittar vi en positiv egenskap. Tex: M-attesnille

*A- rbtesvillig
J- ättesnab
A- lltid vänlig*

Eleverna får tid att färga och göra papprena fina. Dessa hängs sedan upp som en utställning.

- Rast

- Titta på utställningen
- I ring utvärderar vi till sist dagen samt pratar om läxa tills nästkommande gång.

Läxan går ut på att ta reda mer om sitt namn. Varför fick du just ditt namn? Vet du vad det betyder? Om du fick välja namn själv – vad skulle du vilja heta då?

Material: Papper, kriter och färgpennor.

Unga Vägleder Unga - Planering

Dag II.

Fokusering på känslor och dess betydelse. Vi fortsätter att arbeta mycket i ring.

- I ringen pratar vi om hur helgen varit. Alla får berätta något roligt de har varit med om. Vi går också igenom ”läxan” som barnen har till den här gången: att ta reda på mer om sitt namn. Varför fick du just ditt namn? Vet du vad det betyder? När har du namnsdag? Om du fick välja ditt namn själv – vad skulle du vilja heta då? Ovanliga och vanliga namn – bra eller dåligt?
- Barnen får ”redovisa” uppgiften om namn och goda egenskaper som de gjorde förra gången.
- I ring leker vi *Vad är du bra på? Jag är bra på...* : ”Vad är du bra på Mariette?” ”Jag är bra på att cykla!” ”Vad är du bra på Lotten?” ”Jag är bra på att laga mat!” osv.
- I ringen diskuterar vi: Vad är en känsla? Varför är känslor bra/dåliga? Har djur känslor?
- Vi skriver upp olika exempel av känslor på tavlan
- I ringen leker vi *Skratta tills du gråter, gråt tills du skrattar*-leken. Maja skrattar, vänder sig mot Lotten som först skrattar och sedan kommer på en ny känsla som hon utför medan hon vänder sig till nästa person i ringen osv. (Tränar lyhördhet och tolkning av känslor).
- *Kroppen avslöjar*. Det är inte bara ansiktet som avslöjar vad vi känner – utan hela kroppen kan visa känslor. Vi läser upp ett påstående t.ex ”du har precis hittat en miljon kronor” och sedan turas vi om att visa med hela kroppen hur det känns.
- *Fruksallad a’la känslor*. Alla delas upp i känslorna: glad, arg, ledsen, rädd. En börjar sedan i mitten och uttrycker en av dessa känslor med hjälp av kroppsspråket. Alla som är den här känslan måste då resa på sig och hitta en ny stol. Alternativt kan ledaren ropa känslomix! och då måste alla resa på sig och hitta en ny stol.

- *Händer och känslor.* Alla "irrar runt" i klassrummet. När gruppledaren säger stopp vänder sig barnen mot den som står närmast mot varandra och tar varandras högerhänder. Gruppledaren ber sedan barnen att uttrycka en viss känsla med handlaget t.ex. kärlek eller förvåning.
- *Följsamhetsspeglin.* Två personer står mitt emot varandra. En är spegelbild av den andra. Personen som speglar sig börjar röra sig mycket sakta och rör på armar, ben och kropp i olika rörelser. Personen som agerar spegelbild försöker kopiera dessa. Man ska hela tiden ha ögonkontakt. Efter ett tag byts man av så att den som har speglat sig blir spegelbild och vice versa. (tränar följsamhet och skapar tillit)
- Rast.
- *Hälsningsleken.* Alla deltagare tar en lapp där det står en instruktion hur de ska hälsa på andra. Sedan får man mingla omkring och hälsa på andra. Vilken hade den "snällaste" hälsningen? Var det någon hälsning som kändes läskig? (skapar tillit och är meningsskapande)
- *Röra sig till musik.* Vi spelar musik som barnen sedan får röra sig fritt till och uttrycka den känslan de får av musiken.
- Känslor och färg hänger nära ihop. Färgläggning av fyra olika "mallar".
- *Rita till musik.* Vi spelar musik med olika stämninglägen. Barnen får sedan fritt rita vad de känner. Abstrakt konst och föreställande konst. Målningarna hängs sedan upp som en utställning.
- Utvärdering av dagen samt läxa till nästa gång: Ta med en sak att visa och berätta något om t.ex. ett foto eller en kär gammal leksak.

Material: Cd-spelare, papper, färgpennor, kriter och vattenfärger.

Unga Vägleder Unga – Planering

Dag III.

Fortsatt fokusering på känslor. Vi jobbar mycket med känslor och färger.

- *Måla till musik.* Vi spelar musik till två olika stämninglägen (glad/ledsam) från Vivaldis Fyra Årstider och Betthovens Månskenssonat. Barnen får sedan fritt rita/måla vad de känner.
- Stolarna sätts i en ring och vi diskuterar om hur känslor och färger kan hänga ihop.

Barnen får presentera sina bilder och redovisa hur de tänkte när de målade. Abstrakt och föreställande konst. Vi återknyter även till förra gången och mallarna som barnen fick färglägga. Varför föll valet på just *de* färgerna?
- *Blinkleken.* Barnen delas upp två och två. Hälften av barnen sätter sig på stolarna i ringen och hälften ställer sig bakom sina kamrater med händerna bakom ryggen. En stol ska vara tom. Den som står bakom den tomma stolen blinkar åt någon som sitter i en annan stol. Denne ska då så snabbt som möjligt försöka ta sig till den tomma stolen. Då gäller det för den som står bakom den man blinkat till att försöka hålla fast henne/honom. (tränar lyhördhet)
- *Känslor i hatt.* Vi drar en känsla ur en hatt och försöker sedan visa den med ansiktsuttryck och gester. (tränar tolkning av känslor)
- *Händer och känslor.* Alla ”irrar runt” i klassrummet. När gruppledaren säger stopp vänder sig barnen mot den som står närmast och tar varandras högerhänder. Gruppledaren ber sedan barnen uttrycka en viss känsla t.ex. förvåning.
- *Kroppen avslöjar.* Det är inte bara ansiktet som avslöjar vad vi känner – hela kroppen kan visa känslor. Vi läser upp olika påståenden och sedan turas vi om att visa med hela kroppen hur det känns.
- *Leda rätt.* En deltagare går ut. De övriga bestämmer sig under tiden för en handling som han/hon ska få göra någonstans i klassrummet. Gruppen kommer överens om ett signalsystem. Med hjälp av signalsystemet ska han/hon sedan hitta rätt plats i rummet samt utföra rätt handling. (tränar följsamhet)
- Rast.
- I ringen pratar vi om ”läxan” barnen fick till den här gången: ta med en kär sak hemifrån. Varför valde du just den saken? Vad påminner den dig om? Vilka känslor för den tankarna till?

- *Känslö-projekt.* Avslutande och sammanfattande projekt om vad vi lärt om oss känslor och olika uttryck för dessa. Barnen klipper ut bilder på människor i olika tidningar och tidsskrifter, tolkar dessa och klistrar upp dessa på olika planscher med rubrikerna: ”glad” ”intresserad” ”förvånad” ”ledsen” ”arg” ”rädd”
- Utvärdering av dagen. Till nästa gång ber vi barnen att måla ett självporträtt av sig själva. De får gärna också ta med fler utklippta bilder på människor och ansiktsuttryck till planscherna.

Material: Cd-spelare, vattenfärg och kritor, papper, sax, lim, större papper (till känslö-projektet) samt ev. tidningar/tidsskrifter att klippa i

Unga Vägleder Unga – Planering

Dag IV:

Fokusering på relationer och samspel. Binda samman gruppen. Utvärdering.

- Göra klart *känslö-projektet* samt reflektera över resultatet.
- I ring diskuterar vi - Vad är en grupp? Är klass 4 Överum en grupp? Hur ska man bete sig mot andra i gruppen? Hur ska man *inte* bete sig. Varför då? Att vara utanför – hur känns det? Vad kan vi göra för att ingen ska känna sig utanför? Mobbing – vad är det?
- *Tryckleken.* Alla står i en ring och håller varandras händer. Ledaren skickar iväg olika antal tryckningar som sedan ska föras vidare laget runt. (tränar samspel och ökar ”vi-känslan” i gruppen)
- *Associationsleken.* Vi sitter i ring och gruppleddaren börjar med att säga ett grundord – t.ex. ”sommarlov” och startar därmed en associationskedja som fortsätter laget runt. (tränar samspel och grupp-känsla)
- *Stopphistorier.* Tillsammans bygger vi upp en historia. Någon börjar och berättar en kort mening, stoppar och en annan bygger vidare med den bokstav man sist sade: t.ex. ”Jag gick ensam i den mörka natten då plötsligt en H...” ”...Hare hoppade fram bakom en S...” osv. (tränar lyhördhet och grupp-känsla)

- *Viskningsleken.* Alla sitter i ringen. Ledaren börjar med att viska en mening i örat på den som sitter bredvid. Hon/han viskar sedan vidare budskapet till nästa person tills viskningen gått laget runt. (stärker grupp-känslan)
- *Gruppgång.* Alla ställer sig på en rad efter varandra och lägger händerna på den som står framför. Den som står längst fram bestämmer sedan hur de ska gå: framåt, bakåt eller åt sidan. Kanske gruppen sedan måste hoppa över en bäck (räkna till och hoppa på tre), klättra över ett berg (lyfta benen högt) eller kanske gå och lägga sig (ligga på sidan efter varandra och snarka. Rast och fika (
- Barnen får redovisa sina självporträtt i ring och sedan får barnen tid att samla alla individuella ICDP-projekt i en bok (Namn och goda egenskaper, Känslomallen, Måla till musik, Självporträtt).
- Utvärdering. Vi hjälps åt att minnas vad vi gjort under de fyra gångerna. Sedan ber vi barnen enskilt och anonymt svara på frågorna
  - Vad har varit roligast?
  - Vad har varit svårast?
  - Vad har du lärt dig?
  - Finns det något som du har blivit bättre på?
- Gruppkort

Material: Lim, sax, tidningar, hålslagare, garn, häftapparat, färger och kritor

Bilaga 2: Unga vägleder unga

Marieborgsgruppen

Lovisa Andersson, Malin Törnblom & Susanne Nilsson

Mål:

- Vårt mål med de fyra vägledningstillfällena hos mellanstadieklassen var att använda oss av ICDP:s dialoger och teman för att utveckla det positiva samspelet i klassen, öka kunskapen om känslor samt försöka förbättra självkänslan hos enskilda individer. Genom att göra detta ville vi försöka medverka till ett bättre allmänklimat i klassen och i längden också förhindra/förebygga mobbning.

Planering inför vägledningen

Dag 1:

*** Presentera varandra**

Detta kommer att gå till så att vi kommer att sitta i en ring då vi presenterar oss för varandra. Vi kan säga våra namn, vart vi bor, våra syskon, vad vi gör på fritiden och så vidare.

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Vi presenterar oss för varandra, något som leder till att vi får en gemensam uppmärksamhet, eftersom vi fokuserar på en och samma person. Genom detta sätt, kan vi hitta gemensamma intressen med eleverna i klassen.
- Detta kommer att ta runt 30 min

* Ge en positiv egenskap på en bokstav

Kommer att gå till på det sättet att barnen får skriva i deras kompis loggbok, som de sitter bredvid. De som vill får läsa upp det de har skrivit.

Tema 1: Visa att du tycker om ditt barn

- Vi ska försöka få barnen att visa för varandra att de tycker om varandra. Barnen ska stärka varandras självkänsla, och detta ska ske genom att barnen ska få ge en positiv egenskap som det andra barnen har, men det är begränsat, för det får bara börja på den bokstaven som barnets namn börjar på. T.ex. Susanne – Snäll
- Detta kommer att ta runt 30 – 40 min

* Hur ska andra behandla dig?

Tema 8c: Positiv gränssättning

- Vi ska sätta oss i grupper med barnen, där vi ska sitta och diskutera hur barnen själva vill att andra ska behandla dem, men även hur barnen vill att speciellt sina föräldrar ska säga ifrån på. Detta är något som barnen ska kunna ta med sig hem till sina föräldrar. Det är alltså här som barnen själva sätter sina gränssättningar genom att själva tänka efter.
- Detta kommer att ta runt 20 min

På slutet kommer vi att låta barnen skriva i sin loggbok, som de själva har gjort, och där ska de svara på frågor som vi ska skriva upp på tavlan. Detta kommer att ta ca 10 min.

(Frågor se sida 5)

Dag 2:

* Måla en bild

Samtidigt som barnen kommer att få sitta och måla, så kommer vi att gå runt och kolla på bilderna, och ställa frågor, helt enkelt vara nyfikna. Efter att de har målat klart så kommer barnen få sätta in sina bilder i loggboken.

Under samma övning kommer vi att kunna få med fyra teman

Tema 2: Följ barnets initiativ

- Vi ska måla bilder på hur vi mår denna dag, och det är här som barnen själva får välja vad de vill måla, fast inom området, hur de mår just idag.

Tema 3: Intim dialog

- Barnen/barnet få vår uppmärksamhet och vårt intresse genom att de får förklara bilderna de har målat för oss, detta gör att vi kommer att kunna skapa en dialog med barnen. Ställa följdfrågor, så vi verkar intresserad och nyfikna på vad barnet har målat.

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Vi skapar ett fokus tillsammans med barnet eftersom de berättar om sin bild. Fokuset blir alltså på barnets bild.
- Detta kommer att ta runt 45 min

*** Tipspromenad**

Barnen ska få gå en tipspromenad som utgår ifrån känslor. Vi ska dela på klassen, så de går kille och tjej tillsammans. Vi valde att göra på detta sätt eftersom de kan bli mer diskussion om ett gemensamt svar (känslor) till bilden. Efter att barnen har gått tipspromenaden ska vi samlas i en ring. Där vi ska gå igenom varje bild som visar en känsla och se vilket svar de har kommit fram till, de ska även försöka att förklara varför de har valt just den känslan. Vi ska även prata lite allmänt med barnen hur de använder sina känslor.

Under samma övning kommer vi att kunna få med fyra teman

Tema 3: Intim dialog

- I ringen kommer vi att lyssna på vad barnen har att säga, vilket skapar en mer öppen dialog. Barnen får vår uppmärksamhet och vi visar vårt intresse vilket leder till att de känner sig mer självsäkra.

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Eftersom att barnen går i par har de som gemensamt fokus att klara tipspromenaden. Även i ringen har de som gemensamt fokus att visa vilken känsla de kommit fram till syntes på bilden.

Tema 7: Utvidga och ge förklaringar

- I ringen förklarar vi för barnen vikten av att visa sina egna känslor för människor i ens närhet.

***Rockrings övning**

Här ska vi dela upp klassen i två lag, där de ska tävla mot ett gemensamt mål dvs. en snabbare tid. Barnen ska hålla varandras händer och bilda en ring. Sedan ska rockringen vara mellan två av barnen, så den vilar på deras armar. När tiden startar, ska de kliva igenom rockringen, för att föra den vidare i cirkeln och när den har gått runt ett varv, stannar vi tiden. Övningen går ut på att de har ett gemensamt mål tillsammans och att de ska lära sig att stötta varandra.

Under samma övning kommer vi att kunna få med ett tema

Tema 5: gemensam uppmärksamhet

- Barnen har som mål att hela tiden klara uppgiften bättre vilket leder till att samarbetet förbättras.

På slutet kommer vi att låta barnen skriva i sin loggbok, som de själva har gjort, och där ska de svara på frågor som vi ska skriva upp på tavlan. Detta kommer att ta ca 10 min.

(Frågor se sida 5)

Dag 3:

* Ta med en sak som betyder någonting för dig

Vi kommer här att sätta oss i en halv cirkel där barnen själva får välja om de vill ställa sig framför de andra barnen eller om de vill sitta kvar när de ska presentera sin sak som de har med sig.

Under samma övning kommer vi att kunna få med fyra teman

Tema 1: Visa att du tycker om ditt barn

- Genom att barnen själva får välja vilken sak de vill ha med sig till skolan och prata om, så visar vi vårt intresse för barnen, och vår nyfikenhet på just dem.

Tema 2: Följ barnets initiativ

- Barnen ska ta med sig en sak som de tycker/tyckte om. Här är alltså vi öppna för barnets förslag, de har helt fritt att själva välja vad för sak det ska vara. Vi ska prata om deras sak som betyder något för dem, och följa deras initiativ genom att vänta in barnets svar och berättelse.

Tema 3: Intim dialog

- Även här skapar vi en dialog med barnen, då vi troligen kommer att ställa frågor om deras sak som de har med sig, och samtidigt så visar vi uppmärksamhet, då vi verkligen lyssnar på vad barnen har att säga om sin sak.

Tema 4: Ge erkännande

- Vi kommer även att ge beröm och bekräfta barnet när de pratar men även när det har pratat klart om sin sak.
- Detta kommer att ta runt 45 min

* Leka leken ”Vem har försvunnit”

Medan vi leker denna lek så ska vi ha musik till, och detta är något som barnen får välja.

Eftersom vi inte vet vad för musikmak de har, så ska vi fråga det i deras loggbok redan dag 1 så vi hinner få fram musiken i tid.

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Här kommer vi att leka en lek som kallas för ”Vem har försvunnit?” Där det går ut på att vi ska gömma ett barn under en filt, och se om de andra barnen kan lista ut vem det är som har försvunnit. Vi kommer alltså att fokusera tillsammans med barnen på vem det är som har försvunnit.
- Detta kommer att ta runt 25 min

På slutet kommer vi att låta barnen skriva i sin loggbok, som de själva har gjort, och där ska de svara på frågor som vi ska skriva upp på tavlan. Detta kommer att ta ca 10 min.

(Frågor se sida 5)

Dag 4:

***Flörtleken**

Här ska ett av barnen, gå utanför klassrummet en stund, under tiden ska de andra barnen välja en person i ringen som ska flörta med dem andra. Sedan ska personen som väntade utanför komma in igen och ställa sig i mitten av ringen och försöka lista ut vem som flörtar med dem andra i ringen. När den utvalda flörtaren, får ögonkontakt med någon klasskamrat i ringen, ska den personen sätta sig ned, de ska försöka att flörta med varandra, när personen i mitten inte ser vad dem gör. Denna övning handlar om att samarbeta och våga ha ögonkontakt med de andra i klassen.

Under denna övning kommer vi att kunna få med tema

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Här har barnen som gemensamt mål att se till så att den som flörtar klarar sig så länge som möjligt utan att bli upptäckt.

*** Genomgång av de 8 temana**

- Här kommer vi att prata om de 8 temana som vi har använt oss utav under de andra 3 tillfällena som vi har träffat klassen. Vi ska försöka göra temana lätta att förstå, och sen dela ut papper med lite frågor på inom de 8 temana, som också ska vara lätta att förstå.

Under denna övning kommer vi att kunna få med tema

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Barnen fokuserar på att lyssna på det vi har att berätta.

Tema 7: Utvidga och förklara

- Vi redovisar våra metoder inom ICDP som vi använt oss av under våra vägledningstillfällen med dem.

***Tunnelboll**

Här ska klassen bli indelad i två lag och varje lag ska stå på ett led. Denna övning går på tid, där de har ett gemensamt mål att nå en snabbare tid och samarbeta. När de har ställt upp sig på varsitt led, ska de sära på benen, första personen i ledet ska rulla en boll mellan alla personers ben och den som är sista i ledet ska ta emot bollen och ställa sig först och göra om övningen igen. När de har roterat ett helt varv, är de klara och vi stannar tiden.

Under samma övning kommer vi att kunna få med teman

Tema 5: Gemensam uppmärksamhet

- Barnen har som gemensamt mål att förbättra deras tid genom att få ett bättre samarbete.
- Sen får barnen skriva i sin loggbok igen, under 10 min
- Sen blir det fika med barnen och Tina som ett tack för att vi har fått varit där. I ca 20 min

Övrigt:

De flesta temana kommer upp under alla övningar som vi har. Men det är speciellt *tema 8a: Planläggning steg för steg*, eftersom att vi planlägger de 4 tillfällena, och kommer även att planlägga de lite snabbt med barnen, så de vet på ett ungefär vad vi ska göra under våra 4 tillfällen tillsammans. *Tema 8b: Graderat stöd*, har vi fått in igenom att vi försöka anpassa oss efter barnen och deras förmågor, men skulle troligen även använda detta tema om något barn under de 4 tillfällena skulle behöva extra stöd ifrån oss. *Tema 6: Ge mening* är något som vi kommer arbeta med under alla tillfällen som vi ses, eftersom vi kommer att ge och tar emot hela tiden, och skapar på så sätt en mening tillsammans.

Om det finns tid över så har vi någon reserv planer som vi kan göra, det första är något som kallas för en lyhördhetsövning, som går ut på att ha en rockring som man ska föra runt i en ring. Här får vi med *Tema 5: gemensam uppmärksamhet* eftersom att barnen gör en övning tillsammans, och fokuserar på så sätt just på den övningen och på att få rockringen så fort som möjligt i ringen.

En annan reserv plan på övning är något som kallas för känslansikten, där vi ska visa bilder på känslor, och barnen ska lista ut vad det är för uttryck, detta är för att barnen ska veta längre fram hur man ser ut när man är t.ex. besviken, och hur man ska reagera vid sådana situationer.

Frågor till Tankeboken:

Dag 1:

- Vad tyckte du om dagen?
- Tyckte du att någonting var svårt att förstå?
- Vad tycker du om för musik?
- Övrigt

Dag 2:

- Vad tyckte du om dagen?
- Tyckte du att någonting var svårt att förstå?
- Vågar du visa dina känslor för andra?

- Övrigt

Dag 3:

- Vad tyckte du om dagen?
- Tyckte du att någonting var svårt att förstå?
- Vad är det viktigaste som finns för dig?
- Övrigt

Dag 4:

- Vad tyckte du om dagen?
- Tyckte du att någonting var svårt att förstå?
- Vad har du lärt dig utav de här gångerna som vi har setts?
- Övrigt

Litteratur:

- *Vägledande samspel i praktiken*, Karsten Hundeide (2009)
- *Vägledande samspel för föräldrar*, Paul Bergman och Karin Edenhammar (2007)
- *Lek-boken tips och idéer* (1988) DeTryck AB, Lund

BILAGA 4

Projektarbete 100p

Program: Samhällsvetenskapliga

Klass: SP07

Läsår: 2009/2010

Unga vägleder unga

Författare: Susanne Nilsson

Handledare: Sofia Bohl & Linn Amberg

Sammanfattning

Mitt projektarbete handlar om att jag ska pröva ICDP, International Child Development Programme, teori i verkligheten, skulle med andra ord vara en förebild, någon som man ser upp till. Jag skulle lära mig att vägleda barn in på rätt väg för att bland annat minska mobbningen och förstärka barnens självkänsla. Genom att vi skulle få lära oss hur vi gjorde och för att omvandla den teori vi har lärt oss ut i verkligheten så gick vi först en kurs på fyra dagar, sen blev vi indelade i olika grupper och skulle i de grupperna bege oss ut i olika klasser. Jag fick en klass fyra. Innan vi började vägleda klassen så skulle vi göra en planering tillsammans där vi hade klart för oss vad vi skulle göra, vilka övningar och lekar och vilka teman vi fick med. För det var viktigt att få med de åtta teman som vi gick igenom under teoridagarna. Efter vår planering var det dags för oss att gå ut i klasserna för att börja vägleda barnen genom olika lekar och genom att försöka visa sig som en förebild för barnen. Denna vägledning gjorde vi under fyra tillfällen i åttio minuter vid varje tillfälle.

Mina frågeställningar jag hade om t.ex. mobbningen kommer att minska, fick jag inget direkt svar på eftersom tiden vi fick till vägledningen var för kort. Men jag tycker att kursen är ett viktigt medel i alla slags sammanhang, bara man använder teorin på ett bra och användbart sätt och inte utgår ifrån faktan rakt utav, utan att man istället ser teorin som en hjälp, som man kan plocka delar utav.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	s.4
1.1.1 Tidigare forskning.....	s.4
1.1 Bakgrund.....	s.4
1.2 Syfte.....	s.4
1.3 Metod.....	s.5

2. ICDP:s bakgrund.....	s.6
2.1 Beskrivning av programmet Vägledande samspel.....	s.7
2.2 Målsättningen med ICDP-programmet.....	s.7
2.3 Andras åsikter om ICDP.....	s.8
2.4 Vad skiljer ICDP från traditionell pedagogik?.....	s.9
3. Projektarbetet från början till slut.....	s.10
3.1 Teoridagarna.....	s.10
3.1.1 Kursdag ett.....	s.11
3.1.2 Kursdag två.....	s.11
3.1.3 Kursdag tre.....	s.11
3.1.4 Kursdags fyra.....	s.12
3.2 Vägledning i klassen.....	s.13
3.2.1 Dag ett.....	s.13
3.2.2 Dag två.....	s.13
3.2.3 Dag tre.....	s.14
3.2.4 Dag fyra.....	s.14
3.2.5 Funkade detta, enligt mig?.....	s.14
4. Avslutning.....	s.15
4.1 Resultat.....	s.15
4.2 Diskussion.....	s.16
4.3 Utvärdering.....	s.16
5. Källförteckning.....	s.18

1. Inledning

I detta arbete kommer jag lära mig att vägleda barn för att minska mobbning och stress, men även för att barn ska kunna få en bättre självkänsla redan från början, så de inte hamnar snett längre fram i livet. Syftet är att få barnen att må psykiskt och fysiskt bra och att lära mig att skapa bra samspel mellan mig och andra människor redan från början, och på så sätt få fram det positiva hos andra människor.

1.1 Bakgrund

Detta arbete kommer att gå ut på att jag ska lära mig vägleda barn. Jag lär mig detta, genom att delta i en kurs vid namnet ICDP, International Child Development Programme, ”Unga vägleder unga”. Redan ifrån början ska man skapa en bra kontakt med barnen, ett sätt att göra det är

genom att hitta ett gemensamt område som båda gillar, som t.ex. hästar. Utifrån detta ska man sedan vidare utveckla det, genom att lyfta fram det positiva hos barnet, och inte det negativa, som barnet inte kan. Alla vi människor behöver positiv förstärkning varje dag, för att orka fortsätta leva och fortsätta med sina fritidsintressen, som t.ex. fotboll.

Det resultat som jag hoppas på är att det fungerar, att man verkligen kan få fram barnens självkänsla och på så sätt minska att barnen mår dåligt. Men jag har även mina frågetecken om denna idé, om det verkligen funkar att inte säga ”nej nej, detta är fel” utan istället ge ett annat alternativ ”gör så här istället”. Eftersom jag tror att man måste kunna säga ifrån riktigt på skarpen om någonting är fel, så att barnet förstår att det han/hon gjorde var fel. Men det återstår att se, dock så kommer det att vara svårt att omvandla all fakta till verklighet.

1.1.1 Tidigare forskning

ICDP har utbildat sjuksköterskor, lärare, poliser mm, men det här är första gången som de utbildar ungdomar. Anledningen till att de har valt att utbilda gymnasieungdomar är för att yngre barn oftast ser upp mer till ungdomarna än vad de gör när det gäller vuxna. Detta innebär att ungdomarna ska försöka vara ett gott exempel och en förebild för de yngre barnen, vilket de ungdomarna som har gått kursen ska bli.

Professor Karsten Hundeide och professor Henning Rye har utvecklat ICDP, International Child Development Programmes/Vägledande samspel. Detta skedde vid Oslo Universitet. Barn som har ett behov av särskilt stöd, används även detta på. Stiftelsen ICDP Sweden bildades våren 2000, vilket var målet att introducera ICDP i Sverige, för att öka spridningen och vidareutvecklingen av detta program. Länsstyrelsen i Stockholm registrerade den svenska stiftelsen år 2000, och ett samarbetsavtal mellan den svenska stiftelsen och stiftelsen ICDP international, som grundades 1992.

1.2 Syfte

Jag kommer att pröva denna teori i verkligheten, och ska utifrån några frågor som ni ser nedanför att arbeta mig fram till en slutsats gällande denna teori.

- * Kommer denna idé verkligen funka i det verkliga livet?
- * Vilka problem kommer att skapas under vägledningens gång?
- * Kommer barnen få en bättre självkänsla?
- * Kommer mobbningen i skolan minska?

Jag har valt detta ämnesområde eftersom att jag är intresserad av att hjälpa människor, speciellt barn och ungdomar som när de har svårt i familjen eller kanske hamnar fel. För jag tror att om ett barn får en dålig självkänsla redan från början, så vågar de kanske välja att gå sin egna väg och inte fastnar för grupptricket. Jag tror att det är då, när barnet inte kan stå emot grupptricket som de kan gå så långt att de börjar dricka en massa alkohol, börjar ta droger och hamnar i fängelset, det är redan många ungdomar som mår dåligt och som dricker för mycket alkohol, och tar droger. Vilket inte är bra, varken för ungdomarna eller för samhällena som näst intill förstör sina

liv. Det kan vara en kurs som man kan använda och bära med sig hela liv. Som t.ex. när man får egna barn men även emot de människorna som man umgås med. För det handlar om att ge och ta emot även komplimanger. Man kan helt enkelt använda dessa kunskaper som man får ut utav kursen, överallt. Det är inte bara barn som behöver förstärka sin självkänsla, utan det är även vuxna, och för att få människor runt omkring än att må bättre, så ska man ge positiva komplimanger och lyfta fram det positiva hos de andra människorna. Resultatet som jag förväntar mig av detta, är att vi ska kunna bli bra förebilder och vägledare till de barnen vi bland annat ska ut till, men även de andra barn och ungdomar som ser upp till oss.

1.3 Metod

Utbildningen kommer att hålla på mellan höstterminen 2008 till vårterminen 2010. På höstterminen 2008 kom handledaren Annelie Bergman till skolan för att informera om att det fanns en kurs som hette ICDP, som vi kunde läsa som ett projektarbete, sen fick vi sommaren att tänka över hur vi ville göra, och sen höra av oss om vi ville läsa och jobba med ICDP, jag valde att göra det.

Detta har gått till som så att jag har varit på kurs i fyra dagar, där jag har fått en genomgång vad detta går ut på och hur vi ska gå till väga när vi vägleder och så vidare. Efter det blev vi indelade i olika grupper, som ska till olika skolor. Jag hamnade ihop med två andra tjejer ifrån Västerviks gymnasium, och vi är ute och vägleder en klass. Vi ska ut i denna klass vid fyra tillfällen, och vara med klassen i 80 min varje gång, där vi ska genom bland annat lekar få fram att man kort sagt ska behandla andra så som man själv vill bli behandlad. Under de sista minuterna innan vi skiljes ifrån klassen, så får klassen skriva i sina tankeböcker och besvara lite olika frågor som vi skriver upp på tavlan, som t.ex. vad de tycker om dagen. Efter det så samlar vi in böckerna för att läsa deras svar och skriva ett svar tillbaka, för att skapa en liten bättre och närmre kontakt med barnen.

Efter varje vägledning så träffas vi tjejer som är vägledare och pratar om vägledningen vi gjorde, om vi ska göra något annorlunda vid nästa tillfälle och skaffa reservplaner om barnen är snabba vid alla övningar, så vi verkligen tar vara på varje liten sekund som vi har.

Materialet som kommer att användas är ICDP-böckerna vid namnen ”vägledande samspel för föräldrar” av Paul Bergman och Karin Edenhamar, och boken ”vägledande samspel i praktiken – genomförande av ICDP-programmet” av Karsten Hundide, och jag ska även använda en text som Kjell Fernandi och Annelie Waldau Bergman har skrivit.

Det mesta av materialet har jag redan fått utav handledaren Annelie Bergman, men jag kommer även att använda mig utav ett material som jag har hittat på skolverket, där Peter Östlund har skrivit om ICDP men också material ifrån aftonbladet där psykologen Gunilla Niss uttalar sig om ICDP:s teori och detta kommer jag att utgå ifrån när jag jobbar med materialet.

2. ICDP:s bakgrund

Annelie Waldau Bergman har i boken ”vägledande samspel i praktiken genomförande av ICDP-programmet” som är skriven av Karsten Hundide, skrivit en introduktion om programmet Vägledande samspel/ICDP. Under tio år har detta program introducerats i Sverige, och intresset

för detta program har bara ökat. Det är nu 1 000 diplomerade vägledare, men det är ytterligare 6 000-8 000 personer som har deltagit i introduktionsutbildningen. Dessa deltagare har kommit ifrån olika verksamheter som bland annat är mödra- och barnhälsovård, socialtjänst, barnomsorg och skola, men det är fler som har blivit intresserade av detta program. Vägledande samspel är ett sätt att förverkliga framförallt de sociala reglerna om barnets rättigheter, enligt Annelie Waldau Bergman²³

I Stockholm år 2000 blev Stiftelsen ICDP Sweden registrerad hos Länsstyrelsen. Detta p.g.a. att man ska sprida och utveckla detta program. Sedan år 2000 har Stiftelsen ICDP Sweden ett avtal med den internationella ICDP-stiftningen och ”äger där med rättigheter till programmet i Sverige”.²⁴

Enligt Waldau Bergman började ICDP-programmet som ett stöd till föräldrarna. Det är speciellt till de föräldrar som har barn mellan åldrarna 0-18, men programmet har även en riktning för de som behöver föräldrastöd, som t.ex. till de föräldrar som har adoptivbarn, till familjehemsföräldrar, och även till de föräldrar med invandrabakgrund. Vid ungdomsmottagning finns det de kommuner som erbjuder föräldragrupper i Vägledande samspel/ICDP. Meningen med ICDP-programmet är för att man ska utveckla ett respektfullt bemötande och är resurs- och relationsorienterat, vilket innebär att man i relation till andra ser på barnets resurser eller tillgångar, med andra ord så kan det anpassas till nya områden. Ett exempel på detta är ett projekt som pågår just nu, som heter ”unga vägleder unga”. Detta projekt har till syfte att man ska utveckla unga människors relationskompetens. ”Att få tillhöra och känna acceptans är viktigt för alla, i synnerhet för unga människor”. (Annelie Waldau Bergman, 2009:6)

”Programmet är empatibaserat och stödjer inkluderande processer människor emellan. På så sätt kan programmet motverka mobbing, såväl mellan barn och barn, som mellan vuxna och barn – och vuxna sinsemellan”²⁵ Detta citat kan man tolka som att programmet ICDP försöker motverka mobbningen mellan alla människor i alla åldrar genom att man ska försöka leva sig in i en annan människas känslor och på så sätt få veta hur de egentligen mår och på så sätt stödjer denna process som kan ske.

Det bedrivs idag forskning kring programmets användbarhet och effekt. Man intresserar sig speciellt för hur programmet ska försöka utveckla lyhördheten och känsligheten bland vuxna för barnens behov och initiativ. Under de gångna tio åren har stiftningen haft ett kontinuerligt samarbete med de båda grundarna av programmet: professor emeritus Karsten Hundeide och professor emeritus Henning Rye.²⁶

---

²³ Hundeide, Karsten (2009) *Vägledande samspel i praktiken: Genomförande av ICDP-programmet*, Värnamo, sida 6

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

2.1 Beskrivning av programmet Vägledande samspel

ICDP är ett program som är enkelt och samhällsorienterat med målsättning att stödja och främja psykosocial omsorgskompetens hos personer som ansvarar för barns omsorg. Programmet är inte i första hand inriktat på de barn som har problem, som t.ex. inom psykiatrisk verksamhet, utan programmet är i första hand till för sådana som har omsorg om barn, antingen de som är föräldrar eller omsorgspersoner inom olika verksamheter. De som väljer att utbilda sig i programmet kan som t.ex. vara förskollärare, lärare, sjuksköterskor, psykologer, specialpedagoger och personal inom socialtjänsten. Programmet har en kombination mellan teori och praktik i utbildningen.²⁷

ICDP står för International Child Development Programmes och är enligt teorin relations- och resursorienterat som innebär att man söker det barn kan och bygger på det istället för att i huvudsak vara inriktad på vad barnen inte kan. ICDP är inriktat på att utveckla pedagogernas/omsorgspersonernas förmåga att skapa, hålla kvar och utveckla relationer. Enligt teorin så det en avgörande faktor för barnens utveckling är det positiva samspelet mellan vuxna och barn. ICDP är uppbyggt kring åtta samspelsteman, där de fyra första temana omfattar den känslomässiga utvecklingen, med andra ord den första relationen tillvandra då man visar intresse, inväntar svar, har dialog och uppmärksamhet och man ger beröm och bekräftelse, medan de övriga tre behandlar förutsättningar för den kognitiva utvecklingen, som menas med att man ska utvidga sin relation genom att hjälpa barnet att samla sin uppmärksamhet och på så sätt få en gemensam fokus, man ska förklara och ge innehåll åt det som händer med entusiasm och man ska utvidga och berika barnets upplevelser genom jämförelser, förklaringar och berättelser.²⁸ Medan det åttonde temat handlar om positiv reglering och gränssättning.²⁹

2.2 Målsättningen med ICDP-programmet

Enligt Karsten Hundeide så är målsättningen först och främst att påverka och förbättra kvaliteten på samspelet mellan omsorgsgivare, vanligtvis föräldrar och barn. För att detta ska vara lättare att lära sig och följa så finns det åtta teman för ett bra samspel, och de åtta temana kan också sammanfattas till ”tre dialoger mellan omsorgsgivare och barn”³⁰

Den första dialogen kallar man för ”Den emotionella expressiva dialogen”, och den innehåller de fyra temana:

1. *Visa att du tycker om ditt barn*

Detta kan man göra genom att ge positiva komplimanger, få ögonkontakt och göra roliga saker tillsammans.

2. *Följ barnets initiativ*

Man följer barnet initiativ då t.ex. barnet vill åka till djurparken någon dag, och man säger till barnet att det är en jätte bra idé och åker dit tillsammans med barnet.

---

²⁷ Hundeide, Karsten (2009) *Vägledande samspel i praktiken: Genomförande av ICDP-programmet*, Värnamo, sida 6

²⁸ Bergman, Paul & Edenhmar, Karin (2008) *Vägledande samspel för föräldrar*, sida 20

²⁹ Fernandi, Kjell & Bergman Waldau, Annelie (2008) *Barn- och utbildningskontoret*, sida 2

³⁰ Hundeide, Karsten (2009) *Vägledande samspel i praktiken: Genomförande av ICDP-programmet*, Värnamo, sida 6

3. *Intim dialog*

Genom att ge barnet uppmärksamhet och intresse genom frågor, så att de själva får förklara något för oss.

4. *Ge erkännande*

Detta får men med genom att ge barnet beröm och bekräftelse både när barnet pratar, men också när det har pratat klart.

Den andra dialogen heter ”Den meningsskapande, utvidgande dialogen” och innehåller:

5. *Gemensam uppmärksamhet*

De gångerna man kan få en gemensam uppmärksamhet är när man fokuserar på samma sak, t.ex. man leker tillsammans.

6. *Ge mening*

Man skapar en mening tillsammans med barnet genom att både ge och ta emot olika saker, önskemål m.m.

7. *Utvidga, ge förklaringar*

Här är t.ex. om barnet inte vill, eller undrar varför så ger man förklaringar till barnet så de förstår.

Medan den sista dialogen är ”Den reglerande dialogen (scaffolding)”, och den innehåller de tre sista temana, som är:

8a. *Planläggning steg för steg*

Man planlägger så att barnen vet hur sina dagar ser ut, men även hur andra slags aktivitet ser ut. Som t.ex. om barnen vill leka med sina kompisar så lägger man upp en plan på när barnet ska vara hemma igen.

8b. *Graderat stöd*

Här så ger man barnet stöd utifrån barnets brister, behöver barnet hjälp med något speciellt så ska man finnas där som en hjälpare hand, och man ska anpassa sig efter barnet när man ska ge stöd.

8c. *Positiv gränssättning*

Man ska inte säga ”nej, nej” utan man ska säga ”nej, gör inte såhär för det kan vara farligt” eller också ”gör såhär istället” så man inte ger barnet en utskällning och säger ifrån på ett positivt sätt.

För att man ska kunna utveckla ett gott samspel så är det nödvändigt att omsorgsgivaren har en positiv uppfattning om barnet, enligt Karsten Hundeide. Detta innebär att omsorgsgivaren ska uppfatta barnet som en person som har utvecklingsmöjligheter och som en person som han/han tycker om och kan ”identifiera sig med empatiskt”. Det händer att omsorgsgivaren kan ha en negativ och begränsad uppfattning om barnet, och då lägger programmet en stor vikt på att främja en mer positiv och utvecklande uppfattning om barnet. ”För att kunna förbättra omsorgsgivarens relation till barnet är det viktigt hur vägledaren förhåller sig när hon/han skall vägleda omsorgsgivaren (föräldern)” (Karsten Hundeide 2009:10) Karensten Hundeide lägger fram i texten att det inte räcker med de traditionella uppmaningar och instruktioner. För att

kunna öka omsorgsgivarens sensibilitet för barnet, finns det därför sju principer som är till stöd.³¹

2.3 Andras åsikter om ICDP

Skolverket har fått in underlag om bland annat ICDP:s sätt att arbeta bort mobbningen i skolan, och efter att ha granskat underlagen så har man börjat fundera på om detta verkligen funkar, eftersom det generellt sätt inte har uppfyllt de vetenskapliga kraven som ska finnas på utvärderingar. Texterna som de har fått in har man inte fått någon direkt utvärdering på om de verkligen fungerar och på så sätt får bort mobbningen.³²

Men det finns de som är positiva gällande ICDP:s teori. I aftonbladet har Gunilla Niss som är psykolog blivit interjuvade av Terri Herrera Eriksson som jobbar på aftonbladet gällande hur man ska gå till väga för att få en bra kontakt med sina tonåringar. Enligt Niss har många föräldrar någon gång haft bråk med sina tonåringar och har fått höra något liknande som ”jävla skitföräldrar”.³³

Niss jobbar utifrån ICDP:s teori, och lägger fram att denna teori är mer ett förhållandesätt än en metod. Det är en självklarhet att barn i alla åldrar behöver känna sig älskade att man som vuxen väldigt lätt glömmer bort det. ”Många föräldrar påpekar alla fel deras barn gör, men är sällan uppmuntrande. I stället för att säga ’Vad fint du har gjort!’ när barnet har städad sitt rum så säger de ’Det var inte en dag för tidigt, som ditt rum såg ut!’” säger Niss³⁴

Det handlar om att själv bete sig moget för att sin tonåring ska vara mogen tillbaka. Man ska visa förståelse och förklara varför man är t.ex. orolig om ens tonåring ska gå ut och festa. De åtta metoderna som ICDP har och som Niss följer är:

1. Att man ska vara positiv genom att visa att man tycker om sin tonåring.
2. Man ska hålla med ibland genom att fråga hur sin tonåring vill ha det och på så sätt vara lyhörd
3. Att ha en mysmiddag på fredagar så ser man till att ha en gemensam upplevelse av det som händer.
4. Genom att uppmuntra och bekräfta så ska man lyfta fram det som är bra och det som man gillar hos sin tonåring
5. Prata med din tonåring om sånt som intresserar just henne/honom
6. Var entusiastisk genom att beskriva, sätta ord och visa hur saker fungerar, man ska visa känslor och entusiasm för det gör det lättare för din tonåring att förstå sammanhang.
7. Man ska förklara genom att prata om vardagen, dra kopplingar och ställa frågor

---

³¹ Hundeide, Karsten (2009) *Vägledande samspel i praktiken: Genomförande av ICDP-programmet*, Värnamo, sida 7

³² Skolverket, Östlund Peter (2007) *Granskning av utvärderingar av program mot mobbning*, sidan 17
http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/35/92/175005_granskning_utvarderingar_program_mobbning.pdf
2010-05-03

³³ Aftonbladet, Gunilla Niss interjuvade av Terri Herrera Eriksson,
<http://www.aftonbladet.se/wendela/barn/article242380.ab>, Sökord: Hjälp, mitt barn har blivit ett monster, 2010-05-14

³⁴ Ibid.

8. Genom att sätta gränser på ett positivt sätt så ska man försöka sträva efter att skapa en förtroendefull relation och komma överens om olika saker, som t.ex. ”Du får vara ute sent om du accepterar att jag ringer då och då och kollar hur du har det”.³⁵

Detta är några tips som psykologen Gunilla Niss ger till de föräldrar som har det jobbet hemma med sina tonåringar. Här kan man även se hur man kan jobba med de åtta temana som ICDP:s idé går ut på. Man kan vända och vrida på temana så att de passar till just sin egen situation.

2.4 Vad skiljer ICDP från traditionell pedagogik?

Den största och avgörande skillnaden mellan ICDP och traditionell pedagogik är att man lägger stor vikt vid hur, som man kan kalla för didaktik, man utövar sin pedagogik och uppfostran. Att man som förälder eller som vuxen är nyfiken på sitt eget sätt att lära ut och bemöta barn. Den vuxna har ett ansvar att förstå och bemöta många olika slags barn och inlärningsstilar.

I en mer traditionell roll gör man oftast samma sak och förväntar sig att barnet ska vara följsamt och anpassa sig för att det är ”rutinen” eller ”så gör vi alltid här för det har vi bestämt”. Inom den relationsorienterade pedagogiken talar man istället om den vuxnas lyhördhet, känsla för vad barnet behöver och befinner sig inlärningsmässigt. Det innebär att man också har en annan syn på hur kunskap inhämtas. Man ser kunskap som en process som både pedagogen och barnet befinner sig i och att båda lär sig gemensamt. Den vuxne lär sig saker om hur barnet uppfattar kunskap medan barnet kanske lär sig en ny färdighet. Man ser den kunskapen som man hämtar och lär sig som en mer lekfull och utforskande process.

ICDP handlar alltså om att utveckla sig som människa genom att bli mer medveten och lyhörd om sig själv och det samspel man själv bidrar med. Det innebär att man försöker hitta positiva och konstruktiva lösningar och att man inte använder kritik och negativa budskap genom att förändra barnets beteende.

3. Projektarbetet från början till slut

När det var dags att börja bestämma vilket projektarbete jag skulle välja så hade jag redan en aning om vad det var som gjorde min intresserad och vad jag ville göra som mitt stora projektarbete under hösten och våran i 3an. Jag hade fått höra om en kurs som heter ICDP, International Child Development Programme, och deras projekt som heter ”unga vägleder unga”. Vilket väckte mitt intresse så jag valde att gå på deras möte för att höra mer om projektet. Handledarna som höll i hela kursen, alltså Annelie Waldau Bergman och Anette Torstensson hade fått idén om att ungdomar skulle få testa att väga yngre barn, eftersom de yngre barnen oftast ser mer upp till de lite äldre ungdomarna än vad de gör till föräldrar, lärare mm.

Hela projektet började med att vi ungdomar som hade valt att göra detta till vårt projektarbete träffades för att börja läsa teorin vid 4 tillfällen. Där vi under två hela helger hade föreläsning på olika slags sätt. Vi fick lära oss redan från början att allt inte handlar om att sitta bakom en skolbänk och lyssna på läraren som står där framme och pratar, under en föreläsning. Det kan

---

³⁵ Ibid.

även handla om att göra olika uppgifter, som att spela teater, vilket väckte vårt intresse ännu mer. Man lärde sig mer genom dessa övningar än vad man i vanliga fall gör när man bara sitter och lyssnar.

3.1 Teoridagarna

3.1.1 Kursdag ett

Lördagen den 19 september 2009 var våran första kurs dag. Den bestod utav att vi diskuterade vad denna kurs gick ut på, vi fick en bok vars namn var ”vägledande samspel för föräldrar” och vad vi skulle få lära oss under detta år, med andra ord hur vi ska kommunicera med andra människor på ett annat och bättre sätt än vad man kanske tidigare hade gjort. Vi fick även lära oss hur man ska uppfostra ett barn. Efter det satte vi oss jämte någon som vi inte kände, och genom 3 alternativ som var: önskeresmål, favoriträtt och musiksmak, så skulle vi försöka se på personen vi satt jämte vad de hade för önskeresmål, favoritmat och musiksmak. Syftet med den övningen var att vi skulle förstå hur mycket intryck vi får bara genom att titta på en person. Många lyckades faktiskt få rätt på dessa 3 alternativ, helt otroligt hur man kan få reda på så pass mycket av en person genom att bara se på den, och detta är inget som jag själv personligen har tänkt på innan, förrän då.

Senare började vi kolla på en film som hette Patrik 1.5. Efter att vi hade sett filmen så skulle vi börja diskutera vad filmen handlade om, om personerna i filmen behandlade Patrik rätt och vad de kunde ha gjort för att ha förbättrat uppfostran som Patrik fick. T.ex. som en av ”föräldrarna” till Patrik uppmuntrade hans talang i trädgården, och detta var helt rätt gjort, man behöver beröm i livet, inte bara en massa skuld. På slutet av dagen så sammanfattade vi vad vi tyckte om kursen.

3.1.2 Kursdag två

Under söndagen den 20 september 2009 började vi direkt i smågrupper att diskutera vad vi tyckte om t.ex. ungdomar och hur de är i dagens läge. Denna övning gjorde vi för att få oss en tankeställare om hur ungdomarna betar sig idag. Efter det så fick vi göra olika rollspel på hur man ska och inte ska bete sig i olika situationer och hur man på bästa sätt ska hantera de olika situationerna som dyker upp när man jobbar med människor.

Vi studerade filmer, som vi själva hade spelat in när vi lekte med ett barn i 20 minuter, men vi såg bara 5 minuter av filmerna. När vi hade sett en film så började vi diskutera vad vi gjorde bra på filmen, och vi skulle inte ge någon dålig kritik alls, utan bara positiv. Det är det hela kursen handlar om, att lära sig ge bra kritik och om man ska uppfostra ett barn så ska man inte säga ’nej nej’ utan man ska istället ge ett annat förslag på vad barnet kan göra. Som t.ex. ’gör såhär istället’. Jag visste inte om detta alltid stämmer i alla lägen, var lite kritisk emot det, men efter kursens gång så förändrades mina tankar.

Efter att vi hade sett två filmer, fortsatte vi med grupparbetena och rollspelen. Denna gång var det andra frågor och rollspel vi skulle lösa och spela upp. Efter det så blev det att vi fick en liten genomgång med overhead och vi satt och skrev av vad de sa om denna kurs, olika känslor och mönster man har för att kunna behandla människor på rätt sätt. Vi varierade filmerna med grupparbetena, lekar och informationsminuter. Innan vi åkte hem sammanfattade vi hela

helgen.

3.1.3 Kursdag tre

Lördagen den 17 oktober 2009, tredje gången vi träffades, fortsätta vi med teorin. Dagen började med att vi fick höra en berättelse av handledarna Anette. Det handlade om en nalle som inte kunde klättra i träd, utan bara kunde virka. I berättelsen så blev han mobbad, men de barnen som fick höra om nalle stöttade honom. Berättelsen fick alla att tänka om, att se det positiva hos människorna man träffar istället för det negativa. Detta resulterar till att man ser en helt annan person med många möjligheter.

Efteråt repeterades förra gångens teorilektion, där vi pratade om anknytningsteori och affektteori och även om relationskompetens som hade tre dialoger som ingår i en relation. Dessa tre dialoger tillhör de åtta temana. Anknytningsteorin handlar om hur man knyter an med en annan människa och affektteorin handlar om känslor, känslorna måste bli bekräftade, både onda som goda känslor. Alla behöver få ut sina egna känslor. Vi gick även igenom om hur man skulle bygga upp en relation med någon, vilket var väldigt intressant. Jag började tro på detta bara mer och mer efter allt som vi sa och kom fram till på teorikurserna. För jag har aldrig tänkt på hur jag ska skapa och bygga upp en bra relation med någon och även kunna uppfostra ett barn på ett troligen rätt sätt innan.

Vi fortsatta med filmanalysen genom att kolla på varandras filmer igen och sedan ge respons och vägledning, vi skulle ta ut de åtta temana, vilka är visa att du tycker om ditt barn (1), följ barnets initiativ (2), intim dialog (3), ge erkännande (4), gemensam uppmärksamhet (5), ge mening (6), utvidga, ge förklaringar (7), planläggning steg för steg (8a), graderat stöd (8b) och positiv gränssättning (8c), som de andra lyckades få med under filmningen med sina barn och sedan fick vi lägga till något om vi ville säga.

Senare kom vi in på något som heter skam, att många äldre tror att det är det enda sättet att få barn att lyssna, som t.ex. tv-serien Nanny där det framstår att man ska sätta barnen i skamvrån när de har gjort något fel, och då ska de sitta där i en viss tid. Varken jag eller någon annan i kursen tror att detta hjälper, för det blir att man fortsätter med det ej tillåtna. Detta eftersom barn oftast vill göra det man inte får göra, för det ger mer spänning. Enligt ICDP så ska man väga upp det bra hos människan för denna skam förstör självkänslan man har, och sätter man sig i skam vid tidig ålder så kommer man nog känna sig som en dålig människa resten av livet. Med andra ord är självkänslan förstörd, och det är oftast de som sitter i fängelse som har drabbats utav detta.

Vi pratade om några bilder som väckte känslor. Jag valde två bilder på mina hästar, en på Sally och en på Fabian när jag red dem. Jag känner att jag verkligen saknar den tiden och vill kunna komma igång och rida igen. Efter att vi hade kollat på bilderna så fortsatte vi att prata om något från barndomen, men denna gång var det om vår favoritbok som väckte tankar, känslor och minnen. Jag valde "Mamma Mu och Kråkan", mamma läste den boken för mig varje natt innan jag skulle sova. Hade hon läst ut den, var hon tvungen att läsa om den. Varför jag tycker om just den boken är för att Mamma Mu är så påhittig och det gick inte en dag förrän hon hade sina lustiga idéer. Hon trotsade det normala om vad kor brukar göra, för hon gjorde det hon själv ville göra, något som jag också gör, är självständig och följer mitt egna hjärta och min egna vilja.

Kråkan var alltid så rolig, då han hela tiden skulle gå emot mamma mu och bli tokig på vad Mamma Mu gjorde och sa.

3.1.4 Kursdag fyra

Söndagen den 18 oktober som även var den sista kursdagen bestämde vi grupperna och skolan vi skulle till och sedan diskuterade vi om vad vi skulle göra, och hur det skulle gå till väga. Hur vi skulle kunna lära känna barnen på ett bra sätt, och kunna förmedla detta till dem så de skulle förstå, utvecklas och hur de skulle kunna lära sig att utnyttja detta under hela deras liv. Vi fick utvärdera vad vi tyckte om kursen, vilka tankar och funderingar vi hade fått efter att ha lärt oss nya möjligheter att tänka och lära känna nya människor.

3.2 Vägledning i klassen

Innan det var dags för att bege oss ut i klassen i Västervik skulle vi göra upp en plan på hur de fyra tillfällena skulle se ut. För att vi skulle veta vilka lekar vi skulle göra med barnen och för att vi skulle bli säkra på att vi fick med alla åtta temana, som var väldigt viktiga så satte vi oss ner och skrev ned lekarna och diskuterade fram vilka teman vi fick med i de olika övningarna.

3.2.1 Dag ett

Under dag ett började vi med att presentera oss för varandra genom att berätta om våra familjer, vart vi bor, våra fritidsintressen m.m. Under denna övning fick vi med tema fem, som innebär gemensam uppmärksamhet. Eftersom alla hade riktat sin uppmärksamhet till de som pratade. Vi gick vidare med en övning som vi kallar för ”ge en positiv egenskap på en bokstav” vilket innebär att barnen skulle få sin bänkkompis namn och ge positiva egenskaper på de bokstäverna som finns i hans/hennes namn. I denna övning lyckades vi få med tema ett: visa att du tycker om ditt barn. Detta eftersom barnen visade att de tyckte om sina bänkkompisar genom att skriva positiva saker om dem.

Efter dessa övningar tänkte vi att vi skulle prata och öppna upp oss för varandra och fortsatte därför med övningen ”hur ska andra behandla dig?” Här fick barnen själva berätta hur de ville bli behandlade av andra. Redan här förstod vi att barnen visste hur man skulle ha ett bra samspel med andra, för de hade en såkallad gyllenregel i klassrummet som lyder ”Behandla andra så som du själv vill bli behandlad”. Vi fick med tema (8c): positiv gränssättning, i denna övning. Då barnen själva fick tänka efter hur de vill att andra ska säga nej på ett bra sätt, enligt barnen. Vi fick lite tid över, så vi lät barnen själva få bestämma en lek tillsammans som vi skulle göra som ett avslut på dagen. Det blev en lek som kallas för ”tidningsleken” Genom att barnen själva fick vara med och bestämma en lek så fick vi även med tema två: följ barnets initiativ, under denna dag.

På slutet av dagen fick barnen en tankebok som de hade gjort innan vi kom dit, vi skrev upp frågor på tavlan som barnen sedan besvarade i tankeböckerna som vi samlade in efter att de var klara. Vi tog hem böckerna och besvarade det barnen hade skrivit i tankeböcker som vi sedan lämnade tillbaka nästa gång vi träffades igen, och så gjorde vi vid varje tillfälle som vi träffade barnen. Detta gjorde vi för att få en bättre relation till barnen och på så sätt öka förtroendet. Sen

för att vi skulle få veta vad barnen tyckte om våra dagar tillsammans och om du hade lärt sig något.

3.2.2 Dag två

Dag två som vi var ute och vägledde barnen bestod av att barnen fick måla en bild på hur de mådde, samtidigt som vi skulle gå runt och ställa frågor och vara nyfikna, vilket resulterade till att många av barnen var väldigt trötta. Under denna övning lyckades vi få med fyra olika teman, som var, tema två: följ barnets initiativ, eftersom barnen själva fick välja vad de ville måla, tema tre: intim dialog, barnet/barnen får våran uppmärksamhet och vårat intresse genom att de fick förklara bilden för oss, vilket ledde till att vi kunde skapa en dialog med barnet, tema fem: gemensam uppmärksamhet, vi skapade ett fokus tillsammans med barnet eftersom de berättade om sin bild, Fokusen blev alltså på barnets bild, och tema sju: utvidga, ge förklaringar, vi lärde oss saker tillsammans, men det var speciellt barnet som lärde oss nya saker om just deras bild och deras sätt att måla på.

Vi fortsatte vägledningen med en lyhördsövning där barnen skulle tävla i två lag emot varandra, i denna övning fick vi med tema fem: gemensam uppmärksamhet, på så sätt att barnen fokuserade på samma övning tillsammans. Sedan gjorde vi en övning som vi kallade för ”tipspromenad med känslokaniner” för att se hur bra barnen var på att förstå känslor så testade vi dem genom att sätta upp olika kaniner som hade olika slags känslor, sen fick de gå två och två för att försöka träffa rätt känslor på rätt bild. Här fick vi med tema tre: intim dialog, tema fem: gemensam uppmärksamhet, tema sex: ge mening och tema sju: utvidga, ge förklaringar

3.2.3 Dag tre

Dag tre började vi dagen med att både barnen och vi skulle ha tagit med en sak som betydde någonting för oss och sedan pratade vi om det i en ring på golvet. På så sätt så öppnade vi upp oss för varandra. I denna uppgift fick vi med temana: visa att du tycker om ditt barn, följ barnets initiativ, intim dialog och ge erkännande

Vi fortsatte dagen med en lek som kallas för ’Vem har försvunnit?’ Denna lek gick ut på att vi skulle gömma ett av barnen under en filt, sedan skulle de resterande som inte var gömda försöka lista ut tillsammans vem som låg under filten. Denna lek innehöll temat gemensam uppmärksamhet. På slutet av de 80 minuterarna som vi skulle vara hos barnen så gick vi igenom de åtta temana, deras namn och deras innebörd, sen kopplade vi temana till lekarna som vi hade haft med barnen.

3.2.3 Dag fyra

Dag fyra som också var den sista vägledningsdagen så började vi dagen med en lek som vi kallade för ’flirtleken’ denna lek gick ut på att barnen skulle få ögonkontakt med sina klasskompisar för att se vem den utvalda flirtaren var. För när det barnet som var flirtan flirtade med något utav barnen så skulle de barnen sätta sig på golvet medan personen i mitten av ringen skulle lista ut vem som flirtade. Sedan fick barnen gå och sätta sig på sina platser eftersom vi skulle ha genomgång av de åtta temana igen som en påminnelse, men denna gång så skulle barnen på ett papper med frågor på, som de skulle få kryssa i. Frågorna handlade om hur bra kompisar de var. Dessa frågor var skrivna utifrån de åtta temana fast i ett enklare format så

barnen kunde förstå. Efter det fick barnen bege sig upp ifrån sina platser igen för att börja leka. Denna gång fick de leka leken som kallas för 'bolleken' där barnen var uppdelade i två olika lag, de skulle stå tätt intill varandra i ett led och försöka få igenom en tennisboll i tunneln som de hade bildat av sig själva och sina ben. Barnen tävlade på tid så det gällde att de samarbetade tillräckligt bra för att kunna vinna. Vi avslutade dagen med att barnen för sista gången fick skriva i sina tankeböcker som vi sedan samlade in, och sen fika vi tillsammans med barnen som en avslutning på vår tid hos dem.

3.2.5 Funkade detta, enligt mig?

Eftersom vi bara hade chansen att försöka vägleda barnen vid fyra tillfällen så orsakade detta problem. Det var för lite tid för att man skulle kunna få något speciellt resultat, vi hade precis börjat lära känna varandra då man skulle avsluta allting. Några av barnen som kanske har lätt att uppfatta saker, förändrades på så sätt att de berättade att de hade lärt sig att man ska våga visa sina känslor. När vi fick höra det så slog hjärtat volter, för det var något enormt roligt att höra något sådant. Men jag tror att om man ska få ett riktigt bra resultat så borde man hålla på med detta i ett år om inte mer, får då hinner barnen lära känna personerna och barnet kan på så sätt lägga energi på vad det är man säger och lär inte och inte på vilka det är som är hos dem.

Man kan inte helt säga att mobbingen har minskat eftersom vi bara fick en sådan liten tid tillsammans med barnen, samtidigt som barnen redan visste mycket eftersom deras lärare själv har gått denna kurs och lärt barnen dessa teorier redan innan vi kom dit. Det bästa resultat man kan få är nog att ge ut i klasser där barnen inte vet någonting om detta, och vägleda de under ett helt år, en gång i veckan eller något liknande. För barn jag tror att barn behöver tid på så när det gäller att lära sig nya saker och öppna upp nya vägar för dem.

Det skulle vara kul att få prata med läraren till klassen igen för att se om de har lyckats få in något av vår information nu när de har låtit allt smälta några månader. För läraren efter sista gången som vi vägledde klassen, att barnen var positiva emot oss och gillade att ha oss hos dem. Men om de tyckte att det var roligt för att vi lekte med dem, eller för att de lärde sig något, är ett mysterium. Men jag tror att mycket berodde på att vi gjorde något nytt, med andra ord så lekte vi.

Jag tror att idén om att minska mobbing genom att ungdomar vägledare barn om hur man ska behandla andra kommer att funka, men då måste man vägleda barnen under en längre period. Självkänslan kommer troligen också att öka eftersom man lär barnen att visa att man tycker om sina kompisar och dylikt. För det är där mycket brister, man får inte chansen att veta vad andra tycker mer än det negativa, eftersom människor, enligt mig, oftast har lättare för att säga negativa saker om andra människor än vad de har när det gäller att säga positiva saker. Men det kommer självklart att orsaka problem, för då måste alla de lite äldre ungdomarna veta hur man ska vägleda ett barn, eftersom barnen ser inte upp till bara en ungdom utan till många. Vissa ungdomar betar sig, enligt teorins sätt att tänka på, på fel sätt så att barnen får fel uppfattning om hur man ska bete sig emot andra. Detta är ett stort problem och jag tror inte att man kommer få bort det helt och hållet, för det finns alltid negativa sidor i det positiva och tvärtom.

4. Avslutning

Hela projektarbetet har varit en upplevelse som jag aldrig trodde att jag skulle få vara med om. Från att inte veta riktigt hur man ska vara emot barn och inte ens hur man egentligen ska vara emot andra, till att ha någorlunda koll och till och med fått utföra en vägledning på barn. Det är ett stort steg in i verkligheten. Ett steg som jag kommer att bära nytta utav och som jag kommer att försöka att utveckla ännu mer med tiden.

4.1 Resultat

De resultaten jag har fått på mina frågeställningar är att jag inte riktigt vet om ICDP:s teori kommer att fungera i verkliga livet. De problemen som uppstod var att den tiden vi fick till vägledning var för kort, vi hann precis lära känna klassen då vi skulle ha väglett klart. Om barnen har fått en bättre självkänsla kan jag inte heller svara på p.g.a. för kort tid. Detta har lett till att jag inte vet om mobbningen har minskat.

Men jag tror att om man ska ge mer tid till vägledningen så kommer detta så småningom ge ett resultat. Så jag tror att ICDP:s idé om att mobbningen kommer minska i skolan och att barnen kommer få bättre självkänsla kommer att lyckas. För barn ser hur de lite äldre beter sig och tar oftast utifrån vad de ser, eftersom man alltid vill vara mer vuxen än vad man egentligen är. Ser då barnen att de lite äldre behandlar andra på ett bra sätt och att de lite äldre förklarar för barnen hur man ska behandla andra så kommer det under en lite längre process ge resultat. De problemen som kan uppstå är att barnen blir förvirrade. De lite äldre flickorna och pojkarna beter sig på olika sätt, vilket gör att man kommer hamna i ett dilemma, så barnen vet inte riktigt hur man ska bete sig för att vara cool. Teorin som jag först fick lära mig, skulle jag sedan omvandla till verklighet, vilket resulterade till att det var svårt i början, men med tiden så lärde jag mig att tänka på ICDP sättet och det gick bara bättre och bättre.

Läraren till barnen uppfattade som att barnen gillade att vi var där, och jag tror att barnen också gillade det eftersom vi var lite yngre och vi kom och lekta med dem, dock så tror jag inte att barnen lärde sig allt för mycket eftersom barnen hade fullt upp med att lära känna oss. På så sätt la de inte så stor vikt på varför vi egentligen var där och jag kan därför inte riktigt besvara mina frågeställningar, om barnen får bättre självkänsla och om mobbning minskar, eftersom tiden inte var tillräcklig länge för att kunna se dessa förändringar. Sen var det ett annat problem som kan ha orsakat att vi inte kunde se någon direkt förändring. Detta p.g.a att läraren till klassen hade själv gått denna kurs, och på så sätt hade hon redan lärt barnen det mesta om denna teori, vilket innebär att barnen redan hade koll på allt innan vi kom till dem.

4.2 Diskussion

Först var jag lite skeptisk emot denna idé men med tiden så började det försvinna. Jag trodde inte att det skulle fungera så pass bra som det faktiskt gjorde. Detta kunde vi se under tiden, då barnen började öppna upp sig för oss via tankeböckerna, och under sista vägledningstillfället så fick vi höra att barnen hade lärt sig att man speciellt skulle våga visa sina känslor för andra. Men jag tror att det skulle ha fungerat bättre om man hade fått chansen att vägleda barnen under en längre period än vad vi fick göra. Dock så stötte vi på ett problem, vår planering räckte inte under hela tiden ut vissa dagar, men så löste vi det genom att låta barnen få bestämma olika lekar och på så sätt så lyckades vi även få med ett tema, eftersom vi följde barnens initiativ. Ett annat problem som vi stötte på var att det var svårt att inte säga ”nej nej” utan att vi skulle försöka ge

andra alternativ. Eftersom vi inte var så insatta i ämnet och hur vi skulle bete oss så var det svårt att följa just den idén. Men jag tyckte att vi lyckades ganska bra till slut när man väl började få in idén i tänkandet.

Jag anser att ICDP kommer att komma långt i framtiden. För alla behöver gå denna kurs för att veta hur man ska behandla inte bara barn utan även sina kollegor och andra nära och kära. Det är viktigt att lyfta fram en annan persons egenskaper, vilket ICDP lyfter fram väldigt mycket i sin idé.

4.3 Utvärdering

Mina upplevelser, tankar och känslor jag har fått under vägledningstiden är att man känner sig stor och gammal, eftersom till en början så var man väldigt nervös när man skulle träda fram i klassrummet och ta rollen som vuxen, vilket kändes väldigt annorlunda. Man skulle vara så pass stor att man skulle ta eget ansvar och även kunna ansvara för en klass, vilket kändes lustigt. Men det var även lärorikt. Det är inte så vanligt att man står framför en yngre klass och försöker lära de någonting, så detta var roligt. Något som var riktigt svårt, var när man skulle sätta gränser, när barnen t.ex. börjar prata för mycket och man skulle säga ifrån, eller om barnen slog varandra, något som de faktiskt gjorde ibland, fast det var oftast på skoj. När jag tänker efter, så kanske man hade kunnat säga "Får man verkligen slåss?" Men när jag väl stod där framme, och kände att man var tvungen att tänka ICDP, så blev det black out, något som jag ångrar lite. För vi satte inte en gräns, vilket vi kanske borde ha gjort.

Kände även att jag var tvungen att begränsa språket, vilket till en börjar var väldigt svårt, och det var svårt att förklara vissa saker så att barnen verkligen förstod vad vi menade, men vi lyckades någorlunda med detta.

Samtidigt som vi skulle lära barnen något bra, så skulle vi även försöka bli barnens förebild, vilket var väldigt svårt. Det som gjorde detta svårt var nog dels för att vi inte fick chansen att lära känna barnen något märkvärdigt då vi satte igång med vägledningen. Utan man borde istället vara hos barnen en längre tid till en början, innan man börjar vägleda barnen, och att vägledningen kanske ha hållit på lite längre. För kändes som att barnen inte lärde sig så jätte mycket, utan att de bara tyckte det var roligt med lite yngre gymnasietjejer som kom och lekte med dem.

Jag kände under dessa fyra tillfällen att jag skapade olika kontakter och relationer till de olika barnen. Som att jag har hästar och är hästintresserad, gjorde att jag fick en annan kontakt med de barnen som också hade samma intresse.

Vi använde något som vi kallade för tankeböcker, det var böcker som barnen själva hade gjort innan vi kom dit, och de hade målat och skrivit sina namn på böckerna. Dessa böcker använde vi dels till att barnen skulle få en bok som de skulle samla allting under våra fyra tillfällen i, och vi hoppas att de bär med böckerna en lång tid framöver, så de kan ta fram dem och läsa ur de när de verkligen behöver det. Men vi hade även böckerna för att vi skulle få se vad barnen tyckte och tänkte under varje tillfälle som vi var där, och se om de hade lärt sig något.

Vi hade fyra frågor som vi skrev upp på tavlan i slutet av tillfällena som barnen sen besvarade i sina tankeböcker. Många skrev korta svar, men vi fick i alla fall något svar. Vi besvarade tillbaka till barnen, som de sedan fick läsa när vi träffades igen vid nästa tillfälle.

Något som chockade oss var när barnen skrev att de hade lärt sig att man ska samarbeta med varandra och att man ska våga visa sina känslor för andra, för att andra runt omkring en ska förstå hur man mår. Detta gjorde oss jätte glada, och vi fick våran bekräftelse på att vissa barn faktiskt hade lärt sig något utav oss. Men det dessa böcker gjorde även att vi fick en annan slags relation med barnen, för de vågade verkligen öppna upp sig mer genom att skriva i tankeböckerna, vilket glädje oss, eftersom det bevisade att de hade något slags förtroende för oss. Som när vi frågade i tankeböckerna om barnen vågade visa sina känslor för andra, och många vågade inte visa att de var ledsna och speciellt inte för klass 6. Vi försökte skriva tillbaka till dem att det faktiskt är okej att vara ledsen och att visa sina känslor för andra, eftersom alla är ledsna ibland, även de som går i 6an

Vi fick även se hur en klass verkligen var uppbyggd, hur vissa syns mer medan andra är mer tillbaka dragna. Detta gjorde att det blev svårt att ge lika mycket plats och tid till alla barnen, men vi försökte göra detta rättvist så mycket som vi kunde. Men även om klassen var så pass olika, så hjälptes de fortfarande åt när de verkligen behövde hjälp, vilket var roligt att se. Men man kunde se ganska så snart hur barnen skulle bli längre fram i tiden. Hur vissa barn kommer att finnas där för sina vänner och så vidare. Något som var lite synd var att klassen redan hade lärt sig massa om hur man skulle behandla andra och hur man själv skulle bete sig, eftersom deras lärare själv hade gått ICDP-kursen. Detta gjorde att vi inte kände att barnen fick lära sig något nytt.

Varför vi tror att barnen lärde sig i alla fall lite, och varför de tyckte att det var roligt att vi var där, var troligen för att vi gjorde på något annorlunda sätt. Vi försökte leka in kunskaperna i barnen. Jag tror att barnen lär sig mer utav lekar, eftersom det är något annorlunda, man brukar inte leka in kunskaperna i vanliga fall i skolan. Genom att göra något annorlunda så kan det leda till att barnen men även vuxna lär sig bättre och fortare.

5. Källförteckning

Internetsidor

Skolverket, Östlund Peter, *Granskning av utvärderingar av program mot mobbning*, http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/35/92/175005_granskning_utvarderingar_program_mobbning.pdf, 2007, sida 17, hämtad: 2010-05-03

Aftonbladet, Gunilla Niss interjuvade av Terri Herrera Eriksson, <http://www.aftonbladet.se/wendela/barn/article242380.ab>, Sökord: Hjälp, mitt barn har blivit ett monster, Publicerad: 2004-11-01, hämtad: 2010-05-14

Böcker

Hundeide, Karsten, *Vägledande samspel i praktiken: Genomförande av ICDP-programmet*, Värnamo 2009

Bergman, Paul & Edenhammar, Karin, *Vägledande samspel för föräldrar*, Bookwell, Finland 2008

Stencil

Fernandi, Kjell & Bergman Waldau, Annelie, *Barn- och utbildningskontoret*, 2008

BILAGA 5

Vägledarutbildning ungdom, Nivå ett.

Dag 1 och 2.

Utbildningen är upplagd på fyra heldagar. De två första dagarna introduceras deltagaren i programmets kärna. De två nästkommande dagarna utgår man från deltagarnas filmer och hemuppgifter.

Kursledare: Annelie Waldau Bergman och Anette Torstensson
Höstterminen 2009 i Västervik

Dag ett och två.

Presentation av deltagarna och ledarna.

Berätta om ditt namn

Teorigenomgång: (Anknytning och Affektteori)

Vad är anknytning? Vårt behov av relationer och sammanhang.

Känslornas betydelse.

Vi ser på film. Vad är gott samspel? Vi diskuterar och ger exempel.

Genomgång av de tre dialogerna: Den känslomässiga, den meningsskapande och den reglerande dialogen.

Empatiövningar kopplade till dialogerna.

Hemuppgifter till dag tre och fyra

Gör en film med dig själv och en yngre person när ni samspelar. Ca 5min.

Välj ut några foton och berätta om dem.

Välj ut en barnbok som du tycker om.

Vägledarutbildning ungdom, Nivå 1.

dag 3 och 4

Dag 3.

17/10 kl 9.00 -16.00

9.00 Välkomna – inledning - övning

9.30 – 10.00 Film

10.00- 10.30 Kaffe

10.30 – 12.00 Film

12- 13.00 Lunch

13.00- 14.30 Gruppens foton och bilder

14.30- 16.00 Gruppens barnböcker

Dag 4.

18/10 kl 9.00 -16.00

9.00- 12.00 Övning En viktig vuxen från din barndom

Inledning. Genomgång av boken Vägledande samspel för föräldrar - Diskussion

Förberedelser inför vägledning i klass

Indelning i grupper/fördelning av klasser

Planering av innehåll av vägledning i klass

12-13.00 Lunch

13-16.00 Fortsatt planering

BILAGA 6

Vägledarutbildning ungdom, Nivå 2

Utbildningen är upplagd på fyra heldagar. De två första dagarna introduceras deltagaren i programmets kärna. De två nästkommande dagarna utgår man från deltagarnas filmer och hemuppgifter.

Dag tre och fyra motsvaras av 25 heltimmar. Praktik och tillämpning är nu den centrala delen. I ungdomsvarianten innebär denna del att eleverna möter två klasser på mellanstadiet och jobbar med samspelsövningar och vägledning. I de två klasserna arbetar lärare som är utbildade i vägledande samspel och som kommer att hjälpa till.

- 1) Deltagarna få hjälp att planera vägledningen av kursledarna. De får förslag på övningar som de kan använda i klassen.
- 2) Gå ut i klass. 80 min x 4 tillfällen + ett tillfälle avslutning
- 3) Återkoppling och handledning av kursledarna mellan varje besök i klassen.
- 4) Skrivtid ca 14 tim. Deltagarna sätter ihop sin utbildning och erfarenheterna från vägledning av klassen till en rapport. Rapporten är också underlag för skolans bedömning av specialarbetet.

I klass: 8 tim

Handledning : 4 tim

Skrivtid : 13 tim

BILAGA 7

De åtta temana transformerade till samspel mellan unga.

Vi ber dig här att fundera en stund över ditt bidrag för att du och dina kompisar skall få en god kontakt. Det givetvis också viktigt hur dina kompisar gör, men vi vill att du stannar upp funderar över hur du gör. Det finns inga rätt eller fel, det viktiga är att du tänker till om din del.

Tema 1: Att visa positiva känslor:

För att dina vänner skall känna sig avslappnade och trygga tillsammans med dig är det viktigt att du visar uppskattning. Inte så mycket för att de är duktiga och framgångsrika utan mer för att de är sådana personer de är. De är då också mycket lättare för dem att vara sig själva.

Hur mycket visar du att du uppskattar och gillar dina kompisar?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 2: Att visa följsamhet:

En förutsättning till att få en god kontakt är att visa en viss följsamhet. Det är viktigt att dina kompisar någon gång får känna sig uppmärksammade och ”följda”. Men, det är samtidigt viktigt, när du visar följsamhet, att du inte går med på saker som känns fel eller är direkt skadliga för dig.

Hur mycket försöker du lägga märke till och följa det som dina kompisar vill (utan att ge upp det du själv vill)?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 3: Att prata med och få kontakt med varandra:

För att få en god kontakt med sina vänner är viktigt att du försöker tala med och visa dig positiv till dem. De flesta människor känner sig glada och vill vara tillsammans dig om du tydligt visar dig öppen och intresserad av kontakt. Detta minskar också känslan av ensamhet och utsatthet hos dina kompisar.

Hur mycket försöker du prata med och få en positiv kontakt med dina kompisar?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 4: Att uppmuntra och bekräfta dina kompisar:

Alla människor behöver uppmuntran och bekräftelse. Om du kan ge dina kompisar ett sådant stöd, oberoende av om de är framgångsrika eller populära, så kommer de lättare att känna sig väl till mods och nöjda med sig själva i kontakten med dig.

Hur mycket uppmuntrar och bekräftar du dina kompisar?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Hur hjälper du dina kompisar att förstå och klara av saker?

Vi ber dig här att fundera en stund över hur du kan hjälpa dina kompisar att utvecklas och att förstå saker. Detta kan ibland vara en svår och krävande uppgift. Men, stanna upp en stund, och ge dig tid att fundera över hur du gör! Det finns inga rätt och fel, det viktiga är att du själv funderar över din del.

Tema 5. Att samla er uppmärksamhet:

För att du och dina vänner skall få en gemensam förståelse behöver ni samla ihop era tankar och upplevelser. Genom att du lyssnar och försöker förstå är det mycket lättare för dina kompisar att göra sig förstådda och koncentrera sig. Detta är speciellt viktigt inför svåra och utmanande uppgifter inom t.ex. idrott, musik, kompisrelationer, prov etc..

Hur mycket lyssnar du och försöker förstå vad dina kompisar pratar om?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 6. Att vara intresserad och positiv till omvärlden:

För att dina vänner skall våga komma med sina idéer och funderingar behöver du och dina andra kompisar visa er positiva och intresserade. Hur mycket du vågar vara positiv och intresserad har betydelse för vad dina kompisar kan och vågar! Ni kan då utveckla er förmåga att vara positiva och lägga märke till omvärlden. Ni får mer att tala om och kommer att uppmärksamma fler intressanta saker!

Hur mycket visar du att du är intresserad och positiv till att prata om sådant som händer dig och dina kompisar?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 7. Att jämföra med egna exempel och förklaringar:

Att komma med jämförelser och egna tankar omkring det som dina kompisar är intresserade av kan öka förståelsen och idérikenheten. Du kan på detta sätt bidra till att dina kompisars uppslag leder till nya frågor och idéer. Ni kan då också söka svar och få fler idéer genom att t.ex. leta på internet eller helt enkelt besöka platser och personer.

Hur mycket försöker du jämföra med egna exempel och idéer omkring sådant dina kompisar är intresserade av?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 8a: Att stödja kompisar att klara av saker:

För att klara av något som man inte tidigare gjort krävs stöd och uppmuntran från någon annan person. Det kan röra sig om allt möjligt såsom idrott, våga ta kontakt, spela musik, räkna eller skriva något etc.. Att du som kompis ger dina vänner ett positivt stöd och synpunkter kan hjälpa dem att utveckla nya och gamla förmågor.

Hur mycket stöttar du dina kompisar att klara av saker?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

Tema 8b: Att hjälpa sina kompisar att veta när de gör något fel:

Det kan många gånger vara svårt att säga till sina kompisar när man tycker att de gör något fel. Ofta kan man vara rädd för att kontakten skall försämrans eller till och med förstöras. Men, samtidigt är det viktigt att dina vänner får höra just dina åsikter när du tycker att de gör något galet. Det är du som vän som verkligen bryr dig om hur det går för dina kompisar!

Hur mycket säger du till och försöker få dina kompisar att förstå när du tycker att de gör fel?

<i>Mycket lite</i>	<i>Ganska lite</i>	<i>Måttligt</i>	<i>Ganska mycket</i>	<i>Väldigt mycket</i>

BILAGA 8

Deltagarförteckning för Unga vägleder Unga projektet

Vägledarutbildning (ICDP) för ungdomar

Östra Akademin :

Susanne Nilsson mail: shusii_@hotmail.com Marieborgsskolan

Gamleby Folkhögskola :

Oskar Melin oskar.melin@hotmail.com Åbyäng

Erika Zeijlon erikazeijlonpalm@hotmail.com Åbyäng

Emma Mellblom

mellblomemma@hotmail.com Åbyäng

Niklas Lundgren

hiphopkaktus@hotmail.com Åbyäng

Västerviks gymnasium :

Malin Törnblom S21711@vastervik.se Marieborg

lotten_karlsson@hotmail.com

Lotten Karlsson

Överum

Lovisa Andersson

l.o.v.i.s.a.A@hotmail.com

Marieborg

Jennifer Kantola Jenniferk.-@hotmail.com

Marieborg

mariette_naaman@hotmail.com
Mariette Naaman

Överum

Maja Nelsson naturprogrammet
majsan_halloj@hotmail.com

Överum

Totalt : 11 deltagare

Kontaktpersoner :

Rektor Lena Hellman, Östra akademien [lena.hellman@ostramail.se]

Programansvarig lärare, Gamleby Folkhögskola Catharina Brewitz
[catharina.brewitz@folkbildning.net]

Rektor Jörgen Jonsson
Rektor Västerviks Gymnasium
Östersjövägen 6
593 32 VÄSTERVIK
Telefonnummer 0490-254279
070-3844353
E-post: jorgen.jonsson@vastervik.se

Ansvarig lärare för projektarbetet vid Västerviks gymnasium
heidemarie.brandt@vastervik.se

BILAGA 8

Deltagarförteckning för Unga vägleder Unga projektet

Vägledarutbildning (ICDP) för ungdomar

Östra Akademin :

Susanne Nilsson mail: shusii@hotmail.com Marieborgsskolan

Gamleby Folkhögskola :

Oskar Melin oskar.melin@hotmail.com Åbyäng

Erika Zeijlon erikazeijlonpalm@hotmail.com Åbyäng

Emma Mellblom

mellblomemma@hotmail.com Åbyäng

Niklas Lundgren

hiphopkaktus@hotmail.com Åbyäng

Västerviks gymnasium :

Malin Törnblom S21711@vastervik.se Marieborg

Lotten Karlsson

lotten_karlsson@hotmail.com Överum

Lovisa Andersson

l.o.v.i.s.a.A@hotmail.com Marieborg

Jennifer Kantola Jenniferk.-@hotmail.com Marieborg
(Nivå 1)

Mariette Naaman

mariette_naaman@hotmail.com Överum

Maja Nelsson naturprogrammet

majsan_halloj@hotmail.com Överum

Sanna Bergman

sanna.bergman@hotmail.com Åbyäng

Totalt : 12 deltagare

Kontaktpersoner :

Rektor Lena Hellman, Östra akademien [lena.hellman@ostramail.se]

Programansvarig lärare, Gamleby Folkhögskola Catharina Brewitz [catharina.brewitz@folkbildning.net]

Rektor Jörgen Jonsson
Rektor Västerviks Gymnasium
Östersjövägen 6
593 32 VÄSTERVIK
Telefonnummer 0490-254279
070-3844353
E-post: jorgen.jonsson@vastervik.se

Ansvarig lärare för projektarbetet vid Västerviks gymnasium
heidemarie.brandt@vastervik.se